

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๘๘ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๖

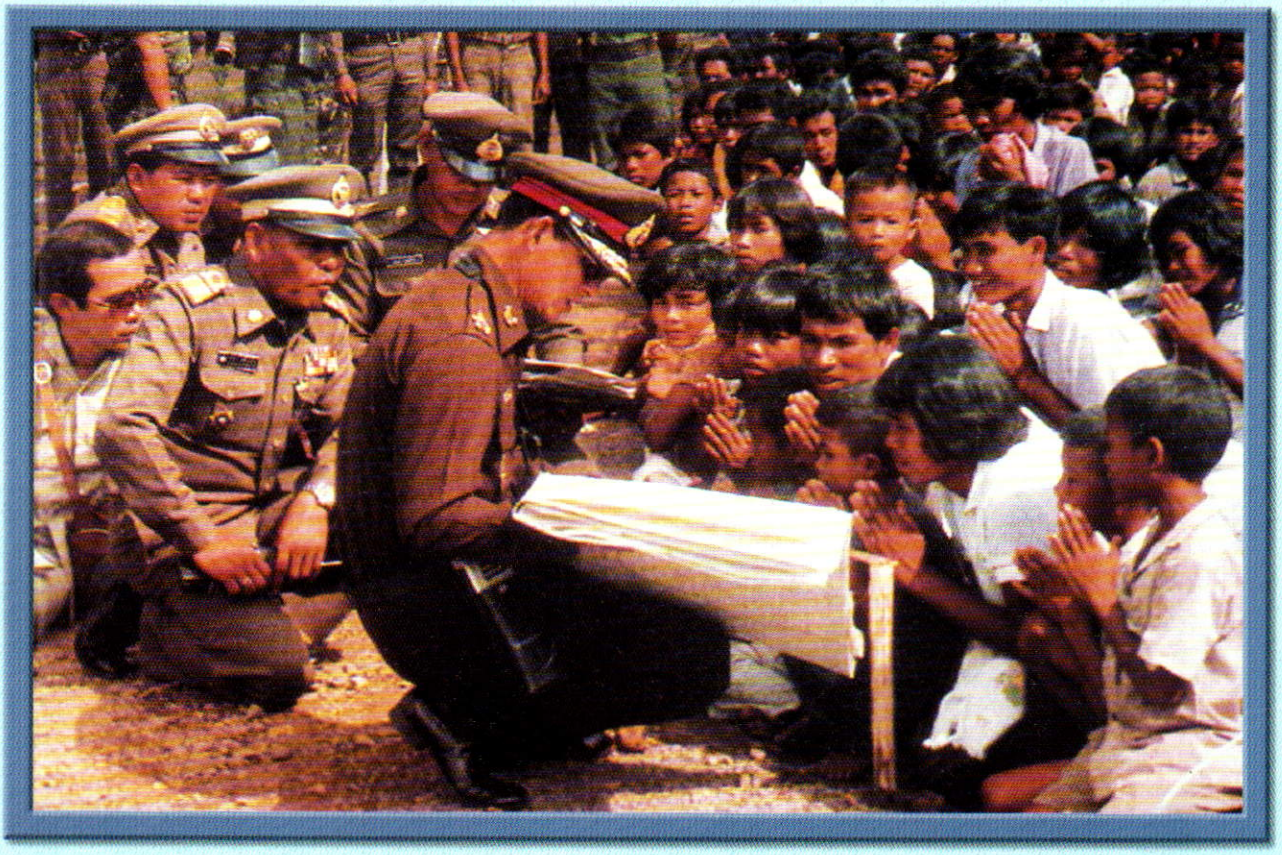

"...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัว
ให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด
เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถ
สร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้น ต่อไปได้โดยแน่นอน..."

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

บรรณาธิการ นายชาคริต จุลกะเสวี
บรรณาธิการผู้ช่วย นายเมธี เผื่อนทอง
กองบรรณาธิการ นายวิจิตร อาวะกุล
นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา
คุณหญิงคณิตา เลขะกุล
นายสมบัติ พลายน้อย
นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายเย็นใจ เลาหวณิช
นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นายทินกร ภูวะปัจฉิม

ฝ่ายประสานงาน นายมาโนช คามณีย์
ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง
นายสมบัติ สุธรรมรักษ์

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทยในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
ประธานอนุกรรมการ นายวิจิตร อาวะกุล
รองประธานอนุกรรมการ นายชาคริต จุลกะเสวี
นายเย็นใจ เลาหวณิช
อนุกรรมการ นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา
คุณหญิงคณิตา เลขะกุล
นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นายสมบัติ พลายน้อย
นางเนาวรัตน์ ทองรมย์
นายสานิตย์ ใกล้ชิด
นายทินกร ภูวะปัจฉิม
นายสมาน นภายน
นายวิษณุ เอมประณีตร์
นายจำรัส จึงธีรพานิช

อนุกรรมการและเลขานุการ นายเมธี เผื่อนทอง
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ นายมาโนช คามณีย์
ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง
นายสมบัติ สุธรรมรักษ์

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ จาก
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๘๘ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๔๖
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 - 572X

ปก : วัดถ้ำเขาวง จังหวัดอุทัยธานี
ภาพ : สมบัติ สุธรรมรักษ์

วารสารไทย
เป็นวารสารเผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

สำนักงานวารสารไทย
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๒๘๑-๔๕๙๐ ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๒

พิมพ์ที่
บริษัท เซเว่น พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด
๕๕๕ ถนน ส.ธรณินทร์ ๕ ถ.ประชาอุทิศ
แขวงสามเสนนอก ห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐
โทร. ๐-๒๒๗๔-๔๐๓๐-๕
โทรสาร ๐-๒๒๗๔-๔๑๘๑, ๐-๒๒๗๔-๔๕๖๒

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

ท่านผู้อ่านที่สนใจทางด้าน **"เอกลักษณ์ของชาติ"** คงจะไม่ผิดหวังเมื่อได้อ่าน **"วารสารไทย"** ฉบับนี้ ด้วยมีบทความที่ทรงคุณค่าเสนอไว้ให้ท่านได้พิจารณากันหลายเรื่อง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **คุณทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา** ได้สรุปชี้ชวนอย่างแยบยลให้ผู้อ่านได้รับทราบพระประวัติ และพระปรีชาสามารถดีเด่น ของ **"สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส"** ที่พระองค์ท่านได้ทรงสถาปนาความมั่นคงก้าวหน้า ให้แก่พระพุทธศาสนา และการศึกษาของไทย ทรงเป็นปูชนียบุคคลผู้ยิ่งใหญ่ ควรแก่การเคารพบูชาของชาวไทยเราตราบชั่วนิรันดร์

บทความเรื่อง **"มหาราชผู้เป็นที่รักของชาวไทย"** ซึ่งเขียนโดย **คุณหญิง คณิตา เลขะกุล** ก็ช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจพระราชประวัติ ของ **"พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕"** ซึ่งทางองค์การ UNESCO ได้ประกาศยกย่องพระเกียรติคุณ ในโอกาสวันพระบรมราชสมภพครบ ๑๕๐ ปีของพระองค์ท่าน โดยยกย่องพระเกียรติคุณ ที่ทรงเป็นบุคคลดีเด่นสาขาการศึกษาการสื่อสาร วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา และการพัฒนาสังคม ประจำปี ๒๕๔๕-๒๕๔๖

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่ทรงคุณค่าน่าอ่านอีกหลายเรื่อง เช่นเรื่อง **"ศีลห้ากรอบแห่งความสุขและปลอดภัยแห่งชีวิต"** โดย **ศาสตราจารย์วิจิตร อาวะกุล** และปาฐกถาพิเศษเรื่อง **"เอกลักษณ์ของชาติ"** โดยท่านรองนายกรัฐมนตรี **ดร.วิษณุ เครืองาม** ซึ่งเน้นในเรื่องทิศทางการเสริมสร้าง เอกลักษณ์ของชาติ ให้เข้าใจได้อย่างง่าย ๆ ขอความร่วมมือจากประชาชนทั้งหลายให้ช่วยกันอย่างถูกต้องด้วย

เรื่อง **"เทคโนโลยีกับการประดิษฐ์"** โดย **ดร.เย็นใจ เลาหวณิช** ซึ่งได้เสนอรัฐบาลให้เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กำหนดวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ของทุกปี ให้เป็น **"วันนักประดิษฐ์"** ของไทยเราตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ เป็นต้นมา เรื่อง **"ถ้อยคำ สำนวนโวหารสุภาษิตภาคใต้ *(เมืองคอน)*"** โดย **คุณเนาวรัตน์ ทองรมย์** เรื่อง **"ระบำวีรชัย"** หรือ **"ระบำครูฑ"** โดย **คุณปัญญา นิตยสุวรรณ** เรื่อง **"นางสาวสยาม สู่ นางสาวไทย"** โดย **คุณใหญ่ นภายน** และเรื่อง **"ศิลปการพูดต่อที่ชุมชน"** โดย **คุณไพรัช สร้างถิ่น**

เหล่านี้มีเสนอให้ท่านได้เลือกอ่านดูได้ตามความสนใจ ซึ่งเราหวังอย่างยิ่งว่า คงเป็นประโยชน์ประเทืองสมองของท่านผู้สนใจได้ไม่น้อย แล้วค่อยพบกันใหม่ในฉบับหน้า

ชาคริต จุลกะเสวี

กองบรรณาธิการวารสารไทยต้องขออภัยท่านผู้อ่าน เนื่องจากการจัดพิมพ์วารสารไทย ฉบับที่ ๘๕ เรื่อง **"วรรณกรรมสุนทรภู่สู่วรรณกรรมโลก"** ในหน้า ๔๔ ได้ลงภาพ **"สุวรรณบรรพต"** ซึ่งเป็นภาพที่ผิด ที่ถูกต้อง ๆ ใช้ภาพ **"เจดีย์ทุ่งภูเขาทอง"** จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สารบัญ

๕
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

๑๗
ศีลห้ากรอบแห่งความสุข
และปลอดภัยแห่งชีวิต
วิจิตร อาวะกุล

๑๙
มหาราช
ผู้เป็นที่รักของชาวไทย
คุณหญิง คณิตา เลขะกุล

๒๗
คำปาฐกถาพิเศษ เรื่อง
"เอกลักษณ์ของชาติ" ในการ
สัมมนา เรื่อง "ทิศทาง
การเสริมสร้างเอกลักษณ์
ของชาติ" โดย นายวิษณุ
เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี

๔๑
เทคโนโลยีกับการประดิษฐ์
ดร.เย็นใจ เลาหวณิช

๕๑
ถ้อยคำ สำนวนโวหาร
สุภาษิตภาคใต้
(เมืองคอน)
เนาวรัตน์ ทองรมย์

๖๐
ระบำวีรชัย
ปัญญา นิตยสุวรรณ

๖๘
นางสาวสยาม
สู นางสาวไทย
(ตอนที่ ๑)
ใหญ่ นภายน

๗๘
ศิลปะการพูด
ต่อที่ชุมชน
ไพรัช สร้างถิ่น

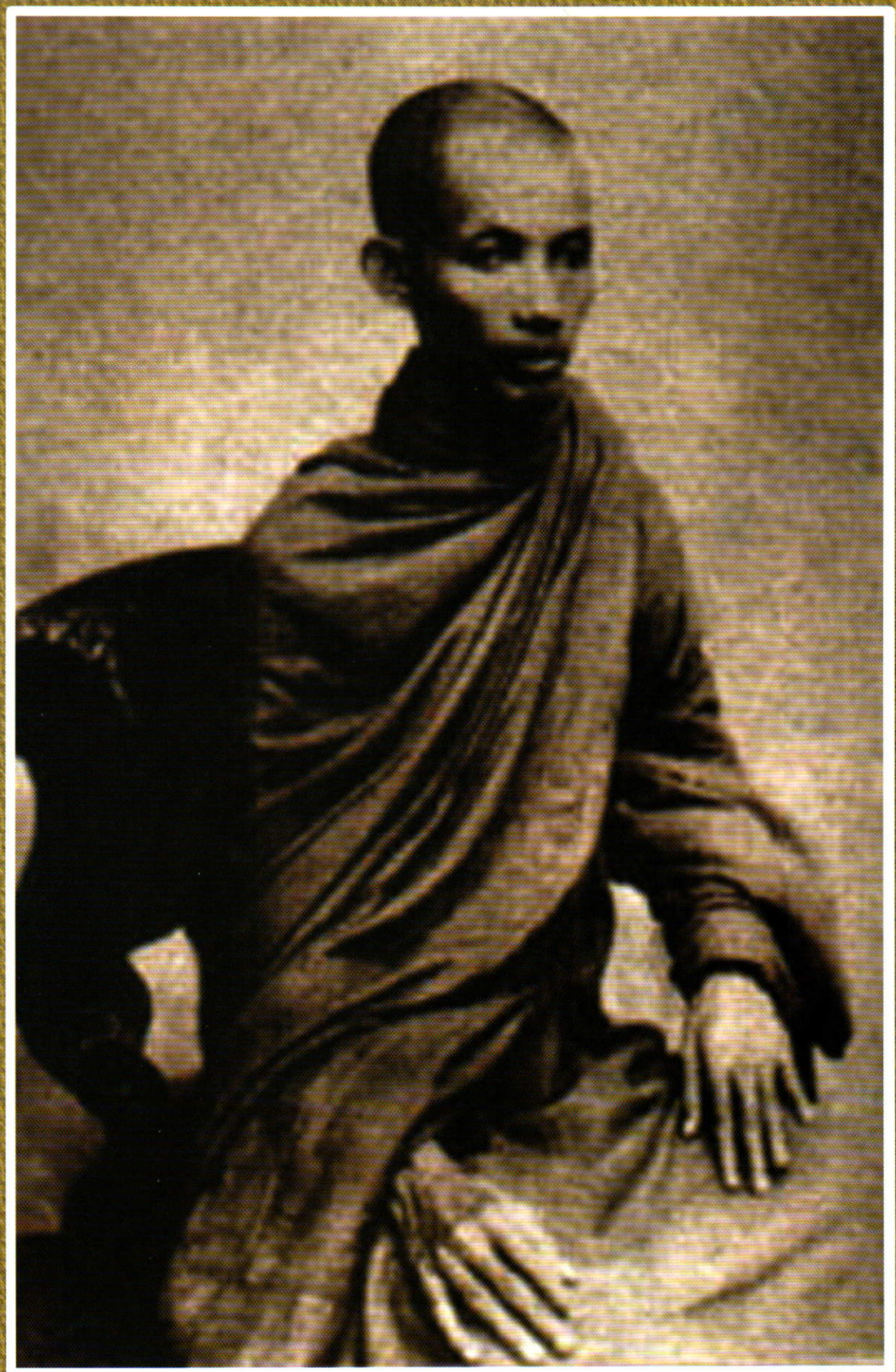

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

การที่พระพุทธศาสนาและการศึกษาของประเทศมีความเจริญมั่นคงในปัจจุบัน ย่อมสืบเนื่องมาจากสติปัญญาและความวิริยะอุตสาหะของบรรพชนชาวไทยได้บำเพ็ญ วางรากฐานมาด้วยความยากลำบาก จึงเป็นการสมควรที่อนุชนชาวไทยศึกษารับทราบประวัติและผลงานของท่านผู้มีพระคุณเหล่านั้นไว้ตามสมควร และสืบสานร่วมกันสร้างความเจริญก้าวหน้าสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพชนสืบต่อไป ดังในโอกาสนี้ที่จะขอเสนอพระประวัติและผลงานของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส นักการศาสนาและนักการศึกษาไทย ที่มีส่วนร่วมสถาปนาความมั่นคงเจริญก้าวหน้าให้แก่พระพุทธศาสนาและการศึกษาของไทย โดยสังเขปต่อไป

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นพระเจ้าลูกยาเธอในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและเจ้าจอมมารดาแพ พระนามเดิมว่า พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ประสูติเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๔๐๓ ในพระบรมมหาราชวัง ทรงศึกษาอักษรสมัยเบื้องต้นในสำนักของท่านนก ธิดาพระศรีวิโรจน์ ทรงศึกษาวิชาเลขในสำนักกรมหลวงวรเสรฐสุดา พระราชธิดาในรัชกาลที่ ๓ และทรงศึกษาภาษาบาลีและอักษรขอมกับพระยาปริยัติธรรมธาดา *(เปี่ยม)* นอกจากนั้นได้ทรงศึกษาภาษาอังกฤษและวิชาการสมัยใหม่ต่าง ๆ ตามพระราชนิยมแห่งพระบรมชนกนาถของพระองค์

เมื่อพระชนมายุได้ ๑๔ พรรษา ทรงผนวชเป็นสามเณรประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นเวลา ๗๘ วัน ก็ทรงลาผนวช เมื่อพระชนมายุ ๑๘ พรรษา ทรงรับราชการในกรมราชเลขา ตำแหน่งเจ้าพนักงานสารบบฎีกา พอพระชนมายุ ๒๐ พรรษาบริบูรณ์ ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ สมเด็จ

พระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ เป็นพระอุปัชฌาย์ เจ้าคุณพระจันทรโคจรคุณ *(จันทรังสี ยิ้ม)* เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และเสด็จพระทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

เมื่อทรงผนวชได้ ๓ พรรษา ทรงเข้าแปลพระปริยัติธรรมสนามหลวงได้ ๕ ประโยค พระองค์ทรงพอพระหฤทัยเพียงเท่านั้น เพราะพระบรมชนกนาถเมื่อทรงผนวชเป็นพระภิกษุ เคยทรงแปลพระปริยัติธรรมได้ ๕ ประโยคมาก่อน หลังจากนั้นก็ทรงได้รับสถาปนาพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส พระราชาคณะเจ้าคณะรองคณะธรรมยุติกนิกาย พระนามกรมแปลว่าพระโอรสที่ประเสริฐแห่งวชิรญาณ ซึ่งเป็นพระบรมฉายาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงผนวชเป็นพระภิกษุ

ต่อมา พ.ศ.๒๔๔๙ ทรงรับสถาปนาเลื่อนพระอิสริยยศเป็นกรมหลวง มาถึงในรัชกาลที่ ๖ พ.ศ.๒๔๕๓ ทรงรับมหาสมณุตมาภิเษกเป็นองค์สกลมหาสังฆปริณายก ที่เรียกทั่วไปว่า **"สมเด็จพระสังฆราช"** แต่โดยที่เป็นพระราชโอรสและเป็นเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ จึงทรงรับสถาปนาเป็นสมเด็จพระมหาสมณะเป็นกรณีพิเศษ เป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และทรงได้รับสถาปนาเลื่อนพระอิสริยยศ เป็นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

ต่อมา พ.ศ.๒๔๖๔ ได้รับสถาปนาเปลี่ยนคำนำหน้าพระนามเป็น สมเด็จ

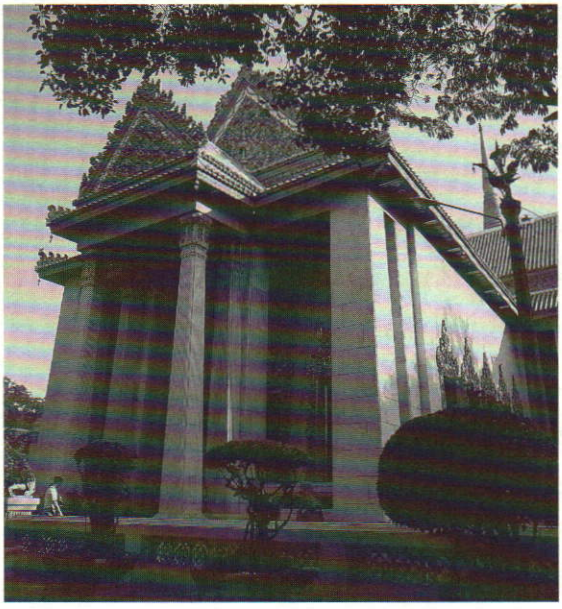

ภาพซ้าย โบสถ์วัดบวรนิเวศวิหาร
ภาพขวา สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส

พระมหาสมณเจ้า ทรงเป็นพระราชอุปัธยาจารย์ของพระมหากษัตริย์ถึง ๒ พระองค์ คือรัชกาลที่ ๖ และรัชกาลที่ ๗ พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระกรณียะเป็นหิตานุหิตประโยชน์แก่พระศาสนาและประเทศชาติเป็นอเนกประการ ได้สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๔๖๔ ณ พระตำหนักเดิมวัดบวรนิเวศวิหาร สิริรวมพระชนมายุได้ ๖๒ พรรษา

ดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในรัชสมัยแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ได้ทรงพยายามเร่งรัดปรับปรุงประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศในทุก ๆ ด้าน ตามรัฐประศาสโนบายที่พระบรมชนกนาถรัชกาลที่ ๔ ทรงวางไว้ เช่น การปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เพื่อรวบรวมเอกภาพของประเทศ ดึงอำนาจทางการปกครองเข้าสู่พระมหากษัตริย์ ทรงยกเลิกการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแบบจตุสดมภ์ ซึ่งใช้ต่อเนื่องกันมาถึง ๔๐๐ ปีเศษ มาเป็นกระทรวง ทบวง กรม เช่นปัจจุบัน ทรงจัดตั้งกองทัพสมัยใหม่ ปรับปรุงกฎหมายและระบบศาลยุติธรรม วางรากฐานการศึกษาของชาติ ปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์ บำรุงการเกษตร การคมนาคม และการพาณิชยการต่าง ๆ รวมความว่า

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายในกระทรวงศึกษาธิการ

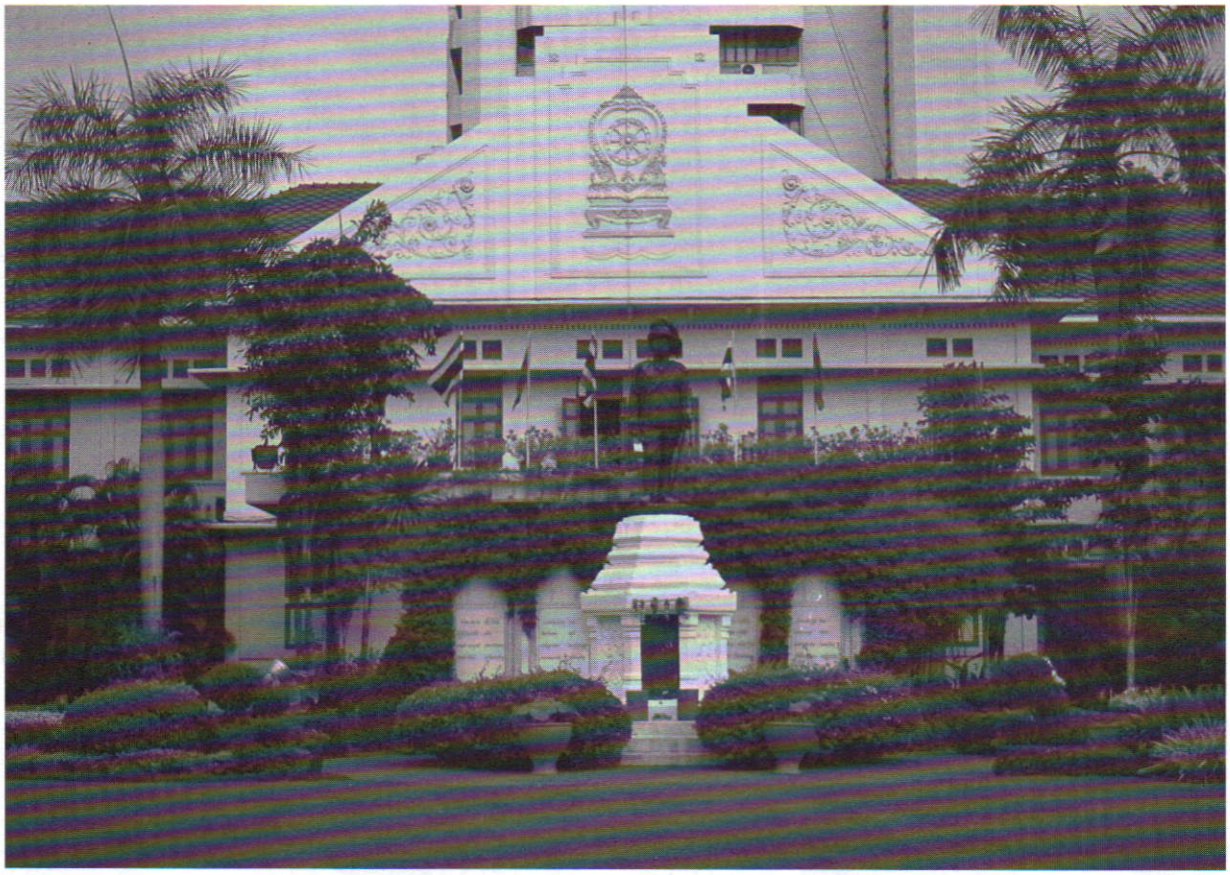

เป็นการสร้างประเทศใหม่ทุกด้าน ดังนั้น จึงจำต้องมีบุคคลผู้มีความสามารถในด้านต่าง ๆ มาช่วยกันบริหารและการดำเนินงาน

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้เป็นพระองค์หนึ่ง ที่มีส่วนสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา ทั้งการศึกษาของคณะสงฆ์และการศึกษาของชาติ ทรงดำเนินการตั้งมหามกุฏราชวิทยาลัย ขึ้นเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของคณะสงฆ์ ได้ทรงนำวิชาการและวิธีการแบบใหม่ เข้ามาทดลองสอนและสอบในมหามกุฏฯ เป็นประการแรกเริ่ม โดยมีการเรียนทั้งภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาอังกฤษ ให้เรียนคณิตศาสตร์เบื้องต้น และวิชาการอย่างใหม่อื่น ๆ ทรงพระนิพนธ์ตำราสำหรับเรียนภาษาอังกฤษและตำราคณิตศาสตร์เบื้องต้นสำหรับใช้สอนในมหามกุฏฯ

ทรงนำระบบวัดผลการศึกษาแผนใหม่เข้ามาใช้ คือสอบด้วยการเขียนแทนปากเปล่าแบบเดิม มีการคิดคะแนนในการสอบเป็นเครื่องตัดสินการสอบว่าได้หรือตก โดยทรงวางหลักเกณฑ์ในการคิดคะแนนเป็นแบบแผน

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ด้วยพระองค์เอง การทดสอบใช้วิธีการวิชาการแบบใหม่ในมหามกุฏราช วิทยาลัยประสบผลสำเร็จเป็นที่นิยมแพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็ว จนเป็นที่ต้องพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างมาก

ในเรื่องการวางรากฐานการศึกษาแห่งชาตินั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตั้งโรงเรียนขึ้นในพระบรมมหาราชวังเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๔ แล้วทรงประกาศชักชวนพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการทั้งหลาย ให้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนนี้ ต่อมาก็ได้ทรงขยายโรงเรียนอีกหลายแห่ง จนเป็นที่นิยมแพร่ไปทั่วพระนคร จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดให้จัดตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.๒๔๓๐ โดยมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ครั้งยัง

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ดำรงพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ ทรงเป็นอธิบดีเป็นพระองค์แรกเพื่อควบคุมโรงเรียนทั้งหลายในพระนคร

จากนั้นทรงพระกรุณาโปรดให้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.๒๔๓๕ เพื่อฝึกหัดครูส่งไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในพระนคร เมื่อทรงเห็นว่าการศึกษาในพระนครหลวงเจริญแพร่หลายดีแล้ว จึงมีพระราชดำริจะขยายการศึกษาออกไปในหัวเมืองต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร เพื่อให้กุลบุตรของชาติได้รับการศึกษา มีความรู้ความสามารถอันจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่การดำเนินชีวิตและการปกครองแห่งบ้านเมืองโดยทั่วกัน

โดยมีพระราชประสงค์ให้วัด ซึ่งเป็นแหล่งศึกษาของกุลบุตรมาแต่โบราณกาลแล้ว เป็นที่ตั้งโรงเรียนสอนเด็กตามแบบและหลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ให้เป็นแบบเดียวกัน เป็นการตั้งต้นการศึกษาประชาบาลในปัจจุบัน และให้พระภิกษุเป็นผู้ช่วยรับภาระต่าง ๆ

ดังนั้นใน พ.ศ.๒๔๔๑ จึงได้ทรงปรึกษาการนี้กับสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็น พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส และผู้ทรงเกี่ยวข้องใกล้ชิด ที่สุดก็มีพระบรมราชโองการประกาศจัดการเล่าเรียนในหัวเมืองทั่วพระราชอาณาจักร โดยทรงอาราธนาพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสให้ทรงรับภาระอำนวยการให้

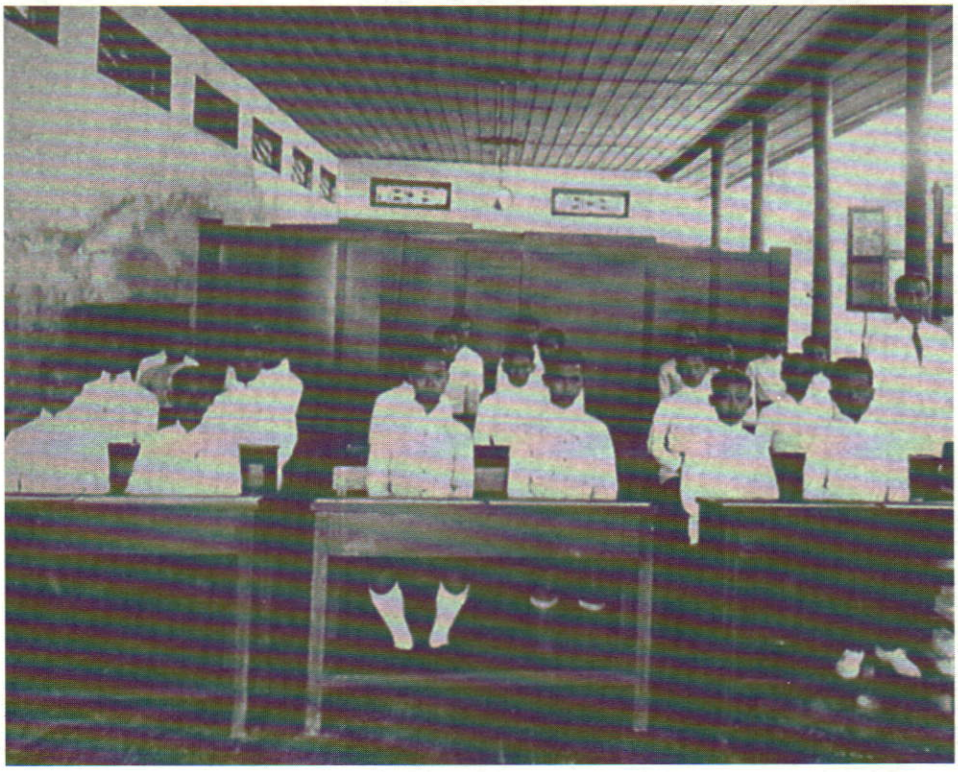

การศึกษา
ในสมัยรัชกาลที่ ๕

พระภิกษุสงฆ์สั่งสอนกุลบุตรในหัวเมืองตลอดพระราชอาณาจักร และโปรดให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ช่วยจัดการอนุกูลในกิจที่ฝ่ายฆราวาสจะพึงทำ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ได้ทรงรับสนองพระราชประสงค์ในการนี้อย่างเต็มพระกำลัง ได้ทรงนำเอาวิธีการและแบบอย่างต่าง ๆ ที่ทรงเคยใช้ได้ผลสำเร็จในโรงเรียนของมหามกุฏราชวิทยาลัย มาเลือกใช้และปรับปรุงให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในหัวเมืองจนได้รับผลดีสมพระราชประสงค์ และประโยชน์อันสำคัญอีกประการหนึ่งของมหามกุฏฯ คือเป็นที่ฝึกอบรมพระภิกษุทั้งในกรุงเทพฯ และจากหัวเมืองเพื่อให้เป็นครู ส่งออกไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร

ในการนี้พระองค์ท่านต้องทรงทุ่มเทกำลังพระราชปรีชาสามารถ และพระวิริยะอุตสาหะเป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องทรงดำริจัดการทุกอย่างด้วยพระองค์เอง เพื่อให้การศึกษาเจริญรุ่งเรืองตามพระราชประสงค์ เช่น มีพระดำริสร้างหลักสูตรสำหรับการเล่าเรียนของกุลบุตรในหัวเมือง ทรงแนะนำชักชวนให้กุลบุตรทั้งหลายนิยมยินดีในการศึกษา ทรงชักนำประชาชนให้เห็นประโยชน์ของการศึกษา และช่วยกันสร้างโรงเรียนให้บุตรหลานของเขาเองได้ใช้เป็นที่เรียน ทรงจัดฝึกอบรมพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ผู้มีความสามารถให้เข้าใจในการศึกษา แล้วตั้งให้เป็นผู้อำนวยการจัดการ

การศึกษา
ในสมัยรัชกาลที่ ๕

ศึกษาในหัวเมืองประจำมณฑลต่าง ๆ และต้องทรงคอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปด้วยพระดำริและทรงอำนวยการดังกล่าว จึงได้เกิดโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาดังที่เห็นในปัจจุบันนี้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นนักการศึกษาไทยพระองค์หนึ่ง ที่มีส่วนอย่างยิ่งในการวางรากฐานการศึกษาใหม่ของประเทศไทย และได้พัฒนามาเป็นระบบการศึกษาในปัจจุบัน

ในด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ ก็ยืนยันได้ว่า พระองค์ทรงเป็นพระผู้ประทานกำเนิดการศึกษาแบบใหม่ของคณะสงฆ์ไทย กล่าวคือได้ทรงปรับปรุงระบบการศึกษาแบบโบราณซึ่งยากแก่การเล่าเรียน ต้องใช้เวลานานมาก และไม่เป็นที่แพร่หลายทั่วไป มาเป็นระบบการเรียนแบบใหม่ได้รับความสำเร็จสูงยิ่ง โดยได้ทรงกำหนดหลักสูตรวิธีการเรียนการสอนมาทดลองใช้ในสำนักเรียนของวัดบวรนิเวศวิหารก่อน โดยทรงนิพนธ์ตำราขึ้นใหม่สำหรับสอนพระนวกะวัดบวรนิเวศวิหาร และใช้วิธีทดสอบการศึกษาด้วยการเขียนกระดาษคำตอบเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๖ จนเป็นที่ตระหนักแก่พระหฤทัยว่าวิธีการนี้ถูกต้องและใช้ได้ผลดี จึงได้ทรงขยายไปสู่การศึกษาของพระสงฆ์โดยทั่วไป และพระองค์ได้ทรงเปิดการสอบ **"องค์ของสามเณรรู้ธรรม"** ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๕๔ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์สำหรับสามเณร ผู้ควรจะได้รับการยกเว้นจากการถูกเรียกเป็นทหารตาม

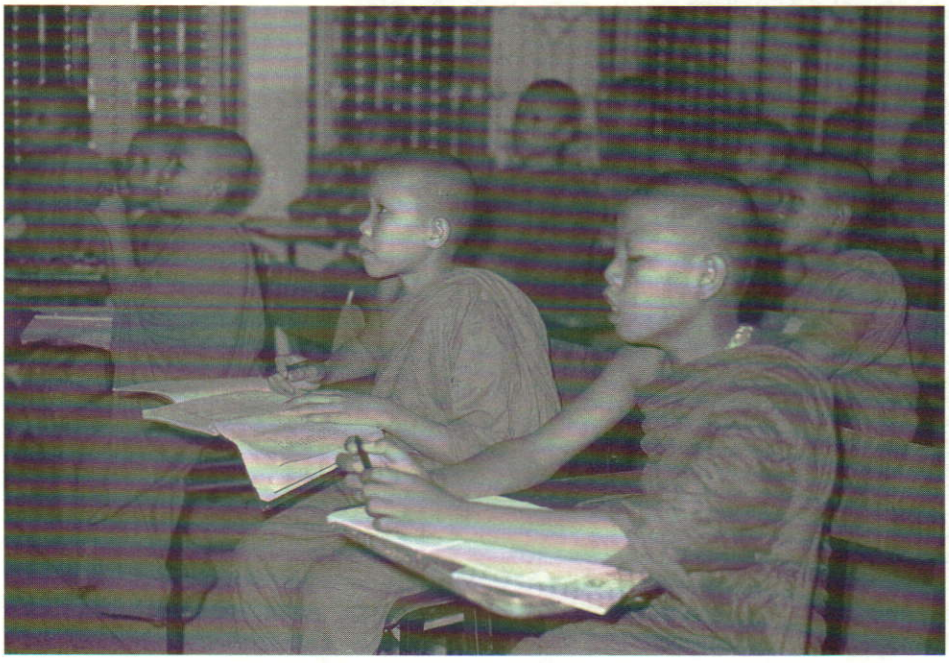

พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ร.ศ.๑๒๔ และการศึกษาแบบใหม่นี้ได้เจริญมาจนปัจจุบันเรียกว่า **"หลักสูตรนักธรรม"** ซึ่งมี ๓ ชั้น คือ นักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก อันเป็นการศึกษาชั้นมูลฐานของคณะสงฆ์ทั่วราชอาณาจักรในบัดนี้

ในการนี้ได้ทรงรจนาหลักสูตรนักธรรมทั้ง ๓ ชั้นขึ้นใช้ เป็นเหตุให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ความเข้าใจ และประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยดีขึ้นโดยทั่วไป ส่วนการศึกษาภาษาบาลีก็ทรงเปลี่ยนระบบการสอบพระปริยัติธรรมภาษาบาลี แบบแปลปากเปล่ามาเป็นแปลโดยวิธีเขียนและประกาศใช้เป็นทางราชการ ในการสอบทุกประโยคเมื่อ พ.ศ.๒๔๕๘ เป็นเหตุให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ความชำนาญในอักขรวิธี และเขียนอ่านภาษาไทยดีขึ้นกว่าแต่ก่อน

นอกจากนั้นยังได้ทรงปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง หลักสูตรภาษาบาลีประโยคต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ผู้ได้เล่าเรียนไปแล้วมากกว่าเดิม ทรงชำระคัมภีร์ปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในหลักสูตร ทรงรจนาตำราบาลีไวยากรณ์ขึ้นใหม่ ทำให้การศึกษาภาษาบาลีง่ายกว่าเดิมมาก หลักสูตรและตำราต่าง ๆ นั้น ได้ใช้มาตลอดถึงปัจจุบันนี้และพระนิพนธ์ของพระองค์ได้รับการยกย่องจากนักปราชญ์นักศึกษาวิชาพุทธศาสนา ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ได้นำไปใช้ในการศึกษาของคณะสงฆ์ประเทศใกล้เคียง พระนิพนธ์บางเล่ม เช่น นวโกวาท วินัยมุข เล่ม ๑ - ๒ ธรรมวิภาค ธรรมวิจารณ์

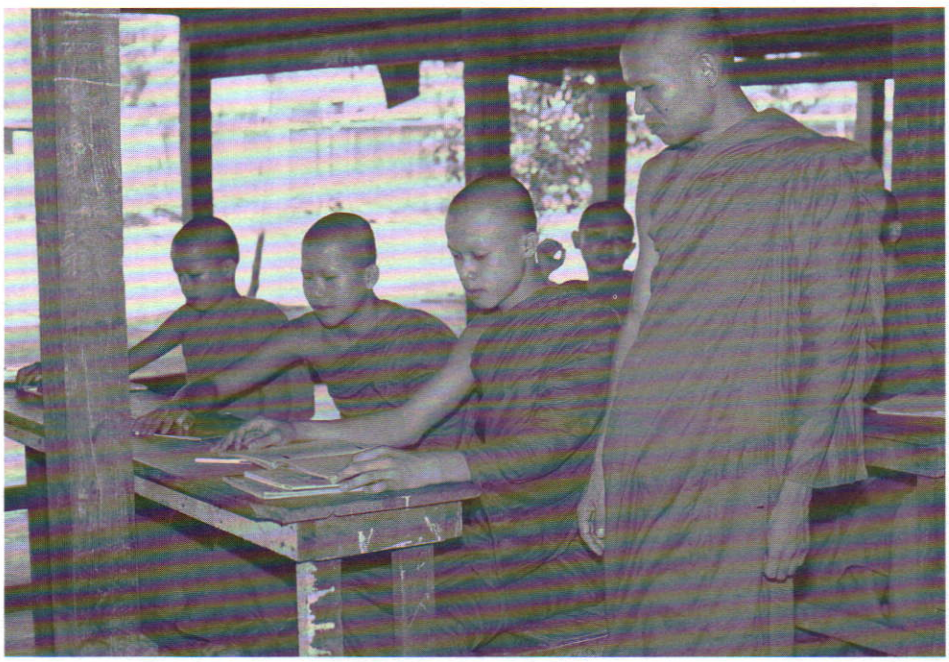

และอุปสมบทวิธี ได้รับการแปลออกเป็นภาษาต่างประเทศ พระเกียรติคุณของพระองค์จึงเป็นที่รู้จักแพร่หลายในกลุ่มผู้รู้และนักศึกษาชาวต่างประเทศมากยิ่งขึ้น

ในด้านการเผยแพร่ศาสนาสู่ประชาชนโดยตรง เพื่อสำเร็จประโยชน์แก่มหาชนตามอุดมการณ์แห่งพระพุทธศาสนา พระองค์ได้ทรงวางแนวแห่งการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับระดับชั้นของประชาชนที่สามารถจะรู้เข้าใจและนำไปประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้อง กล่าวคือได้ทรงรจนาหนังสือเบญจศีลเบญจธรรมและธรรมวิภาค คิหิปฏิบัติเป็นคำสอนเบื้องต้นของพระพุทธศาสนาสำหรับสามัญชนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทรงรจนาอรรถศาสน์ แสดงประโยชน์อันบุคคลจะพึงได้ในชีวิตนี้และชาติหน้าตามคติทางพระพุทธศาสนา นับเป็นคำสอนที่สูงขึ้นมาในระดับกลาง และทรงรจนาธรรมวิจารณ์แสดงคำสอนชั้นสูงเพื่อประโยชน์แก่บุคคลผู้สนใจในการปฏิบัติธรรมชั้นสูง

นอกจากนี้ได้ทรงริเริ่มในการรจนาพระธรรมเทศนาแสดงคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างง่าย ๆ ด้วยถ้อยคำสำนวนแบบธรรมดา เหมาะแก่กาลสมัย ตามคำอาราธนาพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงที่ทรงพบว่าพระภิกษุสงฆ์ตามหัวเมืองยังคงแสดงพระธรรมเทศนาแต่เรื่องชาดกที่ไม่สู้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังนัก

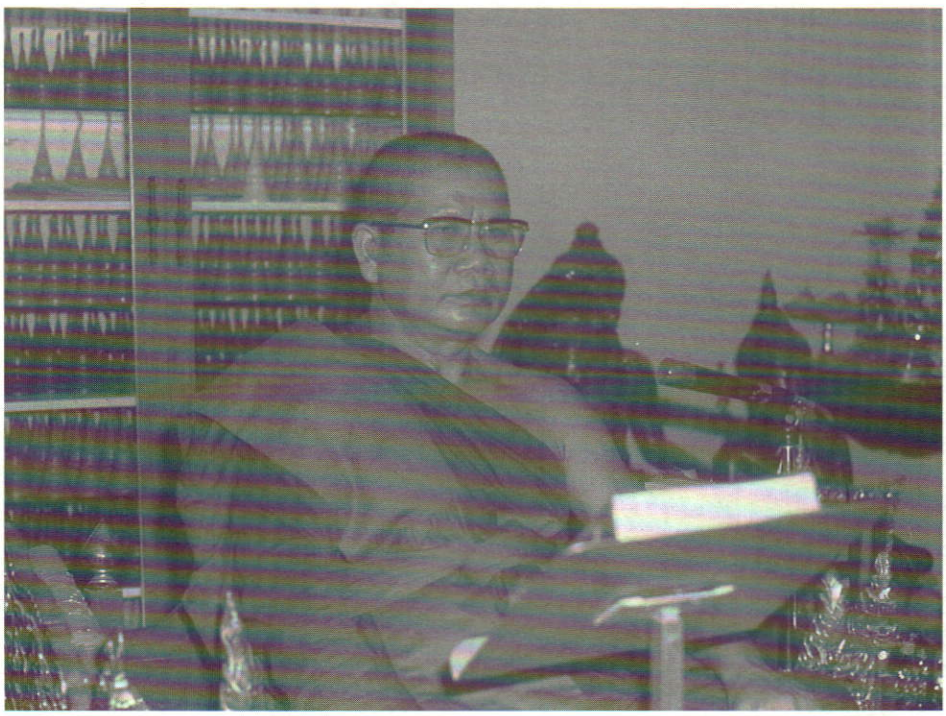

การปกครองคณะสงฆ์ก็เป็นระเบียบมั่นคงเนื่องมาจากการที่พระองค์ได้ทรงจัดการศึกษาหัวเมือง ในการนี้จำต้องปฏิรูปการปกครองให้เป็นแบบแผน มีผู้รับผิดชอบจากระดับวัดไปถึงระดับประเทศ จากนั้นจึงได้เกิดพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.๑๒๑ จัดแบ่งการปกครองออกเป็นส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีมหาเถรสมาคม เจ้าคณะตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าอาวาส ปกครองบังคับบัญชากันเป็นชั้น ๆ ตามลำดับ พระองค์ประทับเป็นประธานในมหาเถรสมาคม ทรงประชุมปรึกษาและประทานพระมหาสมณวินิจฉัย ทรงวางระเบียบต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยด้วยความเรียบร้อย และที่สำคัญที่สุดก็คือ พระสงฆ์ได้ปกครองกันเองพ้นจากกระทรวงธรรมการ ทำให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นสัดส่วนดังที่เห็นในปัจจุบัน

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส แม้ว่าจะทรงเป็นเจ้านายสุขุมาลชาติ แต่ในสมัยที่พระองค์ทรงบริหารการคณะสงฆ์ และทรงจัดการศึกษาของชาติในส่วนหัวเมืองทั่วพระราชอาณาจักร ได้เสด็จออกไปตรวจการคณะสงฆ์และการศึกษา ในหัวเมืองมณฑลต่าง ๆ เท่าที่ทรงสามารถเสด็จไปถึงเป็นครั้งคราวอยู่เสมอ บางแห่งที่พระองค์เสด็จไปต้องทรงลำบากพระวรกายเป็นอันมาก บางครั้งต้องเสด็จดำเนินไปด้วยพระบาทเปล่าจากตำบลหนึ่งไปสู่อีกตำบลหนึ่ง แต่ก็มีพระวิริยะอุตสาหะและ

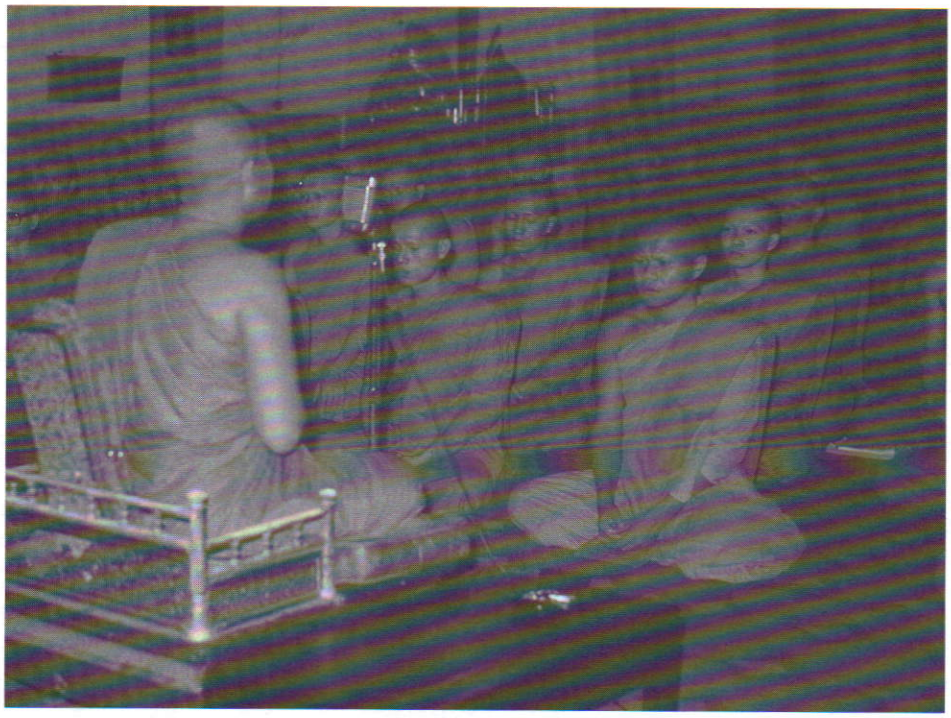

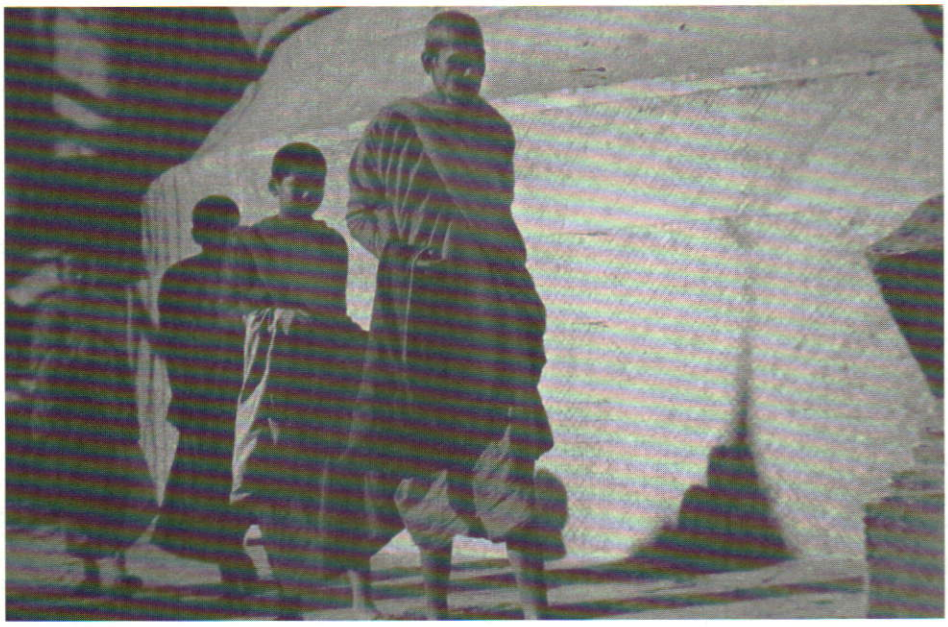

พระขันติเป็นอย่างยิ่ง เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของพระศาสนาและการศึกษาของชาติ โดยมิเคยทรงนำพาถึงความทุกข์ยากส่วนพระองค์

พระเกียรติประวัติและพระจริยวัตรต่าง ๆ แห่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า พระองค์นั้น ดังกล่าวมาเป็นสังเขปข้างต้น ย่อมยืนยันได้ว่าทรงพระปรีชาสามารถเพียงไหน ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ประเทศชาติและพระศาสนาเพียงไร จึงทรงเป็นปูชนียบุคคล เป็นนักการศาสนาและนักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ควรแก่การเคารพบูชาของชาวไทยตลอดไป

ศีลห้ากรอบแห่งความสุข และปลอดภัยแห่งชีวิต

วิจิตร อาวะกุล

คนทั่วไปมักไม่ถือ ไม่ปฏิบัติตามศีลห้า มองไม่เห็นและไม่ลึกซึ้งพอกับศีลห้า ชีวิตจึงได้รับความทุกข์และไม่มีความสุข ถ้าได้ลองไปวิเคราะห์ผู้ที่ได้รับความทุกข์ หรือผู้ที่เข้าไปได้รับความทุกข์ ได้รับโทษอยู่ในเรือนจำแล้วจะเห็นว่า ส่วนใหญ่หรือเกือบจะทั้งหมด ประพฤติตนผิดศีลห้ากันทั้งสิ้น เช่น

๑. ไปฆ่าหรือทำร้ายผู้อื่นมา

๒. ไปปล้น ลักขโมย แย่งชิงทรัพย์ของผู้อื่นมา

๓. ประพฤติผิดทางเพศ ไม่สำรวมในกาม ล่วงเกิน ข่มขืน ชำเราหญิง

๔. พูดปด โกหกหลอกลวงผู้อื่น ฉ้อโกง กู้ยืมเงินไม่ชดใช้เขา

๕. ดื่มสุรา ยาเมา สูบบุหรี่ ยาบ้า ยาอี ฯลฯ ไปฆ่า ไปปล้น ขับรถไปชนก่อเหตุ ทั้งหลายทั้งปวง

ส่วนมากผู้รับโทษมักเป็นผู้ไม่นับถือพุทธศาสนาที่แท้จริง เพียงได้ชื่อว่าอยู่ในศาสนา

พุทธ แต่ไม่ได้ปฏิบัติและนับถือศาสนาพุทธที่แท้จริง ดังคำกล่าวที่ว่า **"คนทุกคน หาได้เป็นมนุษย์ทุกคนไม่"** ดังนั้นผู้ที่จะบวชพระพุทธองค์จึงต้องถามว่า **"เจ้าเป็นมนุษย์หรือเปล่า"** เพราะคนเป็นสัตว์ที่ฉลาด ร้ายกาจและเป็นอันตรายต่อมนุษย์มากกว่าสัตว์หลายสิบเท่า

คนที่ขาดศีลธรรม คุณธรรมเป็นคนที่ขาดสติสัมปชัญญะ

สติ ทำให้เป็นผู้ระลึกได้

สัมปชัญญะ คือการรู้ว่าอะไรควรมิควรเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์

หลายคนเห็นว่าศีลห้าเป็นของธรรมดาไม่สลักสำคัญ ท่องบ่นกันไปก็เพียงเท่านั้น รับศีลก็รับไปอย่างนั้นขาดการพินิจพิจารณา อย่างผู้มีสติสัมปชัญญะ บางครั้งก็เกิดจากความประมาทพลาดพลั้ง ไม่มีจิตใจจดจ่อระมัดระวังการผิดศีลห้า

โดยเฉพาะศีลข้อห้าที่ห้ามดื่มสุรายาเมา ปัจจุบันมียาบ้า ยาอี ที่ทำให้เสียสติรุนแรงกว่าสุราเมื่อเมาจนควบคุมสติไม่ได้ทำให้ทำผิดศีลข้ออื่น ๆ ไปด้วย เช่น ไปฆ่า ไปทำร้ายผู้อื่นบ้าง ไปปลุกปล้ำหญิง ไปลักขโมยเขาแล้วอ้างว่าเมาบ้าง ย้อมใจแล้วไปปล้น หรือขับรถชนตายบ้าง

ผู้ที่ไม่รักษาศีลห้าเป็นกรอบของชีวิตจึงมักได้รับความทุกข์ ทรมาน สร้างบาปกรรมทำเวรอย่างแสนสาหัส พระพุทธองค์ได้ศึกษาค้นพบและได้ทรงสั่งสอนมาสองพันกว่าปีมาแล้ว แต่หลายคนก็ยังไม่รู้สึกว่าที่ตนต้องได้รับความทุกข์อยู่ทุกวันนี้ เหตุมันมาจากอะไรหาไม่พบ ทั้งที่ศีลห้าเป็นศีลเบื้องต้นที่รับทุกครั้งที่ไปวัด

บางคนคิดว่าเป็นเวรเป็นกรรม ไปใช้วิธีไสยศาสตร์ เวทมนต์รดน้ำมนต์ของขลังทั้งหลายเพื่อจะให้พ้นจากความทุกข์ พ้นจากเวรกรรม แต่ไม่ทราบว่าศีลห้านั้น เป็นกรอบของการดำเนินชีวิต และเป็นเกราะป้องกันให้พ้นจากเวรกรรมทั้งหลายที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด

พระพุทธองค์ได้ค้นพบ และทรงสั่งสอนศีลห้าซึ่งเป็นศีลเบื้องต้นที่จะทำให้พ้นทุกข์สำหรับคนทั่วไป ให้เกิดระเบียบวินัยแห่งคนดีเพื่อสร้างสังคมที่ดี ตรงข้ามกับคนชั่ว คนพาลที่ไม่รู้จักระเบียบวินัยที่ดี ไม่รู้จักรักษาศีล รู้จักธรรมประพฤติผิดศีลธรรมทำให้สังคมไม่มีระเบียบวินัย ได้รับความเดือดร้อนกันทั่วไป

คนเราต้องมีกรอบของชีวิต ประพฤติตนอยู่ภายใต้กฎระเบียบของสังคม ถ้าขับรถก็ต้องรักษากฎจราจร ถ้าไม่รักษากฎระเบียบ คอยฝ่าฝืนกฎ ฝ่าฝืนไฟแดงก็จะเกิดการชนกันขึ้น หรือห้ามขับเร็วในทางเลี้ยวทางแยก ขับแซงในที่คับขันก็จะเกิดอุบัติเหตุ รถชนกันบาดเจ็บเสียชีวิตและทรัพย์สินได้รับความเดือดร้อน

กฎระเบียบต่าง ๆ ที่สังคมสร้างขึ้นในที่ต่าง ๆ ก็เพื่อให้เกิดความสงบสุขเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคม ศีลห้าของพระพุทธองค์ได้ทรงตั้งขึ้นเป็นศีลเบื้องต้นเพื่อให้ชีวิตพ้นภัย หลายคนไม่ตั้งใจรักษาจึงได้รับความทุกข์เห็นอยู่โดยทั่วไป เราชาวพุทธจึงควรตั้งใจรับและถือศีลห้าไว้ให้มั่นคงทุกลมหายใจเข้าออก อย่าประพฤติปฏิบัติตนให้คลาดเคลื่อนไปจากศีลห้าเท่านั้นชีวิตก็จะมีค่า มีความสุขมีความเจริญก้าวหน้า แคล้วคลาดจากภยันตรายทั้งปวงได้อย่างมหัศจรรย์

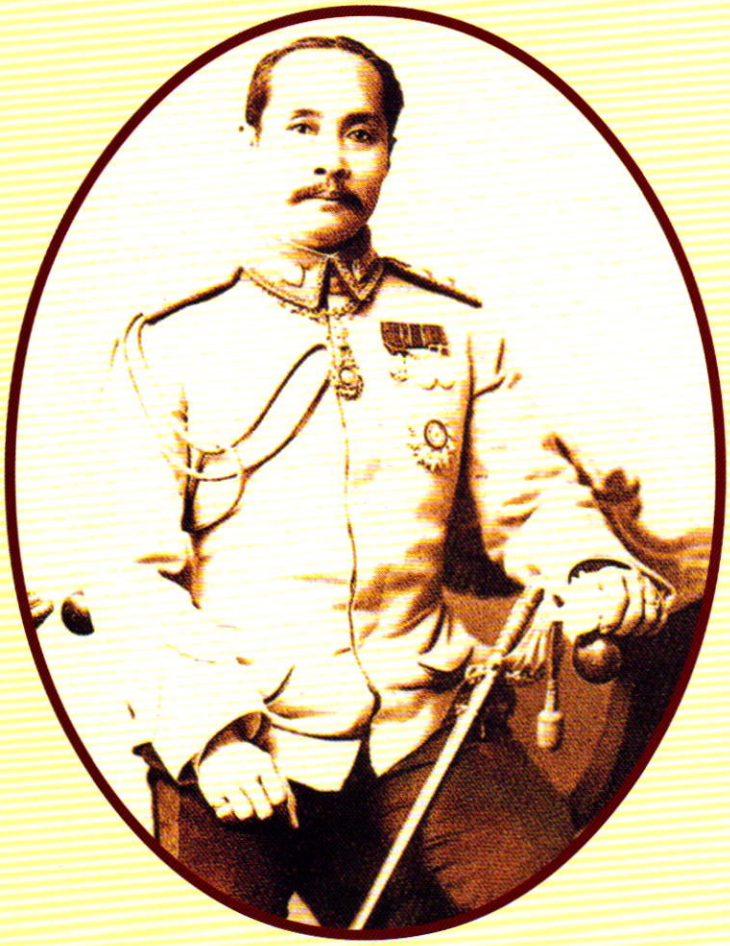

มหาราช ผู้เป็นที่รักของชาวไทย

คุณหญิงคณิตา เลขะกุล

พุทธศักราช ๒๕๔๖ ในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครบ ๑๕๐ ปี องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ *(UNESCO)* ได้ประกาศยกย่องพระเกียรติคุณให้ทรงเป็นบุคคลผู้มีผลงานดีเด่น สาขาการศึกษา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา การพัฒนาสังคมและการสื่อสาร ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๕ - ๒๕๔๖

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ และสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ทรงพระราชสมภพเมื่อวันอังคารที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๓๙๖ มีพระนามว่า สมเด็จเจ้าฟ้าชายจุฬาลงกรณ์ ทรงได้รับการสถาปนาเป็นกรมหมื่นพิฆเณศวรสุรสังกาศ

เมื่อ พ.ศ.๒๔๐๔ ได้ทรงผนวชเป็นสามเณร เมื่อ พ.ศ.๒๔๐๙ หลังจากลาผนวชแล้ว ประทับ ณ พระตำหนักสวนกุหลาบ ในพระบรมมหาราชวัง สมเด็จพระบรมชนกนาถ ทรงฝึกสอนในเรื่องราชการแผ่นดิน และราชประเพณีต่าง ๆ ต่อมา พ.ศ.๒๔๑๐ ทรงได้เลื่อนพระอิสริยยศเป็น กรมขุนพินิตประชานาถ รับหน้าที่ในการบังคับบัญชากรมมหาดเล็ก กรมทหารบกวังหน้า กรมล้อมพระราชวัง และกรมพระคลังมหาสมบัติ

หลังจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๑๑ ทรงได้รับอัญเชิญขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๑ แต่เนื่องจากขณะนั้นพระองค์ยังไม่บรรลุราชนิติภาวะ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ *(ช่วง บุนนาค)* ขณะมีบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ รับหน้าที่เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน จนกระทั่งทรงบรรลุราชนิติภาวะแล้ว ทรงผนวชเป็นพระภิกษุเป็นเวลา ๒ สัปดาห์ หลังจากทรงลาผนวชแล้ว ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอีกครั้ง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๑๖ นับจากนั้นมาก็ทรงพระราชอำนาจเด็ดขาดในการบริหารราชการแผ่นดิน

การเลิกทาส

พระราชกรณียกิจที่สำคัญยิ่งของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ **การเลิกทาส** ทรงดำเนินการเลิกทาสอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยทรงออกประกาศว่าด้วยเรื่อง **"การกระเษียรอายุลูกทาสลูกไท"** ใน พ.ศ.๒๔๑๗ และต่อมาทรงตรา **"พระราชบัญญัติทาษ รัตนโกสินทรศก ๑๒๔"** บังคับใช้ทั่วพระราชอาณาจักรใน พ.ศ.๒๔๔๘ ทรงใช้เวลานานถึง ๓๑ ปี การเลิกทาสจึงสำเร็จลุล่วงลงอย่างสันติ

ทรงวางรากฐานการศึกษาของชาติ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาสมัยใหม่แบบตะวันตก เพื่อพัฒนากำลังคนไปใช้ในการปฏิบัติงานของบ้านเมือง ทรงเริ่มจากการตั้งโรงเรียนสอนภาษาไทยขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๔ ต่อมา ทรงพระราชดำริว่า ผู้เรียนรู้หนังสือไทยแล้วควรเรียนภาษาต่างประเทศด้วย เพื่อจะได้มีวิชาความรู้สูงขึ้นจึงโปรดให้ตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษในพระบรมมหาราชวัง ทรงจ้างชาวต่างประเทศเป็นครูสอน โรงเรียนนี้ย้ายออกไปอยู่ที่พระราชวังนันทอุทยานใน พ.ศ.๒๔๒๒

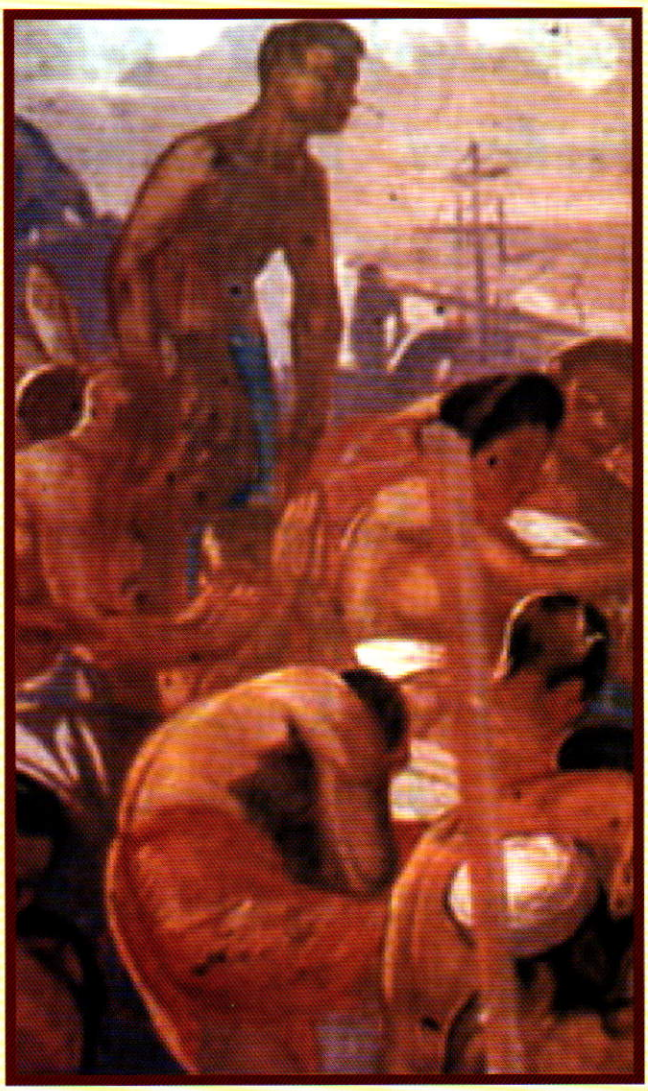

ต่อมา การศึกษาได้ขยายตัวมากขึ้น โปรดให้ตั้งโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบสำหรับบุตรหลานของราษฎรทั่วไป ใน พ.ศ.๒๔๒๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานรางวัลนักเรียนที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบเป็นครั้งแรก และพระราชทานพระราชดำรัสในที่ประชุมเป็นที่น่าจับใจมากว่า

"เจ้านายราชตระกูลตั้งแต่ลูกฉันเป็นต้นไป ตลอดถึงราษฎรที่ต่ำสุด จะให้ได้มีโอกาสได้เล่าเรียนได้เสมอกัน ไม่ว่าเจ้า ว่าขุนนาง ว่าไพร่ เพราะฉะนั้นจึงขอบอกได้ว่า การเล่าเรียนในบ้านเมืองเรานี้ จะเป็นข้อสำคัญที่หนึ่ง ซึ่งฉันจะอุตส่าห์จัดขึ้นให้เจริญจงได้"

วัดเคยเป็นศูนย์กลางของการศึกษา และเป็นแหล่งปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ราษฎรมาแต่เดิม ใน พ.ศ.๒๔๒๗ โปรดให้จัดตั้ง **"โรงเรียนมหรรณพาราม"** เป็นโรงเรียนหลวงแห่งแรกสำหรับราษฎรในกรุงเทพฯ ขึ้นในวัดมหรรณพาราม มีพระบรมราโชบายที่จะให้ **"วัดกับรัฐ"** ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการให้การศึกษาแก่ราษฎร ทรงขอให้คณะสงฆ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมมือกันจัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรทั่วไปในหัวเมืองทั่วประเทศ

นับตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๒๘ เป็นต้นมา โปรดให้ตั้งโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง เพื่อผลิตคนมาใช้ในราชการเป็นจำนวนมาก ได้แก่ โรงเรียนแพทย์ โรงเรียนฝึกหัดครูชาย โรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนเกษตร โรงเรียนไปรษณีย์และโทรเลข โรงเรียนนายร้อย โรงเรียนแผนที่ โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนสรรพากร โรงเรียนมหาดเล็กเพื่อฝึกหัดวิชาข้าราชการพลเรือน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของ**จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** มหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศ การตั้งกระทรวงเป็นองค์กรกลางของรัฐในการบริหารงานการศึกษาของประเทศ ตลอดจนสามัคคยาจารย์สมาคม ซึ่งกลายเป็น **"คุรุสภา"** ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังได้ทรงตั้ง **"ทุนเล่าเรียนหลวง"** ส่งผู้มีสติปัญญาไปศึกษาต่อในต่างประเทศ เพื่อนำเอาวิชาการกลับมาช่วยบ้านเมือง ทรงตั้ง **"โบราณคดีสโมสร"** และทรงขยาย**หอสมุดวชิรญาณ** ให้เป็นหอสมุดใหญ่สำหรับพระนคร *"...ให้เป็นที่อาไศรยแก่บรรดาประชาชนที่แสวงหาประโยชน์ต่าง ๆ อันจะพึงได้ในการอ่านหนังสือ..."* หอสมุดสำหรับพระนครนี้ได้กลายเป็น**หอสมุดแห่งชาติ** ในเวลาต่อมา

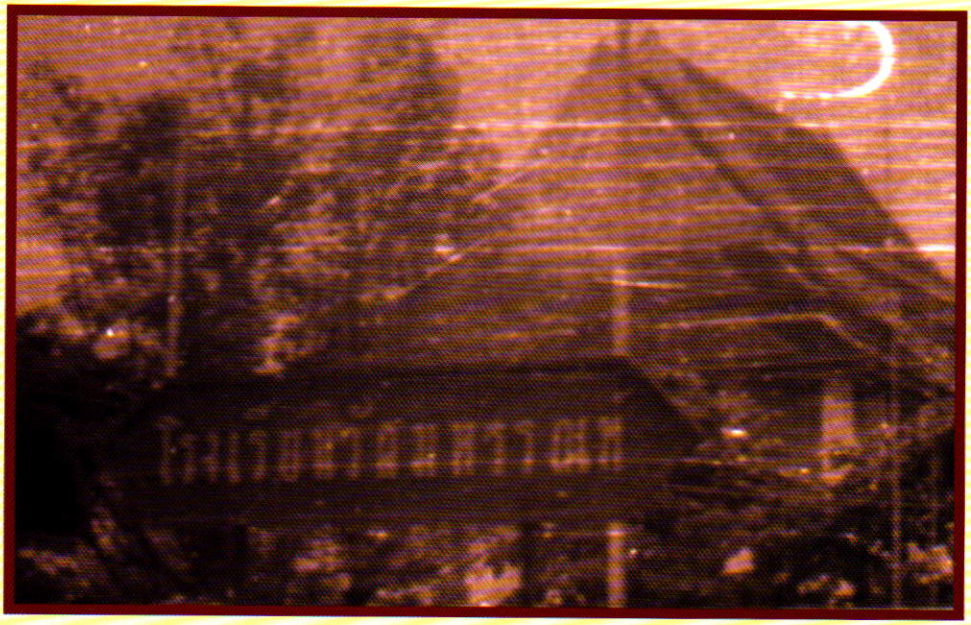

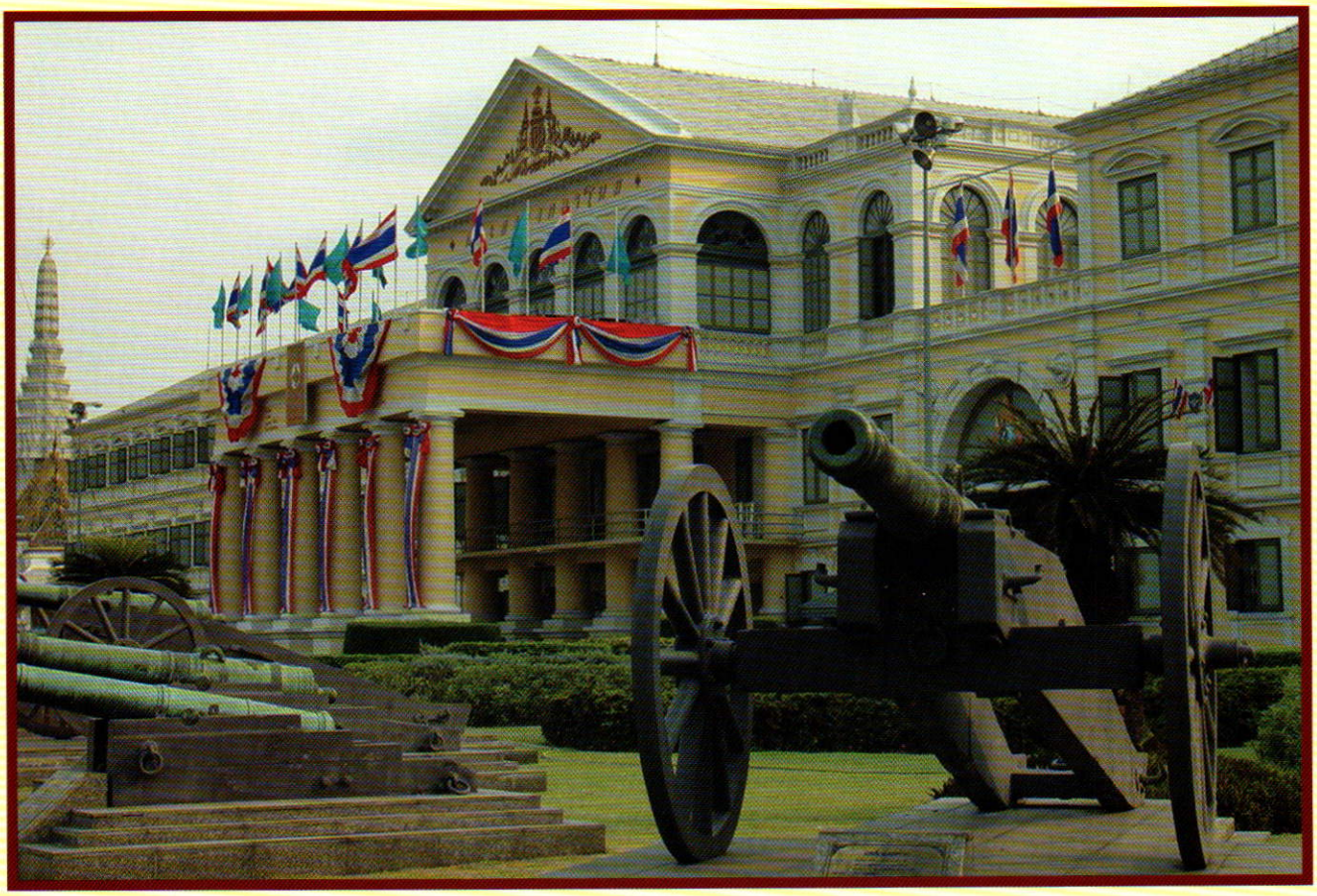

การปฏิรูปการปกครอง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นแก่ประโยชน์ของแผ่นดินยิ่งกว่าการในพระองค์ ใน พ.ศ.๒๔๑๖ โปรดให้ตั้ง**หอรัษฎากรพิพัฒน์**ขึ้น เพื่อรวบรวมรายได้แผ่นดินมาไว้ในที่แห่งเดียวกัน นับเป็นก้าวแรกในการเลิก **"ระบบกินเมือง"** ของเจ้าเมืองแต่เดิม ทำให้การใช้จ่ายเงินแผ่นดินทำนุบำรุงบ้านเมืองเริ่มเข้าสู่เป้าหมายเดียวกัน ต่อมาใน พ.ศ.๒๔๑๘ ได้ตรา **"พระราชบัญญัติสำหรับกรมพระคลังมหาสมบัติ"** และกรมต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจ่ายเงินแผ่นดิน

ใน พ.ศ.๒๔๑๗ ได้ทรงตั้ง**สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน** *(เคาน์ซิล ออฟสเตท)* เพื่อ **"ยืดหน่วงขัดขวาง"** พระราชดำริใด ๆ ที่จะทำให้ราษฎรเดือดร้อน และมีอำนาจตรวจตรากฎหมายและข้อราชการต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในเวลานั้นและในอนาคต ถ้าไม่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองและราษฎรก็สามารถคัดค้านได้

ต่อมาอีก ๔ เดือน ทรงตั้ง**สภาที่ปรึกษาในพระองค์** *(ปรีวี เคาน์ซิล)* ทำหน้าที่ถวายคำปรึกษาข้อราชการและเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อจะได้มี **"อีกหลายสิบปัญญา"** ช่วยพระองค์ท่านคิดในเรื่องต่าง ๆ และจะได้เป็น **"กอมมิตตี"** หรือคณะกรรมการไปจัดการเรื่องต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การทำงานของสภาทั้งสองเป็นไปในลักษณะการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เสรีและเท่าเทียมกัน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การทำงานในบรรยากาศประชาธิปไตยนั่นเอง

พ.ศ.๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ยกเลิกการปกครองแบบจตุสดมภ์ที่เคยปฏิบัติมาเป็นเวลากว่า ๔๐๐ ปี ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาให้แบ่งหน่วยราชการส่วนกลางออกเป็นกระทรวงต่าง ๆ ๑๒ กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงนครบาล กระทรวงวัง กระทรวงเกษตรพาณิชการ กระทรวงการต่างประเทศ

กระทรวงพระคลัง กระทรวงยุทธนาธิการ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงธรรมการ กระทรวงโยธาธิการ และกระทรวงมุรธาธิการ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ถึงเรื่องนี้ว่า **"การเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบเดิมเป็นตั้งกระทรวง ๑๒ กระทรวงนี้ ต้องนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง ซึ่งเรียกได้อย่างพูดกันตามธรรมดาว่า พลิกแผ่นดิน ถ้าจะใช้คำอังกฤษต้องเรียกว่า Revolution ไม่ใช่ Evolution... มีน้อยประเทศนักที่จะสำเร็จไปได้โดยราบคาบปราศจากการจลาจล หรือจะว่าไม่มีเลยก็เกือบจะว่าได้"**

ใน พ.ศ.๒๔๓๗ โปรดให้จัดการปกครองส่วนภูมิภาคเป็นแบบ **มณฑลเทศาภิบาล** คือ รวมหัวเมืองหลายเมืองเข้าเป็นมณฑล ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วพระราชอาณาเขต

พ.ศ.๒๔๔๐ โปรดให้**ตราพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ.๑๑๖** ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้าน ริเริ่มให้ประชาชนได้เลือกตั้งคนในหมู่บ้านเดียวกันเป็นผู้ใหญ่บ้าน และให้ผู้ใหญ่บ้านเลือกกำนัน รวมทั้งให้สิทธิแก่สตรีในการออกเสียงเลือกตั้งด้วย

การทำนุบำรุงบ้านเมือง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรับปรุง**ระบบภาษีอากร** ให้ราษฎรเสียภาษีน้อยลง แต่แผ่นดินได้ผลประโยชน์มากขึ้น ทำให้มีเงินมาทำนุบำรุงบ้านเมืองมากขึ้น จึงโปรดให้สร้างสิ่งสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพื่อประโยชน์สุขของราษฎรมากมายหลายประการ เป็นต้นว่า

การขุดคลอง โปรดให้ขุดคลองเปรมประชากร คลองนครเนื่องเขตร อนุญาตให้เอกชนขุดคลองเป็นโครงการใหญ่ที่ทุ่งหลวงรังสิต สร้างประตูระบายน้ำ และโปรดให้ขุดซ่อมคลองเก่าเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการคมนาคม การขนส่งและลำเลียงสินค้า ประการสำคัญคือเป็นการขยายที่ทำกินแก่ราษฎร ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพปลูกข้าว เป็นผลให้ไทยสามารถผลิตข้าวส่งออกได้เป็นจำนวนมากขึ้น จนข้าวกลายเป็นสินค้าหลักที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศ

ความเป็นอยู่ของราษฎรดีขึ้นเป็นลำดับโปรดให้ตั้ง**กรมไปรษณีย์**และ**กรมโทรเลข**ใน พ.ศ.๒๔๒๖ มี**การผลิตไฟฟ้า**ใช้ใน พ.ศ.๒๔๒๗ ต่อมาโปรดให้ไปรษณีย์โทรเลขรวมเป็นกรมเดียวกัน และรับกิจการ**โทรศัพท์**มาดำเนินงานใน พ.ศ.๒๔๒๙

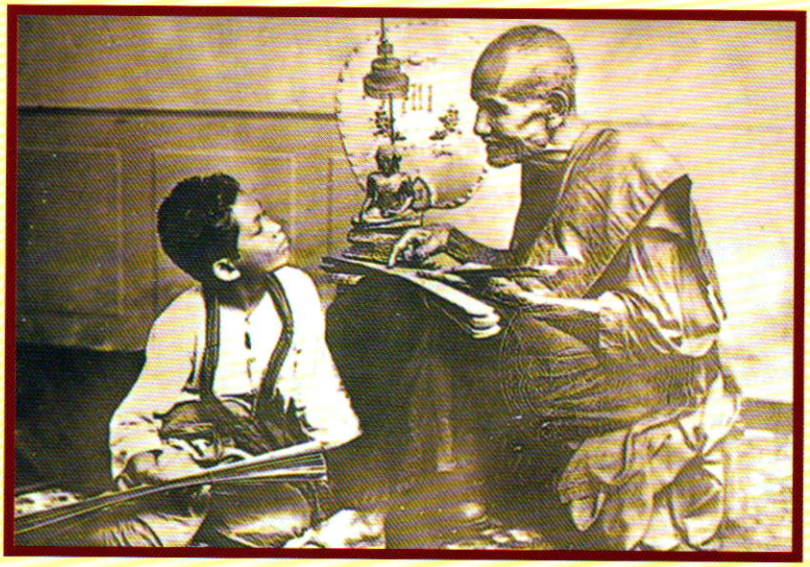

เมื่อพระนครเจริญมั่งคั่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ขยายเขตพระนครให้กว้างขวางออกไปทั้งทางเหนือ ตะวันออก และทางใต้ โปรดให้**ตัดถนน**ออกไปจากใจกลางพระนคร แล้วปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น **สร้างสะพาน**ข้ามคลองทุกแห่ง พระราชทานสัมปทานให้เดิน**รถราง**สาย เจ้าพ่อหลักเมือง ผ่านถนนเจริญกรุงไปจนถึงถนนตก เมื่อ พ.ศ.๒๔๓๑

ประการสำคัญ คือ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๓๔ โปรดให้ก่อสร้าง**ทางรถไฟหลวง** เพื่อให้ประชาชนใช้โดยสารและลำเลียงสินค้าหลายสาย เริ่มด้วยสายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา กรุงเทพฯ - บ้านดารา สายกรุงเทพฯ - ฉะเชิงเทรา กรุงเทพฯ - เพชรบุรี กรุงเทพฯ - พิษณุโลก สายคลองสาน - มหาชัย และโปรดให้สร้างทางรถไฟสายปากน้ำเลียบคลองถนนตรงจากหัวลำโพงไปสมุทรปราการ

นอกจากนี้ ใน พ.ศ.๒๔๔๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สุขาภิบาลขุดคลองประปา ระบายน้ำจากคลองเชียงรากมาขึ้นโรงสูบที่สามเสน เพื่อจัดหา**น้ำประปา**สะอาดมาให้ประชาชนบริโภคและใช้สอย

ด้านสาธารณสุข ใน พ.ศ.๒๔๒๙ เริ่มจัดตั้ง**ศิริราชพยาบาล**เป็นโรงพยาบาลถาวร ใน พ.ศ.๒๔๓๒ โปรดให้ตั้ง**โรงเรียนราชแพทยาลัย**ขึ้นในโรงพยาบาลนี้ ต่อมา ใน พ.ศ.๒๔๓๖ มีการจัดตั้ง **สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม** เพื่อช่วยเหลือทหารบาดเจ็บจากกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส ซึ่งก็คือ **สภากาชาดไทย**ในปัจจุบัน ใน พ.ศ.๒๔๓๗ โปรดให้กรมพยาบาลจัดตั้ง**โอสถศาลา** เพื่อรับตรวจรักษาโรคตามหลักวิชาแพทย์แผนปัจจุบันขึ้นเป็นครั้งแรกในเมืองไทย และใน พ.ศ.๒๔๔๕ โปรดให้จัดตั้ง **โอสถสภา** เป็นสถานประกอบยาแผนปัจจุบันของหลวงไว้จำหน่ายแก่ประชาชน

ด้านศาสนา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกและพุทธมามกะได้พระราชทานเสรีภาพในการนับถือศาสนาของประชาชน และทรงสนับสนุนกิจกรรมในศาสนาอื่นด้วย

ใน พ.ศ.๒๔๓๒ โปรดให้สร้าง **"มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย"** สำรับสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย พ.ศ.๒๔๓๖ ทรงตั้ง **"มหามกุฏราชวิทยาลัย"** เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ในปี

เดียวกัน โปรดให้พิมพ์พระไตรปิฎกเป็นอักษรไทย และใน พ.ศ.๒๔๔๕ โปรดให้ตราพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.๑๒๑ เป็นหลักปกครองฝ่ายพุทธจักร มีมหาเถรสมาคมเป็นผู้บริหารคณะสงฆ์ นอกจากนี้ได้ทรงสร้างวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดเทพศิรินทราวาส วัดปรมัยยิกาวาส วัดเบญจมบพิตร และวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ

การเลิกระบบไพร่

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้**เลิกระบบไพร่** ปลดปล่อยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศให้พ้นจากการเข้าเวรรับใช้ราชการและมูลนาย โดยการเรียกเงินช่วยราชการแผ่นดินเป็นรายปี ใน พ.ศ.๒๔๓๙ แล้วค่อยลดจำนวนลง ต่อมาใน พ.ศ.๒๔๔๘ ได้ประกาศใช้**พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.๑๒๔** เรียกชายฉกรรจ์เข้ารับการคัดเลือกเป็นทหารในกองประจำการมีกำหนด ๒ ปี ก็ปลดเป็นกองหนุนแล้วไม่ต้องเสียเงินราชการใด ๆ อีกจนตลอดชีวิต

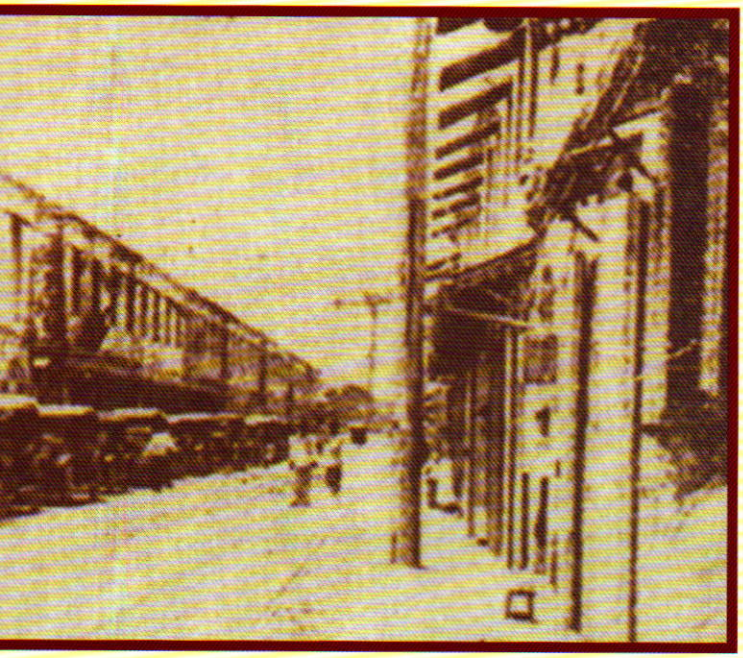

การเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ

ในรัชกาลที่ ๕ ไทยถูกบีบบังคับจากฝรั่งเศสและอังกฤษมาก ทั้งทางการเมืองและทหาร ต้องยอมเสียดินแดนบางส่วนเพื่อรักษาอิสรภาพและดินแดนส่วนใหญ่ไว้ จึงทรงเร่งปฏิรูปการปกครอง และปรับปรุงแก้ไขกิจการทหารให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างฉลาดหลักแหลม ได้เสด็จประพาสยุโรป ๒ ครั้ง เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๐ และ พ.ศ.๒๔๕๐ นอกจากเพื่อทอดพระเนตรกิจการต่าง ๆ ซึ่งจะได้นำมาปรับปรุงบ้านเมืองให้ทันสมัยแล้ว ยังมีพระราชประสงค์ที่จะกระชับสัมพันธไมตรีกับประมุขของประเทศในยุโรปอีกด้วย โดยเฉพาะกับรัสเซีย เพื่อถ่วงดุลอำนาจกับฝรั่งเศสซึ่งแผ่อิทธิพลเข้ามาในตอนนั้น การเสด็จประพาสยุโรปทั้งสองครั้งเป็นผลให้นานาประเทศได้ประจักษ์ในพระปรีชา

สามารถของพระมหากษัตริย์ไทย และช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันอีกด้วย

ปลายรัชกาล ใน พ.ศ.๒๔๕๒ ไทยได้ลงนามในสนธิสัญญากับอังกฤษเพื่อขจัดความไม่เสมอภาคในการเก็บภาษีและการศาล และเพื่อให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกในฐานะเป็น **"รัฐ-ชาติ"** ซึ่งเป็นสิ่งที่เราได้สูญเสียไปจากการทำสนธิสัญญาที่เสียเปรียบกับประเทศอื่น ๆ การสร้างเกียรติภูมิของชาติให้เป็นที่ยอมรับในสังคมโลกนับเป็นนโยบายหลักของไทยในช่วงนี้

สมเด็จพระปิยมหาราช

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชอัธยาศัยโปรดการเสด็จประพาสยิ่งนัก การเสด็จต่างประเทศได้ทรงนำสิ่งดี ๆ มาปรับปรุงบ้านเมืองให้เจริญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสด็จประพาสยุโรป ๒ ครั้ง ได้ทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ในยุโรป จนสามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตที่บางประเทศพยายามเอารัดเอาเปรียบรังแกประเทศไทยได้สำเร็จ รักษาเอกราชของชาติให้อยู่รอดปลอดภัยมาจนทุกวันนี้

ส่วนการเสด็จประพาสตามจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศ เป็นการตรวจราชการ ทำความรู้จักคุ้นเคยกับข้าราชการและราษฎร ทรงเป็นที่รักใคร่เทิดทูนของอาณาประชาราษฎร์ทั้งแผ่นดิน เมื่อทรงปกครองแผ่นดินมาครบ ๔๐ ปี ราษฎรได้ร่วมกันออกทุนสร้าง **พระบรมรูปทรงม้า** ประดิษฐาน ณ พระลานพระราชวังดุสิต หน้าพระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นของขวัญวันรัชมังคลาภิเษก ในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชสมบัติมาบรรจบครบ ๔๐ ปี และถวายพระราชสมัญญานามพระองค์ท่านว่า **"สมเด็จพระปิยมหาราช"** พระมหาราชผู้เป็นที่รักของชาวไทย พระองค์เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ หลังจากทรงปกครองประเทศมาเป็นเวลา ๔๒ ปี

นับแต่นั้นเป็นต้นมา พสกนิกรผู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ จะพากันไปวางพวงมาลาและถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า ในวันที่ ๒๓ ตุลาคม ทุกปี มิได้ขาด

คำปาฐกถาพิเศษ เรื่อง "เอกลักษณ์ของชาติ" ในการสัมมนา เรื่อง "ทิศทางการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ"

โดย รองนายกรัฐมนตรี นายวิษณุ เครืองาม

ฯพณฯ องคมนตรี ท่านผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมการสัมมนาทุกท่าน

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เป็นวันสำคัญในประวัติของงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ การสัมมนาเกี่ยวกับเอกลักษณ์นั้นเป็นเรื่องยุ่งยากมาก เพราะต้องการจะระดมความคิดของท่านที่มีความรู้ความเข้าใจ ผู้ที่ทำงานด้านนี้และเป็นผู้ที่เห็นปัญหาด้านนี้มาพูดคุยกัน ต้องผลัดกันเรียน ผลัดกันรู้ ผลัดกันทำ คงเป็นเพราะความยุ่งยากทำนองนี้ที่ต้องอาศัยเวลาว่างของท่านผู้มีเกียรติ อาศัยงบประมาณ ซึ่งที่จริงคงไม่มากนัก แต่ที่สำคัญคืออาศัยแรงผลักดัน แรงกดดัน ให้มาอยู่ร่วมกันแล้วคิดร่วมกัน ขณะนี้มีสถานการณ์สำคัญสองอย่าง ที่ทำให้อยู่นิ่งไม่ได้ เฉยไม่ได้ ต้องสัมมนา ต้องระดมความเห็น ต้องถามผู้รู้ว่าจะทำอย่างไรต่อไป เพราะมาถึงทางสองแพร่งแล้ว

สถานการณ์ประการแรก คือผลกระทบจากการปฏิรูประบบราชการเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคมปีที่ผ่านมา อันที่จริง **"การปฏิรูป"** หรือที่เรียกกันใหม่ว่า **"การพัฒนาระบบราชการ"** ที่เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ นั้น ส่งผลกระทบต่อวงราชการไปทั่ว แต่รัฐบาลก็หวังว่าจะส่งผลกระทบในทางที่ดีขึ้น เป็นธรรมดาการจะรักษาโรคก็ต้องเจ็บปวดบ้าง เป็นธรรมดาเมื่อจะผ่าตัดก็อาจจะต้องวางยาสลบ และเป็นธรรมดาในการแก้ปัญหาใดก็ตามต้องมีการเสียสละ ภาษาฝรั่งเขาถึงบอกว่า "no pain no gain" **"ถ้าไม่เจ็บเสียบ้างก็จะไม่ได้สิ่งที่ต้องการ"** วันนี้ การปฏิรูประบบราชการอยู่ในลักษณะอย่างนั้น สิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และแม้แต่ท่านนายกรัฐมนตรีก็ได้พูดตลอดคือ **"อย่าให้เขา pain นานเกินไป" "อย่าปล่อยให้เขาเจ็บนานเกินไป"** ต้องให้เขารู้จัก "gain พลาง pain พลาง" คือ **"เจ็บบ้าง ได้บ้าง"** เป็นลำดับจึงจะมีกำลังใจ

สำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ เดิมตั้งอยู่ที่ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อย จปร. (เดิม) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

การปฏิรูประบบราชการส่งผลกระทบอะไรต่องานเอกลักษณ์ ความจริงไม่น่าจะกระทบอะไรมาก แต่กระทบที่องค์กร ตัวเนื้อหาสาระของงานนั้นไม่สู้จะกระทบมากนัก เพราะสิ่งใดที่เคยเป็นเอกลักษณ์ของไทยก่อนวันที่ ๓ ตุลาคม ปีที่แล้ว หลังวันที่ ๓ ตุลาคม สิ่งนั้นก็ยังคงเป็นเอกลักษณ์ของไทยที่ต้องรณรงค์ ต้องหวงแหน ต้องรักษา ต้องเสริมสร้างต่อไป แต่หน่วยงานที่ทำงานกับท่านมีผลกระทบไม่มากก็น้อย และแน่นอนจะกระทบถึงตัวงานด้วยในที่สุด ผมขออุปมาอย่างนี้ก่อนครับ เหมือนคนที่เปิดร้านขายข้าวแกงอยู่ใต้ถุนคอนโดมิเนียมหรืออาคารชุดท้ายซอย บริการคนในคอนโดมิเนียมหรืออาคารชุดหรือแม้แต่คนในหมู่บ้านนั้นมาดี ๆ วันหนึ่งเขาบอกว่าออกจากคอนโดมิเนียมนี้ไปเถอะ ก็ไม่ได้ขับไล่ไสส่ง แต่ไปอยู่ในที่ที่เหมาะ ไปที่ชอบที่ชอบ ก็ย้ายจากคอนโดมิเนียมหรืออาคารชุดนั้นซึ่งอยู่ท้ายซอย มาตั้งร้านข้าวแกงอยู่ปากซอยอันนี้ดูดีขึ้นหน่อย แต่ปากซอยมีเซเว่นอีเลฟเว่นอยู่ร้านหนึ่ง แล้วมีภัตตาคารใหญ่อยู่อีกร้านหนึ่งซึ่งก็เพิ่งมาตั้ง ปัญหาก็เกิดขึ้นทันทีว่า แล้วร้านข้าวแกงที่ย้ายมาอยู่ปากซอยนั้นจะปรับตนเองอย่างไร จะทำอย่างไรให้ตัวอยู่รอด เพราะถ้าไม่ปรับ ลูกค้าก็คงจะเข้าร้านเซเว่นอีเลฟเว่นเสียส่วนหนึ่ง แล้วเข้าภัตตาคารอีกส่วนหนึ่ง วันนี้สภาพของหน่วยงานที่เรียกว่าสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาตินั้นมีลักษณะทำนองนี้เหมือนร้านขายข้าวแกงใต้ถุนคอนโดมิเนียมท้ายซอย ผมไม่ได้ตั้งใจจะหมายความว่าเอกลักษณ์ของชาติเหมือนข้าวแกง แต่อุปมาให้ฟังเพราะว่าเมื่อก่อนวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ สำนักงานฯ นี้ ซึ่งก็เป็นหน่วยงานฝ่ายเลขานุการเท่านั้น มีกำลังคนไม่กี่คน งานที่เดินก็เพราะผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่

มาเป็นกรรมการเป็นอนุกรรมการ แต่หน่วยงานฝ่ายเลขานุการนี้เป็นหน่วยงานที่ขึ้นอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เหมือนร้านข้าวแกงอยู่ใต้ถุนคอนโดมิเนียมท้ายซอย มีอะไรก็อาศัยบารมีเลขาธิการนายกรัฐมนตรีคุ้มครองได้ อยู่มาด้วยผลของการปฏิรูประบบราชการ ร้านข้าวแกงนี้ย้ายออกจากคอนโดมิเนียมไปตั้งใหม่อันนี้ดูดี ก็เลยมาเปิดอยู่ปากซอยอย่างที่ว่า วันนี้มาอยู่ที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกับท่านปลัดยงยุทธ สาระสมบัติ มาเป็นสำนักอยู่ที่นี่ ซึ่งก็ดูจะถูกฝาถูกตัวขึ้น เริ่มต้นผู้บังคับบัญชาระดับสูงท่านก็เป็นข้าราชการประจำ และคนที่จะหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงมาสู่ตำแหน่งเหล่านี้ไม่ว่าท่านปลัดจะมอบให้รองปลัดเป็นผู้ไปดูแทนท่านก็ตามทีเถอะก็เป็นข้าราชการประจำที่ผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านงานเอกลักษณ์ของชาติมาพอสมควรทีเดียว เพราะฉะนั้นมันก็ได้อย่างเสียอย่าง ส่วนที่เสียไปก็มีอยู่บ้าง คือขาดผู้คุ้มครองอันแข็งแกร่ง เพราะบางเรื่องผมก็ไม่คิดว่าท่านปลัดยงยุทธฯ จะคุ้มครองได้ แต่ส่วนดีก็มีอยู่บ้างคือความยืดหยุ่นในระบบราชการ การประสานเพราะงานนี้เป็นงานประสาน มิใช่งานบังคับ ฉะนั้นอาศัยการประสานการรู้จักมักคุ้นระบบระเบียบราชการที่สำคัญที่สุดก็คือปลอดพ้นจากสิ่งที่เรียกว่าการเมืองมาครอบงำซึ่งที่จริงในอดีตก็ไม่ได้ครอบได้งำอะไรมาก แต่ไม่แน่ถ้าปล่อยไปในอนาคตอาจจะครอบงำได้ วันนี้ก็หลุดพ้นออกมา ก็มาเป็นหน่วยงานในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

นี่คือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่จำเป็นต้องบอกกล่าวท่านทั้งหลาย ลำพังเพียงแค่นี้ก็คงไม่

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ ชั้น ๖ อาคาร ๖ ชั้น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล

เป็นไร สิ่งที่ตามมาคือตรงข้ามร้านข้าวแกงมีร้านเซเว่นอีเลฟเว่นและภัตตาคาร นั่นก็แปลว่าเมื่อก่อนหน้านี้งานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติที่ทำกันอยู่เป็นล่ำเป็นสัน เป็นชิ้นเป็นอัน เป็นตัวเป็นตนมากที่สุด หน่วยอื่นก็ทำไปบ้างแต่สอดแทรกไปในภาระปกติ คนไม่กี่คนที่อยู่ในสำนักงานฯ คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการทั้งหมดที่มาช่วยงานนี้แหละ ที่ทำกันเป็นล่ำเป็นสัน เป็นชิ้นเป็นอัน ตลอดระยะเวลา ๒๕ ปีที่ผ่านมา สื่อต่าง ๆ วีดีโอเทป บทภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ บทวิทยุ บทความ การจัดกิจกรรมวันต่าง ๆ ที่เป็นวันสำคัญ การรณรงค์ การปาฐกถา บรรยาย สุนทรพจน์ ปราศรัย อภิปราย เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติ ไปจากตรงนี้ทั้งสิ้น ผมเชื่อว่าคนที่ทำงานนี้มาเขาภูมิใจกับสิ่งนั้น ขณะเดียวกันผมก็เชื่อว่าท่านไม่ได้คิดว่าท่านเท่านั้นที่จะทำได้ ห้ามคนอื่นทำ แต่บัดนี้วันนี้มีเซเว่นอีเลฟเว่นและมีภัตตาคารแล้ว วันนี้งานของเอกลักษณ์ไม่ว่าจะจับเอางานใดขึ้นมาพูดจะมีหน่วยงานรับไปทำอย่างละเอียดเป็นเรื่อง ๆ เอาง่าย ๆ สถาบันศาสนา และพูดให้ชัดลงไปก็คือสถาบันพระพุทธศาสนาวันโน้นมีกรมการศาสนาอยู่หนึ่งกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการมาดูแล วันนี้กระทรวงศึกษาธิการ จัดระเบียบใหม่ กรมการศาสนา ออกมาจากกระทรวงศึกษาธิการ และแยกออกเป็นสองกรม คือ กรมการศาสนาที่ไปอยู่กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งแยกออกมาขึ้นต่อนายกรัฐมนตรี การที่เรามีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเกิดขึ้นนั้นก็เท่ากับงานด้านเอกลักษณ์ด้านนี้มีหน่วยงาน รับผิดชอบเฉพาะเจาะจง มีงบประมาณ ไม่รู้กี่เท่าต่อกี่เท่าของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ แล้วถ้าอย่างนี้งานด้านพระพุทธศาสนาใครจะทำอะไรแค่ไหนเพียงไร ใครจะทำอะไรต่อไป เพราะรัฐบาลไม่ยอมให้เกิดความซ้ำซ้อนเป็นอันขาด งานด้านเอกลักษณ์ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อก่อนไม่มีใครทำหน่วยงานตรงนี้แหละที่ทำวันนี้มีสถาบันพระปกเกล้าและคณะกรรมการการเลือกตั้ง *(กกต.)* ซึ่งกฎหมายเขียนไว้ชัดว่ามีหน้าที่ทำนุบำรุง รักษา เผยแพร่ รณรงค์ ส่งเสริม เสริมสร้าง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แล้วงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ด้านนี้จะแตะเอกลักษณ์ส่วนนี้อย่างไร จึงจะไม่เกิดความซ้ำซ้อนและการเกี่ยงกันเป็นเจ้าภาพ ถ้าเป็นเรื่องของศาสนาอื่นซึ่งก็ถือว่าคือเอกลักษณ์ของชาติด้วย วันนี้ก็มีกรมการศาสนา และที่สำคัญคือในภาพรวมของเอกลักษณ์ทั้งหมด วันนี้มีกระทรวงวัฒนธรรม นี่คือภัตตาคารใหญ่ทั้งภัตตาคารที่มาตั้งอยู่ข้าง ๆ ร้านข้าวแกงของเรา เป็นภัตตาคารที่ขายอาหารทุกชนิด เพราะกระทรวงนี้ได้ตั้งขึ้นเพื่อจะทำงาน ด้านวัฒนธรรม ก็วัฒนธรรมกับเอกลักษณ์นั้นมันเฉียดกันและมันทับซ้อนกันอยู่มิใช่หรือ บางคนบอกว่า มันก็ไม่ซ้ำกันทีเดียวนัก ผมก็ถามว่า ต่างกันตรงไหน มีคนตอบว่าวัฒนธรรมกว้างกว่า อ้าวกว้างกว่าน่ะหนักเข้าไปอีก เพราะเอกลักษณ์ก็จะเข้าไปซ้อนอยู่ในวัฒนธรรม

เมื่อไม่กี่วันมานี้ก็พบรัฐมนตรี อุไรวรรณ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ท่านบอกว่า **"พี่กำลังคิดว่า จะจัดงานกระทรวงของพี่อย่างไร ไม่ให้ซ้ำกับหน่วยงานของน้อง"** ก็ต่างคนต่างเล็งกันอยู่นี่แหละ กำลังดูอยู่นี่แหละว่าภัตตาคารกับร้านข้าวแกงใครไปก่อน ผลกระทบที่เห็นชัดอย่างหนึ่งนะครับ คือต่อไปนี้ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ *(สอช.)* ซึ่งก็หมายถึงคณะกรรมการและอนุกรรมการทั้งหลายและอาสาสมัครเครือข่ายทั้งหมดอยู่อย่างที่เคยอยู่ไม่ได้ เพราะว่างบประมาณจะต้องน้อยลงแน่ ๆ สมัยก่อนพอมีงานเอกลักษณ์ สำนักงบประมาณก็เทงบประมาณตูมมาลงที่นี่ เพราะไม่ต้องลงที่ไหนแล้ว

วันนี้พออะไรก็ตามเป็นเรื่องเอกลักษณ์ เวลาสำนักงบประมาณจะจัดงบประมาณเขาก็ต้องคิดว่าถ้าส่งเสริมประชาธิปไตยก็ไปที่ กกต. ไปที่สถาบันพระปกเกล้า พอมีเรื่องพระพุทธศาสนาก็ไปลงที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมก็ไปลงที่กรมการศาสนา จะเห็นในงบประมาณ ๒๕๔๗ นี่แหละถูกตัดทอนไปมาก

สิ่งที่เป็นตัวกดดันประการที่สอง คือเรื่อง **"ทิศทางเอกลักษณ์ของชาติ"** กระแสต่าง ๆ วันนี้มันโหมกระหน่ำเข้ามารุมล้อมรอบตัวเรามากเหลือเกิน กระแสโลกาภิวัฒน์ กระแสเทคโนโลยีสารสนเทศ กระแสเศรษฐกิจ กระแสสังคม กระแสการเมือง ในยุคที่เขาปฏิรูประบบราชการ ยุคที่เขาปฏิรูปการเมืองยุคที่เขาปฏิรูประบบการศึกษาของชาติ ยุคที่มีโรคหวัดซาร์ส ยุคที่มีการก่อการร้ายทั่วไปทุกหัวระแหง อะไรต่ออะไรมันเปลี่ยนไปหมดเราจึงอยู่อย่างเดิมไม่ได้อีกแล้ว ผมไปสหรัฐอเมริกาเพิ่งกลับมา หลังจากที่ไม่เคยไปมานาน ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นอันดับแรกก็คือกระเป๋าเดินทางทุกใบห้ามล็อค ต้องเปิดไว้ให้เขางัดหรือเปิดตรวจเมื่อใดก็ได้ ความรู้สึกประการที่สองก็คือ เวลาเราเดินผ่านช่องตรวจค้น เมื่อก่อนพอมันดังก็ขึ้นไปยืนบนลังกางแขนหันซ้ายหันขวา เขาก็เอาอะไรไม่รู้มาจ่อ ๆ ประเดี๋ยวเดียวเขาก็บอกว่าไปได้ วันนี้ต้องถอดเสื้อนอก ถอดสร้อยคอ ถอดรองเท้า บางคนต้องถอดถุงเท้า ถอดเสื้อ บางคนต้องเข้าช่องพิเศษแก้ผ้าแก้ผ่อน นี่แค่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่มันคือความเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้ใหญ่คนหนึ่ง ท่านเดินทางเกือบทุกเดือน ท่านบอกว่าเจออย่างนี้ทุกครั้ง ผมถามว่า **"รู้สึกอย่างไร"** ท่านบอกว่า **"มันเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัยนี้ไปแล้ว"** ความเปลี่ยนแปลงมันเข้ามาแล้ว

เมื่อ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ท่านนายกรัฐมนตรีเล่าให้ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีฟังว่า มีคนมาจากต่างประเทศมาพบท่านเอากล้องถ่ายรูปมาให้ท่านดู ใหญ่ไม่เกินไปกว่านาฬิกาข้อมือ แต่ถ่ายภาพได้สารพัดชนิด รวดเร็วว่องไวทันใจภายในไม่กี่วินาทีก็ได้ภาพออกมาดู ขัดขยายออกมาก็จะได้ภาพใหญ่โตมโหฬารเหมือนกับกล้องที่เราเห็นทั่วไป ท่านบอกว่าเขาเอามาให้ท่านดูอีกอย่างเป็นชิป หรือไมโครชิปตัวเล็ก ๆ ขนาดหนึ่งเซนต์คูณหนึ่งเซนต์ แผงสี่เหลี่ยมหนึ่งเซนติเมตรคูณหนึ่งเซนติเมตรนี้ บรรจุข้อความหนังสือทุกเล่มที่อยู่ใน Library of Congress *(หอสมุดรัฐสภาของสหรัฐอเมริกา)* ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นหอสมุดที่ใหญ่ที่สุดในโลก ผมไม่เข้าใจหรอก เรื่องอย่างนี้ผมเชื่อว่า คณะรัฐมนตรี *(ครม.)* ก็ไม่เข้าใจ ท่านนายกฯ ดูจะเข้าใจ ท่านบอกว่าสิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เขาเรียกว่า Nano Technology สมัยหนึ่งเราพูดกันว่า ใครที่รู้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ IT มาก คนนั้นครองโลก ก่อนหน้านั้นพูดกันว่า ใครรู้ข่าวสารมาก ผู้นั้นครองโลก อยู่มารู้ข่าวสารก็ไม่พอต้องรู้จัก IT คือ Information Technology ที่แปลว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ คนนั้นครองโลกท่านบอกว่าต่อไปนี้ใครรู้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ครึ่งโลก คนที่จะครองโลกคือคนที่รู้ Nano Technology ซึ่งเขายังไม่ได้บัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทย บางคนนึกว่าเทคโนโลยีแถวซอยนานา ความเปลี่ยนแปลงอย่างนี้คือสิ่งที่มากระทบกับเอกลักษณ์ในที่สุดสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ การปกครองระบอบประชาธิปไตย วิถีชีวิต ค่านิยม ภูมิปัญญา ความเป็นไทยถูกกระทบทั้งสิ้น ถ้าไม่เตรียมตั้งรับเอาไว้ให้ดี

ถ้าถามว่าเอกลักษณ์ของชาติคืออะไร เมื่อสมัยผมเด็ก ๆ หลายปีมาแล้ว คำว่า **"เอกลักษณ์"** ออกมาครั้งแรก คนไทยได้ยินกันทั่ว ท่านผู้ใหญ่นึกออกกันไหมครับคำว่าเอกลักษณ์ที่ออกมาครั้งแรกได้ยินบ่อย ได้ยินทุกวันด้วยน่ะ เป็นเรื่องอะไรตอนนั้นยังไม่ตั้งสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ คนยังไม่รู้จักว่าเอกลักษณ์คืออะไร แต่คำว่า

"เอกลักษณ์" ได้ยินบ่อยติดหูติดปากคนไทย ผมได้ยินทุกวัน ตั้งแต่ผมอายุ ๑๐ ขวบ ก็คือการโฆษณาเสื้อเชิร์ตที่มีเสียงคุณพิชัย วาสนาส่ง **"แอร์โร่"** ใช่ไหม เขาใช้คำว่า **"เอกลักษณ์ของเอกบุรุษ"** ไม่มีใครรู้ว่า **"เอกลักษณ์"** แปลว่าอะไร **"เอกบุรุษ"** แปลว่าอะไร ผมน่ะฝังใจมาตั้งแต่เด็ก ๆ **"เอกลักษณ์"** แปลว่า **"เท่"** ที่จริงก็ไม่น่าจะต่างกันนะ เพราะอะไรก็ตาม ถ้าเป็น **"เอก - ลักษณ์"** มันคือ **"ความสง่างาม"** **"เอกลักษณ์ของชาติ** คือ **ความสง่างามของชาติ"** ถ้าพูดในทางภาษาก็อาจจะแปลว่า **"ลักษณะอันเป็นเอก"** เทียบกับภาษาอังกฤษคือ "National Identity" สิ่งซึ่งครองความเป็นหนึ่งของชาติ ที่ทำให้แปลกแยกแตกต่างไปจากสิ่งอื่นของคนอื่น หรือชาติอื่น เห็นปุ๊บรู้ปั๊บว่าอันนี้เป็นใคร มาจากไหนอย่างไร อะไรที่เข้าลักษณะนี้ เขาว่ากันว่า คือ **"เอกลักษณ์"** หลายปีมาแล้วผมมีราชการต้องเดินทางไปประเทศอังกฤษเกือบ ๓๐ ปีมาแล้ว วันหนึ่งไปเดิน ๆ อยู่แถวถนนอ๊อกซ์ฟอร์ด มีคนหนึ่งเดินผ่านมา ผมก็รู้ว่าเป็นคนเอเชีย พอดีพอร้ายอาจจะเป็นคนไทย แต่ไม่แน่ใจดูไม่ออก คน ๆ นั้นยิ้มแล้วบอก **"สวัสดีครับ"** แล้วก็เดินเลยไป เดินไปเดินมาประเดี๋ยวเข้าไปดูในห้าง มีอีกคนหนึ่ง สุภาพสตรีเดินมาถามว่ามาอยู่นี่หรือเพิ่งมาคะ ผมก็ตอบไป นึกกระหยิ่มยิ้มย่องตัวเองว่าเรานี่คนดัง ตอนนั้นผมออกโทรทัศน์บ่อย สงสัยที่นี่เขารับโทรทัศน์เมืองไทยได้ หรือไม่ก็เห็นภาพเรานี่เราคนรู้จักทั่วโลก เดินไปเดินมา เดี๋ยวมีคนทำแบบเดียวกันอีก เพราะคนไทยที่นั่นมีอยู่พอสมควร ผมทนไม่ได้ก็เลยถามว่าท่านรู้ได้ยังไงว่าผมเป็นคนไทย ถึงได้มาคุยภาษาไทยด้วย เขาบอกว่า **"ปู๊โธ่ ทำไมจะไม่รู้ เพราะคุณแต่งชุดพระราชทาน"** ผมนึกเดี๋ยวนั้นเลยว่า ชุดพระราชทานเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และแน่นอนพอพูดภาษาไทยมันก็

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (พันตำรวจตรียงยุทธ สาระสมบัติ) แต่งชุดพระราชทาน

เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทยไปด้วย อันนี้มันชัด แต่ว่าภาษาจะรู้ก็ต่อเมื่อได้พูด ได้เปล่งเสียง แต่เสื้อเดินไปเดินมาก็รู้ ผมมีโอกาสได้พบกับศาสตราจารย์ทางมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาคนหนึ่งของอเมริกัน ผมก็ถามว่า Professor ยูน่ะสหรัฐอเมริกา อเมริกามี ๕๐ รัฐ คนอเมริกันเดินไปเดินมา หรือนั่งคุยกันในแง่ของคนไทยน่ะมันก็หน้าเหมือน ๆ กันทั้งนั้น พูดเหมือนกัน คนอเมริกันดูรู้ไหมว่าคนไหนมาจากรัฐไหน ผมน่ะสงสัยมานานแล้ว แต่ไม่เคยสบโอกาสจะถามใคร วันนี้ก็ถามท่านผู้นี้ ท่านบอกว่าถ้านั่งอยู่เฉย ๆ น่ะไม่รู้ แต่ถ้าพูดกันไปสักพักก็รู้ โดยรู้จากสำเนียง ซึ่งคนอย่างเราอาจจะดูไม่ออก แยกไม่ถูก ดูจากสำเนียง ดูจากรูปศัพท์ ภาษาที่ใช้และดูจากเนื้อหาที่พูดถึงหรือพาดพิง เพราะคนรัฐหนึ่งก็จะมีศัพท์สำเนียงอย่างหนึ่ง ใช้คำศัพท์อย่างหนึ่งและชอบพาดพิงถึงอะไรอย่างหนึ่ง อุปมาก็อุปมากับอะไรบางอย่างที่รัฐอื่นเขาไม่อุปมาอย่างนั้น และท่านก็สรุปว่า มันมีเอกลักษณ์อยู่ในแต่ละมลรัฐ เขาพยายามสร้างเอกลักษณ์ขึ้นจากความไม่มีเอกลักษณ์

ถ้าถามว่าอย่างนั้นเอกลักษณ์ของชาติได้แก่อะไรบ้าง ในฐานะที่ผมเป็นประธานแทนท่านนายกรัฐมนตรี ดูแลงานด้านนี้ ก็ต้องพูดในนามของรัฐบาลว่า รัฐบาลถือว่าเอกลักษณ์ของชาติ ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนา ซึ่งอยากแยกออกมาเป็นอีกข้อหนึ่ง ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คุณธรรมจารีตประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความเป็นอยู่แบบไทย วัฒนธรรมไทย ซึ่งอันหลังนี้คลุมอะไรกว้างเยอะเลยนะ คลุมถึงเสื้อแบบพระราชทาน คลุมถึงเพลงไทย คลุมถึงภาษาไทย เลขไทย ธงชาติไทย รำไทย เหล่านี้แหละครับ คือเอกลักษณ์ของชาติที่จะต้องช่วยกันส่งเสริม ส่วนจะมากจะน้อยจะไม่ให้ทับให้ซ้อนกับหน่วยงานอื่นอย่างไรนั้นต้องช่วยกันคิด ช่วยกันแบ่งเส้น มิฉะนั้นจะเกิดสภาวะสองอย่างขึ้น เมื่อต่างคนต่างนึกว่ามีหน่วยงานอื่นทำต่างคนก็ต่างไม่ทำ สุดท้ายไม่มีใครทำ หรือมิฉะนั้นกลับกันคือต่างคนต่างก็ถือว่าตัวมีอำนาจหน้าที่ถึงจะคนอื่นเพิ่งตั้งใหม่และมีอำนาจหน้าที่เหมือนกันก็จะเป็นลักษณะใครดีใครได้ ใครทำเร็วกว่าคนนั้นทำก่อน ซึ่งไม่ดีเลยทั้งสองทาง ถามต่อไปว่าแล้วรัฐบาลคิดว่าจะกำหนดทิศทางเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติอย่างไร ที่จริงข้อนี้อยากสำรองเอาไว้รอรับฟังท่านอภิปรายแนะนำสัมมนากัน แต่ถ้ารัฐบาลไม่บอกอะไรไปบ้างเลยก็เหมือนรัฐบาลไม่มีความคิด ไม่มีนโยบาย ก็คงต้องเรียนให้ทราบว่าในแง่ของรัฐบาลนี้หรือแม้แต่รัฐบาลใด ๆ ที่ผ่านมาในอดีต เดินแนวทางในการเสริมสร้างเอกลักษณ์ตรงกัน คือ ถ้ามองในแง่วิธีการเสริมสร้างเอกลักษณ์ ผมพูดเสมอว่าคงไม่มีทางใดทำให้ต่างไปจากที่พระพุทธเจ้าท่านสอน พระพุทธเจ้าท่านทรงสอนไว้นานแล้วว่าจะคิดจะอ่านจะทำอะไรให้บังเกิดผลสำเร็จนั้นให้ใช้หลัก ป ป ป ไม่ใช่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการประพฤติทุจริตอะไรนั่น แต่ ป ป ป ที่ว่านี้ ป แรก คือ ป ปริยัติ ป ที่สอง คือ ป ปฏิบัติ ป ที่สาม คือ ป ปฏิเวธ ในสมัยที่พม่ายุคที่มีผู้นำชื่อ อูนุ ตรงกับไทย ก็สมัยจอมพลสฤษดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีใคร ๆ ก็รู้ว่าอูนุ เป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัดมาก เป็นผู้นำพม่า รัฐธรรมนูญฉบับอูนุของพม่า เปิดฉากเขียนไว้เลยครับว่า ประเทศพม่ายึดหลักหรือมีคำขวัญประจำชาติว่า **"ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ"** ความจริงเรื่องคำขวัญของประเทศหรือ National Motto นี่น่ะเขามีกันหลายประเทศ และก็เขียนในรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อไม่ให้ผู้นำรัฐบาลคนใดแต่งคำขวัญใหม่มาแทนกันง่าย ๆ ประเทศคอมมิวนิสต์เคยมีคำขวัญประจำชาติว่า **"ใครไม่ทำงานอย่าให้มันกิน" "He Who Does Not Work, Shall Not Eat"** ใครอยากจะกินต้องทำงาน ใครไม่ทำงานก็จงอย่าให้มันกิน พม่าก็มีคำขวัญตอนนั้นว่า **"ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ"**

สิ่งนี้อนุมิได้แต่งขึ้น แต่พระพุทธเจ้ากำหนดขึ้นก่อนเมื่อสองพันกว่าปีมาแล้ว ผมว่าเอาเรื่องนี้มาใช้กับหลักการเสริมสร้างเอกลักษณ์ได้

ป ปฏิบัติ ก็คือ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่หรือคนดังทำตนเป็นตัวอย่างให้เห็นเสียก่อน หัวไม่ส่ายหางมันก็ไม่ส่ายตาม ถ้าเดวิด เบคแค่ม ภราดร ศรีชาพันธ์ ดาราภาพยนตร์ รัฐมนตรี แต่งชุดพระราชทานแล้วใช้เลขไทย พูดภาษาไทย **"สวัสดี"** ไหว้ให้มันสวย ๆ ผมว่าอาจไม่ต้องมีสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ คณะกรรมการกลับบ้านได้ เราก็ต้องสร้างเดวิด เบคแค่ม ภราดร และแบบอย่างอื่น ๆ อีกหลาย ๆ คนให้มาทำในสิ่งเหล่านี้ทั้งทางฝ่ายการเมืองฝ่ายประจำ สื่อมวลชน นี่คือปฏิบัติ แต่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย เอกลักษณ์นั้น ถ้าแปลตามถ้อยคำของภาษา ก็คือ ลักษณะที่เป็นเอก คือ ลักษณะที่แปลกแตกต่างไปจากคนอื่น ในความเข้าใจของผมเอกลักษณ์มันเป็นคำกลาง ๆ นะ ไม่ดี ไม่เลว มันจึงมีสองชนิด คือ เอกลักษณ์ที่ดี ซึ่งขอเรียกเสียเองว่า **"ศุภลักษณ์"** ศุภลักษณ์น่ะ **"ศุภ"** แปลว่า **"ดี"** ส่วนเอกลักษณ์อีกชนิดหนึ่ง เรียกว่า เอกลักษณ์ที่เลว เห็นปั๊บรู้เลยว่าใครชาติไหนเป็นคนทำ ใครเป็นคนคิด ผมเป็นผู้บังคับบัญชา วันหนึ่งมีการเสนอแฟ้มมา มีอะไรแปลก ๆ บางอย่างเกิดขึ้น ผมทนไม่ได้ นอกจากจะฉีกทิ้งแล้วจะเรียกมาลงโทษด้วย เจ้าหน้าที่ถามว่าท่านรู้หรือว่าเป็นใคร รู้ เพราะหมอนี่ทำทีไร ก็เกิดเรื่องอย่างนี้ทุกที เอกลักษณ์มันมีอยู่ ซึ่งเอกลักษณ์อย่างนี้คงต้องเรียกว่า **"อัปลักษณ์"** มันจะ **"ศุภลักษณ์"** หรือ **"อัปลักษณ์"** มันก็เป็นเอกลักษณ์ทั้งคู่ ผู้ร้ายในคุก ไปดูเถอะจะมีเอกลักษณ์อะไรคล้าย ๆ กัน สิ่งที่เราอยากรณรงค์ส่งเสริมคือ **"ศุภลักษณ์ - เอกลักษณ์ที่ดี"** เพราะฉะนั้นการปฏิบัติก็คงจะต้องเน้นไปที่ ศุภลักษณ์ คือ ลักษณะที่ดี

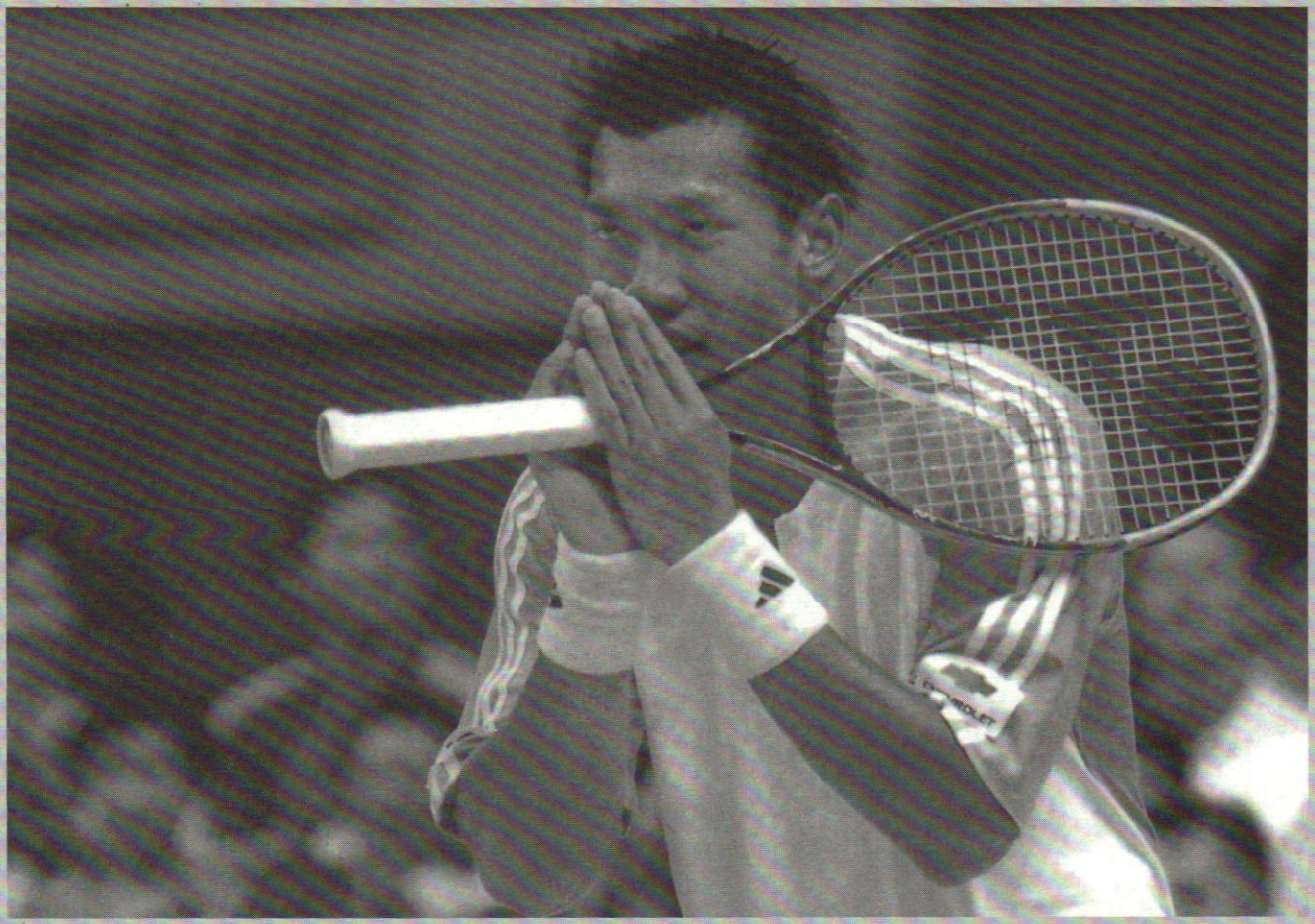

ป ปริยัติ เมื่อรู้ก็ต้องเรียนต้องศึกษาแล้วบอกต่อ ต้องสอน คือ เผยแพร่ เพราะฉะนั้น การสัมมนา การบอกกล่าว การเขียนบทความ การมีรายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ การออกหนังสือประกวดคำขวัญ การรณรงค์ส่งเสริมสั่งสอน เหล่านี้คือ ปริยัติ คือตัวเองไม่ได้ทำแต่กำลังจะให้คนอื่นทำ แต่มันก็ต้องสัมพันธ์กับปฏิบัติ เพราะเรากำลังจะให้คนอื่นทำอย่างตัว ถ้าตัวไม่ทำแล้วจะให้คนอื่นเขาทำอะไรล่ะ มันก็เข้าทฤษฎี **"แม่ปู ลูกปู"**

ป ปฏิเวธ หมายความว่า เอาสิ่งที่เป็นผลสำเร็จบังเกิดขึ้น มาเรียนรู้เป็นตัวอย่างเชิดชูให้รางวัลด้านเอกลักษณ์ ความจริงผลที่เลว ผลที่ทำแล้วมันไม่สำเร็จก็เป็น ปฏิเวธ คือเป็นตัวอย่างยกขึ้นมาบอกให้รู้ด้วยก็ได้ว่า นี่เป็น **"อัปลักษณ์"** อย่าทำตาม ผมว่าเยาวชนทุกวันนี้ที่เราบ่นกันมากว่าไม่นำพาต่อเอกลักษณ์ของชาติ ครึ่งหนึ่งจงใจไม่นำพา อีกครึ่งหนึ่งไม่นำพาโดยประมาทคือโดยไม่รู้จริง ๆ ว่า อะไรคือเอกลักษณ์ หันซ้ายหันขวาหรือแม้แต่เงยหน้าดูครูบาอาจารย์ กลับไปบ้านมองพ่อแม่ก็ทำแบบนี้กัน ทั้งนั้น แล้วทำไมจะต้องไปทำอะไรให้มันแปลกไป จากนั้น เขานึกว่าตรงนี้แหละเป็นเอกลักษณ์เสียแล้วด้วยซ้ำไป ฉะนั้น ปฏิเวธ ต้องทำ นี่พูดถึงในแง่วิธีการ แต่ถ้าพูดถึงในแง่ตัวบุคคล ผู้กระทำการหนีไม่พ้นสามฝ่ายที่มานั่งกันในวันนี้ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และสื่อมวลชน

ผมมีข้อเสนอแนะเป็นข้อคิดตรงนี้อย่างกว้าง ๆ ว่า ในแง่ของรัฐบาล งานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ อยากใช้คำว่า **"เตือน" "ขอความร่วมมือ" "แนะนำ"** ว่าอยากจะทำในสิ่งต่อไปนี้ ท่านคิดเห็นเป็นประการใด

ประการที่ ๑ ความที่ผมเชื่อว่า คนทุกวันนี้ไม่ค่อยจะรู้หรอกว่าอะไรคือเอกลักษณ์หรือเอกลักษณ์มีว่าอย่างไร จึงควรมีการแนะนำหรือสอน ใครถามต้องมีผู้รู้ตอบได้ คำนี้พูดเหมือนจะกว้างนะ หยิบเอาเรื่องภาษาไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ขึ้นมาสักอย่างหนึ่งเป็นตัวอย่างก็ได้ว่า ทุกวันนี้ บางทีก็ไม่รู้ว่าจะพูดจะเขียนอย่างไรถึงจะถูก คนอยากทำให้ดีมีอยู่ แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร จะมีศูนย์อะไรตรงไหนที่ช่วยให้ข้อมูลความรู้นี้ แต่อย่าไปตั้งอยู่ศูนย์เดียวแล้วผูกขาดนะ วันนี้เรามีมหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นี่ก็เป็นหลัก เป็นประธานในด้านภาษา ศาสนา ควรจะเป็นที่พึ่งที่อาศัยได้ มหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง วันนี้เป็นหลัก ที่พูดนี้อยากเชิญชวนประชาชนทั้งหลาย นึกอะไรไม่ออก บอกอะไรไม่ถูก ถามอะไรไม่ได้ ก็ถามมาที่สำนักงานฯ นี้ก็ได้ ถามมาที่ปลัดยงยุทธฯ ได้ ท่านช่วยถามต่อให้แล้วก็จะตอบไปให้ เราอยากเห็นคนปรึกษาสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาตินะว่าเอกลักษณ์ในเรื่องนี้มีมาหรือไม่มีว่าอย่างไร ควรจะทำอย่างไร แม้กระทั่งขนบธรรมเนียมประเพณีอะไรก็ตาม ซึ่งก็เป็นเอกลักษณ์ใช่ไหม ความจริงวันนี้ เขาก็แนะนำอะไรออกมาเยอะแล้วนะ แต่ก็ยังไม่ค่อยมีคนทำตาม เพราะบางอย่างดูเหมือนจะแนะนำถูกแต่มันฝืนความรู้สึก ตรงนี้ที่ผมอยากเน้นเหมือนกัน ของบางอย่างมันถูกต้อง แต่มันฝืนความรู้สึกเลยทำตามยาก

ยกตัวอย่างนะ ขนบธรรมเนียมประเพณีสอนกันมาแต่โบร่ำโบราณ วันนี้ใครอ่านหนังสือเรื่องประเพณีเข้าเฝ้า สำนักพระราชวัง ก็เขียนอย่างนี้ สำนักราชเลขาธิการก็เขียนอย่างนี้ สำนักนายกรัฐมนตรีก็เขียนอย่างนี้ เอกลักษณ์ก็บอกอย่างนี้ คือ บอกว่า เวลาอยู่หน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ให้ทำความเคารพผู้ใดทั้งสิ้น เมื่อมีพระองค์ทรงเป็นประธานแล้ว ไม่ให้ทำความเคารพผู้อื่นใด ผมไม่เห็นใครทำเลย เมื่อมีสมเด็จเจ้าฟ้าพระองค์อื่น เจ้านายพระองค์อื่น พระบรมวงศ์พระองค์อื่นอยู่ในที่ประทับ บางพระองค์เสด็จพระราชดำเนินผ่าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ประทับเป็นประธาน เราทนไม่ได้ที่จะนั่งนิ่ง ๆ ไม่รู้เรื่อง

สำนักพระราชวังออกคำแนะนำบอกว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามเมื่อตั้งพระพุทธรูป ตั้งธงชาติ ตั้งพระบรมฉายาลักษณ์ เมื่อผู้เป็นประธานจุดธูปจุดเทียนบูชาพระรัตนตรัยเสร็จ กราบเมื่อกราบเสร็จ การที่จะคำนับ ให้คำนับตรงกลางไปที่พระพุทธรูปครั้งเดียวพอ แปลว่า ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์หมด ไม่ต้องหันซ้ายไปที่ธง หันขวาไปที่พระบรมฉายาลักษณ์ หันมาที่พระพุทธรูปแล้วกลับหลังหันมาคำนับผู้ฟังต่ออีก ผมไม่เห็นใครทำอย่างที่เขาแนะนำเลย เป็นผมก็ไม่กล้าทำ สำหรับคนที่ไม่รู้ ซึ่งอันนี้มีมากกว่าคนรู้ เห็นผมคำนับพระพุทธรูปเข้าต้องนึกว่า เอ๊ะหมอนี่นับถือศาสนาอะไร เหตุผลมีทั้งนั้น แต่พอไม่ได้ บอกเหตุผลกับวิธีปฏิบัติก็เลยกลายไปเป็นอย่างที่ว่า นี่เอาแค่ประเพณีแล้วนับประสาอะไรกับภาษา ศาสนา วิถีชีวิต ระบอบประชาธิปไตย หลายเรื่องที่ว่ากันตามหลักประชาธิปไตย มันน่าจะทำอย่างหนึ่ง แต่รัฐธรรมนูญเขียนอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเราทำตามอย่าง ที่เราคิด เพราะเรานึกว่านี้คือประชาธิปไตย เราก็ทำผิดรัฐธรรมนูญ ถ้าเราทำตามรัฐธรรมนูญ เราก็ถูกกฎหมาย แต่เราทำผิดสิ่งที่เขาเรียกว่า วิถีชีวิตประชาธิปไตย จิตวิญญาณประชาธิปไตย

ผมอยากฝากว่าเรื่องอย่างนี้น่าจะมีศูนย์มีอะไรให้แนะนำให้คำตอบฮอทไลน์ (Hot Line) หรือคอลเซนเตอร์ (Call Center) ใครถามมาเราก็ตอบไป

ประการที่ ๒ เมื่อก่อนผมไม่ค่อยรู้สึกรู้สาเรื่องอย่างนี้ พอผมมาอยู่ในรัฐบาลรู้สึกขึ้นมาทีเดียวเลยว่าเอกลักษณ์ของชาตินั้นมันมีอยู่ในชาติ แต่ท่านอย่า

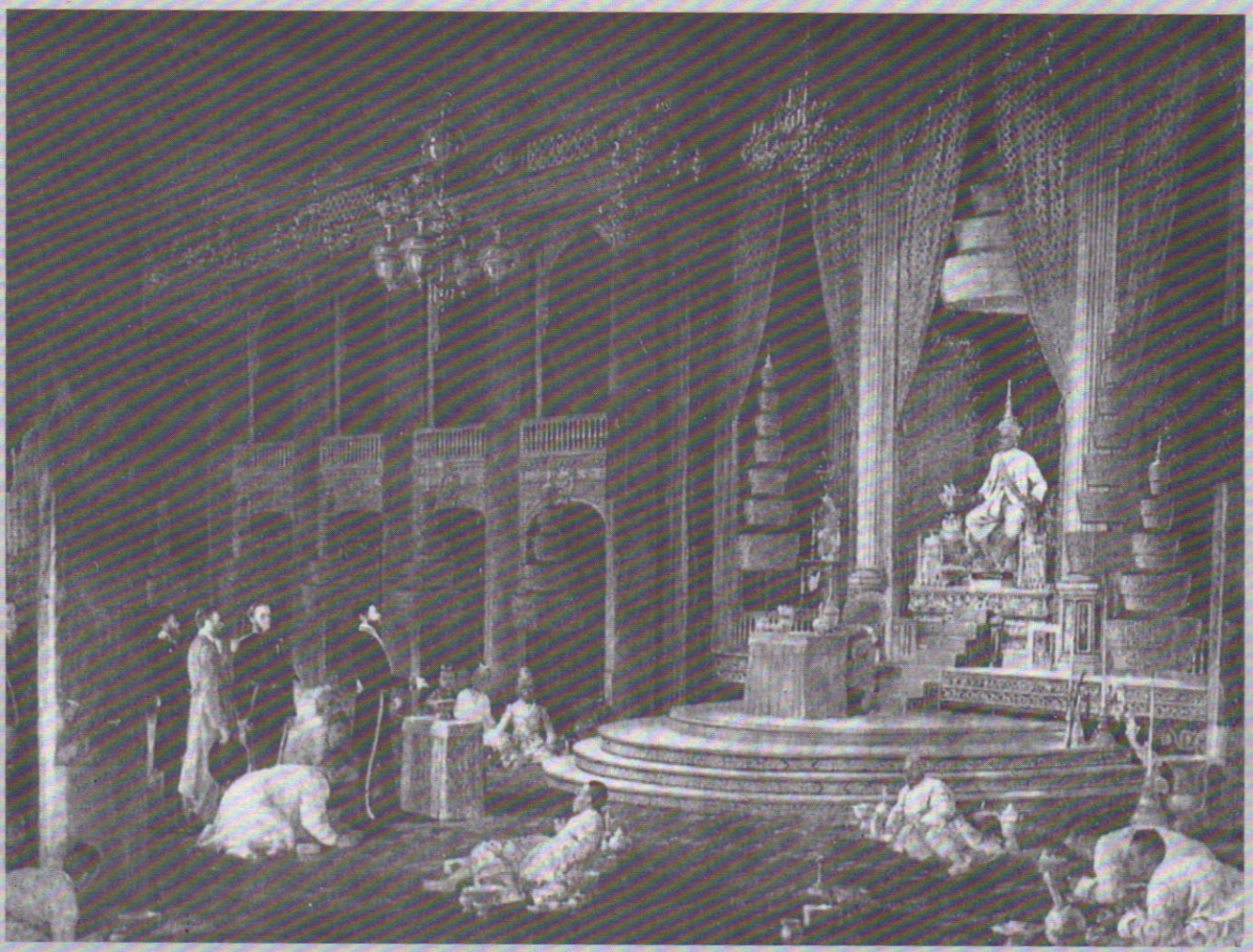

นึกว่าสิ่งอื่นที่มีอยู่นอกเอกลักษณ์เป็นสิ่งที่เลวไปหมด เป็นสิ่งที่ไม่อยากรับรู้ ไม่อยากรับฟัง เพราะถ้าคิดอย่างนั้น คือแบ่งเขาแบ่งเราเป็นอันตราย เพราะจะเกิดความเดียดฉันท์ต่อสิ่งอื่น สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ในวันนี้มันเกิดจากผู้กล้าหาญได้ปรับเปลี่ยนแล้วก็เลยใช้ต่อมาจนเป็นเอกลักษณ์ ถ้าวันนั้นไม่มีการปรับเปลี่ยนมันก็ยังเป็นเอกลักษณ์เก่าที่ไม่ใช่เอกลักษณ์วันนี้ การที่คนไทยไม่สวมเสื้อผ้าแม้แต่เวลาเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท นั้นคือเอกลักษณ์ของไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา จนกระทั่งถึงสมัยแผ่นดินรัชกาลที่ ๔ ถ้ารัชกาลที่ ๔ ท่านไม่มีพระราชดำริว่า คนเข้าเฝ้าไม่สวมเสื้อ เหงื่อไหลไคลย้อย เป็นที่น่ารังเกียจ ส่งกลิ่นเหม็น ไม่โปรดไม่ต้องตามพระราชนิยม ต่อไปนี้ให้เปลี่ยนเอกลักษณ์ใหม่เป็นสวมเสื้อผ้าเวลาเข้าเฝ้าอยู่บ้านไม่อยากใส่เสื้อผ้า แต่เวลาที่เฝ้าจะต้องแต่งถ้าวันนั้นไม่มีพระราชดำริอย่างนั้น ทุกวันนี้เราก็ถอดเสื้อนั่งคุยกันจึงต้องอยู่ที่เปิดใจกว้าง ในการรับแม้แต่การหมอบราบกราบกรานเข้าเฝ้าเอกลักษณ์ไทยมาแต่โบราณ แต่เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขึ้นนั่งเก้าอี้เฝ้าได้ ถ้าจะหมอบกราบก็ให้เป็นการทำความเคารพและก็รีบปรับอากัปกิริยาเป็นนั่งเฝ้าโดยเร็ว ถ้าไม่มีพระราชดำริอย่างนั้นในวันนั้น การหมอบกราบทั่วไปก็จะเป็นเอกลักษณ์ไทยในวันนี้ วันนี้มันก็เปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้นสิ่งที่เรานึกกันว่าเป็นเอกลักษณ์ในวันนี้ วันหนึ่งอาจจะหมดไป อย่างอื่นมาแทนสิ่งที่เรารังเกียจวันนี้อาจจะเข้ามาเป็นเอกลักษณ์แทน บางอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ของเรากว่าจะมาถึงเราในวันนี้ได้ ก็ไม่ใช่ของเรามาก่อนนะ แต่เมื่อเรารับเอามาแล้ว ก็อย่ามาเกี่ยงอีกว่าไม่ใช่

ของเรา ที่ว่ามานี้คืออยากให้ทำใจกว้างไว้นิดเผื่อกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงด้วย

ประการที่ ๓ คือ งานเสริมสร้างเอกลักษณ์นั้น รัฐไม่มีวันทำเองได้สำเร็จ ต้องอาศัยภาคเอกชน สื่อมวลชนเข้ามาช่วยในด้านการปฏิบัติ ปริยัติ ปฏิเวธ

ผมนึกอะไรขึ้นมาได้อย่างหนึ่ง ท่านนายกรัฐมนตรีเล่าให้คณะรัฐมนตรีฟังมาหลายเดือนแล้วว่าท่านสังเกตว่าเวลาท่านไปต่างประเทศ จะเห็นธงชาติของประเทศนั้น ๆ ติดทั่วไปหมด จนท่านถามว่าเทศกาลอะไร เขาบอกว่า ไม่หรอก ติดอย่างนี้ทุกวัน ท่านก็บอกว่าสะอึกทันที เพราะเมืองไทยเวลาชักธงกันมาก ๆ เมื่อไรก็รู้ว่าวันนี้หยุดราชการ ไม่วันเฉลิมพระชนมพรรษา ก็วันมาฆบูชา อะไรสักอย่างหนึ่งได้หยุดราชการ ชักธงทีไรหยุดราชการทุกที ท่านบอกว่าท่านไปประชุมที่สหรัฐอเมริกา ในห้องประชุมที่นั่งอยู่ก็มีธงชาติผืนใหญ่ขึงไว้ข้างหลังใหญ่มาก ๆ จนข่มคนหมด ล่าสุดที่ท่านรู้สึกคือท่านไปฝรั่งเศส กลับมาท่านบอกเลยว่า ไปที่อื่นก็ยังไม่เคยรู้สึกมากนักมันสะดุดแต่ยังไม่ถึงสะอึกไปฝรั่งเศสแล้วสะอึก เพราะบังเอิญธงชาติฝรั่งเศสเหมือนธงชาติไทย คือสีแดง ขาว น้ำเงิน เขาติดกันไปทั่ว ท่านก็ถามว่าเทศกาลอะไร เขาบอกว่าไม่ใช่เทศกาล เพราะถ้ามีเทศกาลจะติดมากกว่านี้อีก ท่านบอกว่าห้างสรรพสินค้าเขาก็ติดธงแขวนหน้าโรงแรมก็มี กระทรวง ทบวง กรม มีหมด ทำให้คนผ่านไปผ่านมา คนต่างชาติรู้สึกว่านี่คือฝรั่งเศส คนฝรั่งเศสเองก็รู้สึกว่านี่คือฝรั่งเศส กลับมาท่านก็เอาเรื่องนี้เข้า ครม. ถามว่าใครเกี่ยวข้องลองไปดูทีซิว่าระเบียบ กฎหมายเรื่องธงชาติเขาว่าอย่างไร ทำไมเมืองไทยถึงมีแค่ชักธง แปดโมงเช้าขึ้นยอดเสา หกโมงเย็น ชักธงลง นอกนั้นไม่เห็นธงชาติเลย เสาร์-อาทิตย์ ไม่มีชักธงขึ้น-ลง ไม่เห็นธงเลย และที่สำคัญต่างประเทศนั้นธงชาติเขาก็สามารถนำไปติดบนกระดาษห่อของขวัญหรือบนวัสดุสินค้าได้ แต่ติดอย่างเหมาะสม แล้วจะทำให้

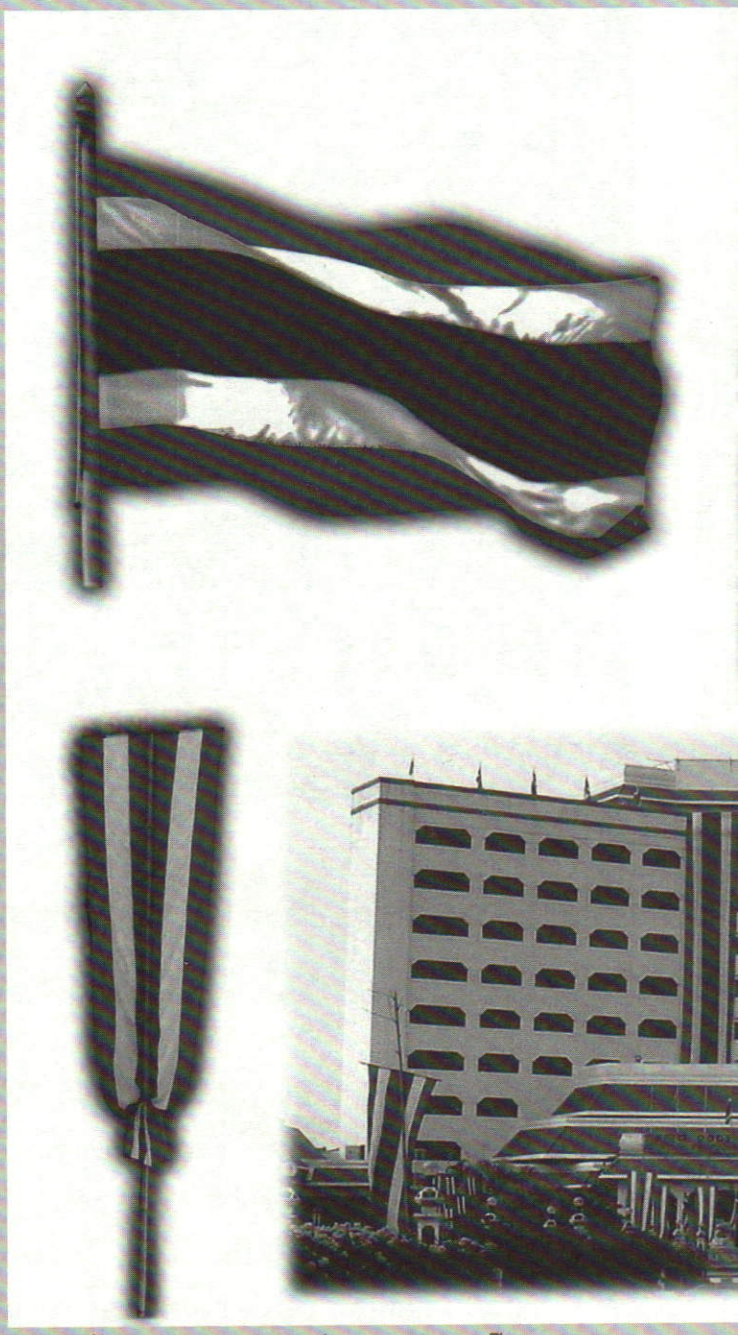

ธงชาตินั้น ติดหูติดตาคนทั่วไป เห็นปุ๊บรู้ปั๊บเมืองไทยทำได้ไหม ท่านก็มอบหมายให้ผมไปตรวจสอบ ก็ตรวจสอบพบว่ามีพระราชบัญญัติธง และพระราชบัญญัติธงบอกว่าจะไปติดไปแขวนที่ไหนให้ไปออกระเบียบ อ้อ! มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ระเบียบนั้นก็บอกหมด ธงชาติไทยจะต้องติดอย่างนั้น แขวนอย่างนั้น ประดับอย่างนั้น ชักตอนนั้น ชักขึ้น-ลงอะไรก็ตามมีหมด ผมให้กฤษฎีกาไปตรวจสอบดูว่าถ้าจะเอาธงชาติติดบนกระดาษห่อของขวัญ บนกล่อง

ของขวัญได้ไหม ขัดพระราชบัญญัติแม่บทไหม ไม่ขัด แต่ขัดระเบียบ ก็แก้ระเบียบเสียสิ ก็แก้ได้ บัดนี้เราแก้แล้ว เอาไปใช้กับสินค้าก็ได้แต่ใช้อย่างเหมาะสม แล้วก็ขออนุญาตก่อน บางทีอาจจะต้องขออนุญาตกระทรวงพาณิชย์ บางทีอาจจะขอปลัดสำนักนายกฯ บางทีขอกระทรวงวัฒนธรรม เพราะเขาจะดูความเหมาะสม

อย่างเสื้อนี่นะ ท่านนายกรัฐมนตรีเอามาให้ดูเลย เสื้อห้าตัวต่อไปนี้ มาจากห้าประเทศ ตัวที่หนึ่ง "Made in U.S.A." เสื้อตัวที่สอง "Made in China" มีธง มีดาว อ่านปั๊บ รู้ปั๊บ **"จีน"** เสื้อตัวที่สามติดธงบังกลาเทศมีธงบังกลาเทศเล็ก ๆ ติดอยู่ เสื้อตัวที่สี่มาจากฟิลิปปินส์ มีธงฟิลิปปินส์เล็ก ๆ ติดอยู่ข้างใน เสื้อตัวที่ห้า **"Made in Thailand"** ก็มีคำถามว่าถ้ามีธงเล็ก ๆ ติดอยู่นะเสียอะไรไหม บางคนบอกไม่ได้บาป ไม่เหมาะสม ก็มันอยู่ข้างในปกเสื้อนี่นะ ยิ่งผูกเนคไทแล้วไม่มีใครเห็น มันบาปตรงไหน มันไม่เหมาะสมตรงไหน มันขัดอะไร และเสื้อที่ **"Made in Thailand"** ไปวางขายอยู่ แม้กระทั่งในห้าง Harrod และห้าง Macy ก็ทำไมไม่ให้คนที่มาซื้อไปเขาได้รู้ว่าธงไทยเป็นอย่างนี้ เพราะคำว่า **"Made in Thailand"** เขาก็รู้ว่า Thailand แต่เขาไม่รู้ด้วยซ้ำว่าอยู่ที่ไหน ถ้าได้เห็นธงไทยบ่อย ๆ ติดตาเข้ามันก็จะได้รู้สึกอะไรบางอย่าง

เรื่องสินค้าเรื่องหนึ่ง เรื่องรณรงค์ให้ปักและชักธงอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องทำท่านกำชับสิบครั้งแล้ว เมื่อวานนี้เป็นครั้งที่สิบ ในคณะรัฐมนตรีว่า ที่ท่านสั่งไปท่านไม่เห็นมีอะไรคืบหน้าเลย ผมก็ยิ้ม ที่ยิ้มนี่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ในที่สุดท่านก็ว่ามัวแต่ยิ้มนี่นะ สิบครั้งแล้วนะ ยังไม่เห็นปัก-ชักธงกัน ที่เห็นชักธงไทยมากที่สุดในวันนี้ไม่เกี่ยวกับวันหยุดนักขัตฤกษ์คือทำเนียบรัฐบาลวันนี้ ใครไปทำเนียบรัฐบาลจะเห็นธงรอบเลย กระทรวงศึกษาธิการ สมัยหนึ่งเคยคิดทำเสาธงสูงที่สุดในโลก วันนี้ ธงนั้นก็ชักขึ้นแปดโมงเช้า แล้วหกโมง *(เย็น)* ชักลง พอทุ่มหนึ่งผ่านไปก็ไม่เห็นธงชาติ ผ่านมาเสาร์-อาทิตย์ก็ไม่เห็น ท่านนายกฯ ก็ถามผมว่า ใครรับผิดชอบ ทุกคนชี้มาที่ผม ผมก็ชี้ไปที่ท่านปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีว่าท่านรับผิดชอบ วันนี้ท่านปลัดสำนักนายกฯ ท่านก็เตรียมการแล้ว คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติจะมีอนุกรรมการชุดใหม่โผล่มาอีกชุดหนึ่ง คือ **"อนุกรรมการเรื่องธง"** แล้วก็กำลังจะมีผลงานสำคัญ อันนี้ดีมาก ผมเล่าให้ ครม. ฟัง ท่านนายกฯ ชอบใจมาก คือ มีพิพิธภัณฑ์ธง

เพราะว่าธงน่ะไม่ได้มีแค่ธงชาติ ยังมีธงมหาราชใหญ่ มหาราชน้อย ธงทหาร ฯลฯ ควรทำเป็นพิพิธภัณฑ์ ให้คนไปดูให้เห็นธงชาติไทย ปัก ชัก ให้เห็นอยู่ในพิพิธภัณฑ์ ในที่สุดผมก็กราบเรียนท่านนายกฯ ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่า ท่านอดใจสักนิดเถอะครับ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๖ นี้ จะรณรงค์ปักธงกันทั่วประเทศ ท่านนายกฯ ถามว่า **"ทำไมต้องรอวันที่ ๑"** สั่งวันนี้ทำไมไม่ปักพรุ่งนี้ ผมบอกว่า ทำธงยังไม่เสร็จที่จริงผมกราบเรียนท่านนายกฯ ด้วยนะว่า วันนี้เสาธงชาติที่ผมมีความรู้สึกว่าสูงสง่าสวยกำลังดี ไม่มากไม่น้อย แล้วธงถูกสุขลักษณะของธง ทั้งกว้าง ทั้งยาว แล้วน้ำเงินก็คือน้ำเงิน ไม่ใช่อยู่ไป ๆ จางเป็นฟ้า สีแดงมิใช่อยู่ไป ๆ จางเป็นสีชมพู ธงชาติที่ปักอยู่หน้ากระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา นั่นคือแบบอย่างที่ทุกแห่งควรปฏิบัติตาม

การรณรงค์ก็ต้องทำให้ถูก เพราะฉะนั้นผมก็กราบเรียนท่านนายกรัฐมนตรีว่า ขอเป็นวันที่ ๑ สิงหาคม ท่านทั้งหลายอยู่กันตรงนี้ช่วยผมด้วย วันที่ ๑ สิงหาคม ชักธงกันหน่อย ให้เป็นนิสัย ตื่นขึ้นมาชักธง แล้วชักไว้ตลอดไม่ต้องเก็บ ผมกราบเรียนท่านนายกฯ ว่า ผมขอวันที่ ๑ เป็นวันปฐมฤกษ์เบิกฟ้า เพราะมันมีความหมายมาก ความหมายที่ ๑ ทำตอนนี้ไม่ทัน ต้องทำวันที่ ๑ สิงหาคม **ประการที่ ๒** วันที่ ๑ สิงหาคม รัฐบาลประกาศเป็นวันสตรีไทย เข้าสู่เขตงานเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะปักกันอยู่แล้วก็ปักกันตลอดและปักเรื่อยไป แต่ความหมายที่สำคัญที่สุดที่คนไทยควรจะตื่นมาเช้าวันที่ ๑ สิงหาคม แล้วเอาธงปักหรือชักก็คือวันที่ ๑ สิงหาคม ปีนี้ เป็นวันที่ประเทศไทยปลดเปลื้องหนี้สินทุกบาททุกสตางค์จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ *(IMF)* หมดสิ้นเป็นวันแรก วันนี้เราใช้หนี้ก่อนกำหนด ๒ ปี เพราะฉะนั้นวันที่ ๑ สิงหาคม มันน่าชักธงชาติไทยเพื่อเอกลักษณ์ไทยหรือไม่ละครับ

ผมก็ขอฝากทั้งหมดนี้ไว้ให้ท่านทั้งหลายพินิจพิเคราะห์ อภิปรายกัน ใช้เวลามายาวนาน ขอให้ท่านทั้งหลายเข้าสู่ช่วงของการสัมมนาต่อไป

ขอบพระคุณครับ

เทคโนโลยี กับ การประดิษฐ์*

เย็นใจ เลาหวณิช
นายกสมาคมนักประดิษฐ์ไทย

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมวิจัย และท่านผู้มีเกียรติ ก่อนอื่นผมขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ได้ให้เกียรติผมในนามสมาคมการประดิษฐ์ไทยมาบรรยายในวันนี้ หัวข้อก็เป็นเรื่องของเทคโนโลยีกับการประดิษฐ์และเวลาที่ให้ผมก็เหลืออยู่ถึง ๑๑.๑๐ น. เพราะฉะนั้นผมก็จะขอพูดให้ตรงตามเวลา เรื่องอย่างนี้ถ้าจะให้ชัดก็ต้องใช้เวลา แต่ก็คงจะต้องย่อไปบ้าง เรื่องที่ผมอยากจะพูดมีอยู่ ๓ เรื่อง ที่พัวพันกันอยู่และเป็นเรื่องของการประดิษฐ์และการนำไปจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ ทั้ง ๓ เรื่อง เรื่องที่หนึ่งก็คือวิทยาศาสตร์

** ถอดจากคำบรรยาย ในการสัมมนาของสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕*

เรื่องที่ ๒ คือเทคโนโลยี และเรื่องที่ ๓ คือการประดิษฐ์ ส่วนมากคนจะสับสนกันอยู่ใน ๓ เรื่องนี้ เพราะฉะนั้นเพื่อที่จะให้เกิดความกระจ่างเป็นพื้นฐาน ผมจะให้นิยามย่อ ๆ และจะชี้ถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและจะโยงถึงเรื่องการประดิษฐ์

เรื่องแรกจะเป็นในทางวิชาการนั่นคือคำว่าวิทยาศาสตร์คืออะไร พูดกันมากมาย แต่ผมขอสรุปย่อ ๆ ว่าวิทยาศาสตร์คือระบบความรู้ที่เกี่ยวกับธรรมชาติ คือความรู้ที่เป็นระบบความรู้ที่ไม่เข้าสู่ระบบก็ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ระบบช่วยเชื่อมโยงอะไรต่ออะไรที่มีอยู่แล้วให้มีความสัมพันธ์กัน

คำว่า*ธรรมชาติ*ก็คือสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นเอง และมีอยู่แล้วทั้งนั้น ตัวเราเองก็เป็นส่วนหนึ่ง จักรวาลก็เป็นส่วนหนึ่ง ในที่นี้ความรู้มี ๓ ระดับก็คือ ระดับข้อเท็จจริง ระดับความสัมพันธ์ซึ่งนำไปสู่เรื่องของ Concept และอีกระดับหนึ่งคือระดับสาเหตุซึ่งตอบคำถาม **"เพราะอะไร"** วิทยาศาสตร์จะเพ่งเล็งไปที่องค์ความรู้ว่าเรารู้เพียงขั้นต้นว่าอะไรเป็นอะไรนั้นยังไม่พอ เราต้องรู้ว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ซึ่งเรื่องนี้ลึกซึ้ง คำถามว่า **"ทำไม"** นำเราไปสู่ความรู้มหาศาลที่เราไม่รู้มาก่อน วิทยาศาสตร์ คือการค้นคว้าไปเรื่อย ๆ ผลผลิตของวิทยาศาสตร์ก็คือ องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ไม่ได้มุ่งสร้างจรวด วิทยาศาสตร์ไม่ได้มุ่งสร้างสิ่งประดิษฐ์ ฉะนั้นถ้าพูดว่าสิ่งประดิษฐ์สร้างมาอย่างไรก็ถือว่าไม่ใช่เรื่องของวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น เพราะวิทยาศาสตร์ต้องการเพียงแต่ความรู้เท่านั้น แต่คนก็สับสนไม่เข้าใจกันมาก

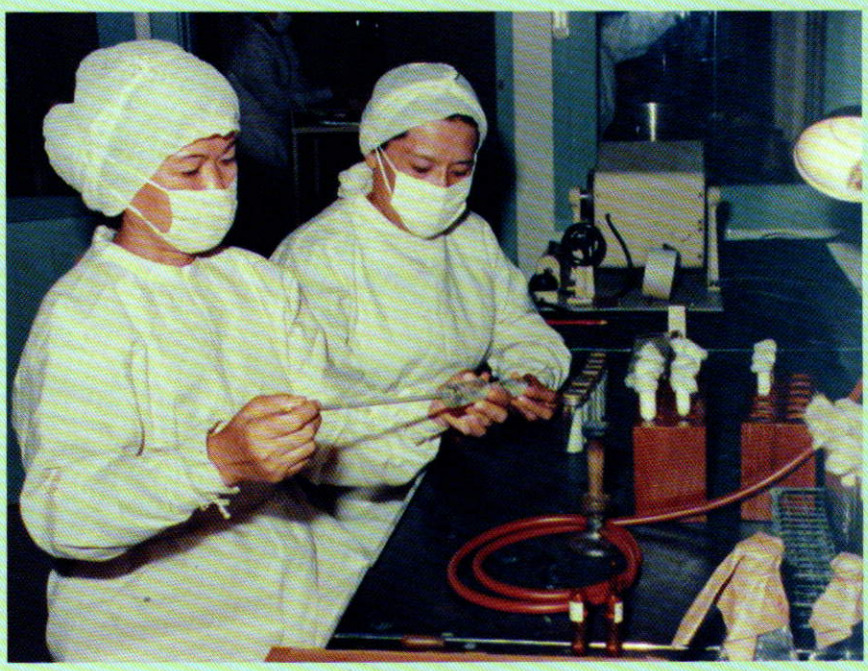

อีกเรื่องหนึ่งซึ่งสำคัญมากก็คือเทคโนโลยี เทคโนโลยีคืออะไร เทคโนโลยีมีนิยามสั้นที่สุดและครอบคลุมทุกอย่างก็คือ **"ความรู้ความสามารถที่ทำให้เจ้าของเทคโนโลยีหรือผู้ที่มีเทคโนโลยีนั้นสำเร็จประโยชน์ตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้"** ความครอบคลุมที่ว่าคือ เทคโนโลยีทุกชนิดตรงข้ามกับวิทยาศาสตร์ในแง่ที่วิทยาศาสตร์มุ่งที่จะรู้ ไม่ได้มุ่งที่จะเอาไปใช้ประโยชน์ การที่ใครเอาความรู้วิทยาศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ได้ถือว่าเป็นเรื่องของผลพลอยได้ ผู้ที่ศึกษาวิทยาศาสตร์อย่าไปถามเขาว่า **"คุณเรียนวิทยาศาสตร์ไปทำไม ?"** เพราะเขาเรียนเพื่อรู้เท่านั้น แต่ถ้ามาทางเทคโนโลยีถามว่าเรียนมาเพื่ออะไร เอาไปทำอะไร ได้ประโยชน์อะไรก็จะตรงประเด็น ความรู้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับจากการศึกษาเทคโนโลยี แต่ถ้าได้มาแต่ความรู้อย่างเดียวก็ไม่สนองจุดสุดท้ายของเทคโนโลยีได้เพราะเทคโนโลยีมุ่งที่ประโยชน์ ฉะนั้นคำถามที่ถูกต้องต้องรู้จักใช้ให้เป็น ถ้าไปถามนักวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการนำไปใช้ประโยชน์ก็เป็นคำถามที่ผิด ถ้าจะถามนักเทคโนโลยีก็อย่าไปมุ่งเรื่ององค์ความรู้ในเชิงหลักของวิทยาศาสตร์ เพราะเขาเพียงแต่

มีหน้าที่ประยุกต์เอาหลักวิทยาศาสตร์มาใช้ประโยชน์เท่านั้น เทคโนโลยีก็อยู่ที่ตรงนั้น

อย่างไรก็ดีเทคโนโลยีบางชนิดก็ยังไม่มีหลักวิทยาศาสตร์จะให้มาประยุกต์ เพราะวิทยาศาสตร์มีองค์ความรู้ที่มีขีดจำกัด ไม่ได้รู้ทุกอย่าง และคนจำนวนหนึ่งก็เข้าใจผิดคิดว่าวิทยาศาสตร์รู้ไปทุกอย่าง เทคโนโลยีหลายชนิดเกิดก่อนวิทยาศาสตร์ มนุษย์รู้จักใช้ประโยชน์มานาน แต่วิทยาศาสตร์เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะเข้าใจในธรรมชาติอย่างเช่น การเกิดไฟไหม้ ไม่มีใครทราบว่าเกิดมาตั้งแต่สมัยไหน ฟ้าผ่าคนโบราณยุคแรกก็รู้ว่าฟ้าผ่า แล้วเราก็มาเข้าใจโดยความรู้วิทยาศาสตร์ว่าไฟเกิดจากการรวมตัวกันของสิ่งที่เรียกว่า **"คาร์บอน"** กับ **"ออกซิเจน"** เกิดการสันดาป *(Combustion)* เกิดมีพลังงานมีแสงออกมานั้นก็เป็นการเข้าใจเชิงวิทยาศาสตร์ แต่ผู้ที่เอาไฟมาทำหมูย่างให้เรากินแทนที่จะกินดิบ ๆ ก็ย่างกันมาตั้งแต่สมัยไหนไม่มีใครทราบ ก็เป็นการเริ่มเทคโนโลยีการใช้ไฟ การทำให้เกิดไฟขึ้นมาโดยวิธีต่างๆ ก็คือความสามารถของมนุษย์ในการประดิษฐ์คิดค้นทำให้เกิดประโยชน์ ฉะนั้นการประดิษฐ์คิดค้นก็ทำให้เกิดประโยชน์อย่างหนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำอธิบายสั้น ๆ ว่าเทคโนโลยีคือ **"การรู้จักนำเอาสิ่งต่าง ๆ มาทำให้เป็นประโยชน์"** เรียกว่าเป็นหัวใจของเทคโนโลยี นี่คือนิยามของในหลวง แต่ผมจะสรุปให้สั้นว่าก็คือ **"การทำเป็น"** ความหมายก็คือการทำเป็นตรงข้ามกับการทำไม่เป็น เช่น เราจะหุงข้าวให้สุกแต่กลับเป็นดิบ ถ้าเช่นนั้นเราไม่เรียกว่าเรามีเทคโนโลยีที่จะหุงข้าวได้ แต่ถ้าเราหุงได้และหุงได้ตามใจทำให้ข้าวสวยก็ได้หรือแฉะก็ได้ หรืออย่างไรก็ได้ตามใจ อย่างนั้นเรียกว่าบรรลุจุดมุ่งหมายแล้วหรือทำเป็นโดยสมบูรณ์แบบ

แต่เทคโนโลยีบางอย่างก็ไม่ได้เกี่ยวกับการทำ บางอย่างก็ไปเพ่งเล็งในเรื่องการใช้ เช่น ซื้อเครื่องบินมาลำหนึ่งเครื่องบินเจ็ตหรือเครื่องบินแบบอื่น กว่าจะใช้เป็นก็ลำบากมาก กว่าจะฝึกสำเร็จก็ไม่ทราบว่าจะนานกี่ชั่วโมง นั่นก็คือเทคโนโลยี ในการใช้

เทคโนโลยีมีมาตั้งแต่โบราณ เรามีเทคโนโลยีมานานแล้ว คำนี้เกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๒ เป็นครั้งแรก เมื่อมีการตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงานขึ้น การใช้คำนี้ก็เริ่มแพร่หลาย ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่มีคำนี้ กรมการปกครองพยายามใช้คำว่า **"เทคนิควิทยา"** แต่ก็ไม่ติดตลาด เพราะไม่มีใครใช้ก็หายไป แต่คำว่าเทคโนโลยีในภาษาบาลีก็คือคำว่า **"วิชชา"** หรือต่อมาก็เพี้ยนมาเป็น **"วิชา"** หรือถ้าใช้วิทยาก็คือภาษาสันสกฤตซึ่งตรงกับคำว่า **"เทคโนโลยี"** สมัยโบราณสังคมต้องการคนดีมีวิชา ไปเรียนวิชาอย่างที่เห็นกันบ่อย ๆ ก็คือวิชาช่าง เช่น ช่างสิบหมู่ ในสมัยโบราณ เช่น สมัยรัตนโกสินทร์ และสมัย

อยุธยา แท้ที่จริงวิชาช่างก็ไม่ใช่มีเพียงสิบหมู่แต่มากกว่านั้น วิชาช่างทั้งหลายก็เป็นตัวอย่างหนึ่ง เทคโนโลยีหรือวิชาแพทย์แผนโบราณก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น การนวดกดจุด ยาจากพืชสมุนไพร เทคโนโลยีโบราณของจีนก็มีเช่นการฝังเข็มก็ถือว่าเป็นเทคโนโลยี เพราะทำให้โรคหายได้ ซึ่งวิทยาศาสตร์ก็ยังอธิบายไม่ได้ หรือไม่ก็กำลังศึกษาอยู่ แต่ว่ายังไม่รู้ดีพอ จะเห็นว่าบางเทคโนโลยีเกิดก่อนวิทยาศาสตร์ซึ่งวิทยาศาสตร์ยังไปไม่ถึง อย่างเช่นไสยศาสตร์ก็เป็นเทคโนโลยี

เทคโนโลยีจะประกอบด้วยทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรม *(Hardware)* และส่วนที่เป็นนามธรรม *(Software)* อยู่คู่กันเสมอ คอมพิวเตอร์ก็มีทั้ง Hardware และ Software ไสยศาสตร์ก็มีทั้ง Hardware และ Software เหมือนกัน เพราะมีคาถาอาคมเป็น Software ส่วน Hardware ก็คือตะปูที่เสกให้เข้าท้องไปทำร้ายศัตรู เป็นต้น พวกนี้ก็เป็น Hardware

ในศาสนาพุทธ อาจเคยได้ยินคำว่าวิชชา ๓ มาก่อน วิชชา ๓ ก็คือเทคโนโลยีทางจิตที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบและปฏิบัติจนทำได้สำเร็จ สุดท้ายก็คือการหลุดพ้น เทคโนโลยีทางจิตหรือวิชชา ๓ คืออะไร มีญาณหรือความรู้ที่ทำให้สำเร็จประโยชน์อยู่ ๓ ขั้น ขั้นแรกก็คือ ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ก็คือรู้ว่าคนเราเวียนว่ายตายเกิด เกิดเป็นมนุษย์บ้าง เกิดเป็นสัตว์บ้างวนเวียนอยู่เช่นนี้ เพราะว่ามีกรรมเป็นเหตุทำให้เกิด การรู้ตรงนี้คือวิชชาหนึ่ง หรือญาณที่หนึ่งคือรู้ว่ามีเกิดมีตายวนเวียนกันมา วิชชาที่ ๒ จุตูปปาตญาณ คือรู้ว่าทำไมจึงเกิด เป็นหลักที่เรียกว่า **"ปฏิจจสมุปบาท"** เป็นกฎของการหมุนเวียนของชีวิตนี้บรรลุในญาณที่ ๒ ญาณที่ ๓ ก็คือ อาสวักขยญาณ ในเมื่อวนเวียนอยู่อย่างนี้ถามว่าเมื่อไรจะหยุดได้ ต้องหาเทคโนโลยีมาทำให้หยุด สิ่งนั้นก็คือวิปัสสนา ๔ แบบ หรือ ๔ ประเภท ซึ่งทำให้บรรลุญาณ ๑๖ ขั้น ก็บรรลุเป็นพระอรหันต์ นี่ก็เรียกว่าเป็นเทคโนโลยีทางจิต ไม่ใช่วัตถุ เป็นเรื่องของจิตทั้งนั้น สิ่งเหล่านี้ก็คือเทคโนโลยีทางจิตซึ่งเป็นอีกประเภท ซึ่งในขณะนี้วิทยาศาสตร์ก็ยังไปไม่ถึง คงต้องศึกษาอีกนาน ในขณะนี้วิทยาศาสตร์ก็เพิ่งเริ่มศึกษาเรื่องโทรจิต

ที่นี้มาถึงเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์คิดค้น ซึ่งปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ทั่วไป มีเรื่องหนึ่งได้รับรางวัลมาเมื่อไม่นานนี้ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีประดิษฐ์อุปกรณ์ง่ายๆ ก็คือเครื่องทำไข่เค็ม ปกติไข่เค็มต้องทำกันนานหลายเดือนกว่าจะเค็ม โดยการนำเอาดินเค็มไปพอกไข่ทิ้งเอาไว้ให้ความเค็มซึมเข้าไป แต่วิธีนี้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเขาจึงใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์โดยอาศัยความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียุคใหม่กล่าวคือใส่ไข่ลงในถัง ซึ่งมีน้ำเกลืออิ่มตัวแล้วอัดความดันลงไป อัดไปเพียง ๒ วันเท่านั้นเอง ไข่นี้ก็พร้อมบริโภค มีคุณภาพดี ได้ไข่เค็มออกมา ถังหนึ่ง ๓๐๐ ฟอง ต้นทุนอุปกรณ์ประมาณ ๔๐,๐๐๐ กว่าบาท กระบวนการนี้ยังไม่ได้จดสิทธิบัตร แต่อาจยื่นจดได้เพราะว่ากระบวนการทำไข่เค็มนี้คาดว่าต่างประเทศยังไม่ได้จดสิทธิบัตร เราจึงอาจจะจดได้ เพราะเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่ยังไม่เคยมี แม้ว่าเป็นเรื่องง่ายๆ ก็จดได้ ถ้าระดับการประดิษฐ์ไม่สูงมากก็อาจจดเป็นอนุสิทธิบัตร ไม่ต้องเป็นสิทธิบัตร กระบวนการก็ไม่มีอะไรลึกซึ้งต้องอาศัยวิธีทางวิทยาศาสตร์และความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้น แล้วประดิษฐ์เครื่องมือที่จะช่วยย่นระยะเวลาที่ทำให้เกิดเป็นไข่เค็มขึ้นมา วิธีนี้ต่อไปก็สามารถผลิตปริมาณมากก็ได้และคุณภาพดี นี่เป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากการวิจัยซึ่งเป็นเทคโนโลยียุคใหม่ ไม่ใช่โบราณ แต่ก็ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าเทคโนโลยีขึ้น นี่ก็คือการประดิษฐ์คิดค้น

*พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปลูก **"หญ้าแฝก"** ในแปลงสาธิต*

ยังมีงานวิจัยที่เป็นโครงการหลวงใช้หญ้าแฝกแทนไม้ลดการสูญเสียป่าไม้ มีสถาบันการศึกษาทางด้านกรมป่าไม้ หน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงานมาร่วมมือการปลูกหญ้าแฝกเป็นไปตามแนวพระราชดำริที่จะนำมาแก้ปัญหาดินพังเพราะว่ารากยึดดินได้ดี แต่ประโยชน์ที่จะได้มีมากกว่าที่จะเอามายึดดินมีการวิจัยค้นคว้าต่อ เช่น วิจัยการทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มาอัดเป็นแท่งไม้เพื่อทดแทนไม้เพราะปลูกง่ายและเร็วก็มีประโยชน์ สิ่งเหล่านี้คือเทคโนโลยีสูการประดิษฐ์คิดค้นทำเป็นไม้ขึ้นมา ซึ่งไม้ประเภทนี้ก็ทำได้จากสารหลายชนิด เช่น เศษวัสดุพืชต่าง ๆ ก็ทำเป็นไม้ได้

อีกเรื่องหนึ่งเป็นผลงานการประดิษฐ์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลบางพระทำไวน์ตะไคร้ ซึ่งคนส่วนใหญ่คงไม่เคยได้ยิน ถ้าจะมองว่าเป็นเรื่องใหม่ระดับไหนแน่นอนเป็นสินค้าตัวใหม่ยังไม่มีใครทำมาก่อน แต่เป็นที่แน่นอนว่าเป็นการประดิษฐ์คิดค้น เช่นเดียวกับนักประดิษฐ์อีกคนหนึ่งคิดประดิษฐ์ซอสจากมะม่วง มีรสเผ็ด ๆ คล้าย ๆ กับซอสศรีราชา เขาแจ้งว่าเขาจดสิทธิบัตร ถ้าจะเปลี่ยนสูตรรสชาติจะเปลี่ยนไปแต่ว่าถ้าใครจะลอกเลียนเหมือนกันเลยคงไม่ได้ เพราะว่ามีกฎหมายคุ้มครอง

มีแง่คิดอีกประการหนึ่งคือ ถ้าไม่จดสิทธิบัตรแล้ว ถ้ามีการละเมิดหรือว่าจะทำเลียนแบบได้หรือไม่ คำตอบคือว่าถ้าทำเลียนแบบไม่ได้หรือว่าทำยากวัตถุดิบ เช่น สารเคมีต่าง ๆ ไม่มีใครทราบว่ามาจากไหน เราก็ไม่จำเป็นต้องยื่นจดสิทธิบัตรเพราะว่าเราจดไปแล้วเท่ากับเปิดทางให้เขาทราบความลับ หรือว่าอาจมีมือดีหรือว่าทำดีกว่าเราเข้ามาพัฒนาต่อ และจดสิทธิบัตรได้ ฉะนั้นในกรณีนี้เราก็ไม่ควรจด มีนักประดิษฐ์คนหนึ่งผมพบในงานนิทรรศการการประดิษฐ์ เขาคิดค้นน้ำยาที่ใช้ทำความสะอาดเครื่องประดับ ผมถามเขาว่าจดสิทธิบัตรหรือเปล่า เขาบอกว่าไม่จดหรอก จดไปคนอื่นก็รู้หมด เพราะวัตถุดิบที่เขานำมาผสมเป็นตัวยา หาได้ในประเทศไทยและราคาไม่แพง แต่ใช้ได้ผลดี เขาก็หาสูตรเขาเอง ทดลองจนใช้ได้ดี จึงส่งให้ไปทางบริษัทในเยอรมันนีทดสอบก็ยอมรับว่าดี ของเขาใช้ได้ เขาก็ส่งไปขายในยุโรป Pack อย่างดี พิมพ์ภาษาอังกฤษและไม่จดสิทธิบัตร ขายดีร่ำรวยไปแล้ว เพราะขายระดับโลกไม่ใช่ว่าขายเฉพาะในประเทศไทย ในเมืองไทยเขาก็ขาย จัดนิทรรศการก็มี

โอกาสที่ใครจะไปค้นคว้าทราบสูตรคืออะไรนั้นน้อยมาก เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรจดสิทธิบัตร เพราะว่าจดไปแล้วก็เสียประโยชน์ ไม่ใช่ว่าพอคิดค้นอะไรได้ก็จดหมด อย่างเช่น สูตร Coca-Cola มีคนคิดได้มีมานานแล้ว รู้สูตรกันไม่กี่คน เป็นความลับอย่างยิ่งยวด เพราะฉะนั้นสูตร Cola เขาก็ไม่จด แต่ก็ทำขายไปทั่วโลก แต่ก็มี Pepsi เกิดขึ้นมาแข่ง ก็มีรสชาติคล้าย ๆ กัน สรุปว่ามนุษย์ก็ไม่ได้โง่เท่าไรนัก ถึงคุณไม่บอกผมก็คิดได้ใกล้เคียงและก็ขายแข่งกันสูสีกัน

ยังมีน้ำอื่น ๆ อีก เช่น น้ำซาร์ซี ก็ประเภทเดียวกัน จะเห็นได้ว่ามีคนคิดขึ้นมาได้เหมือนกัน เพราะนั้นจะจดหรือว่าไม่จดสิทธิบัตรก็ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณ ไม่ใช่ว่าไม่จดแล้วจะไม่มีใครสามารถลอกเลียนแบบได้ แต่ว่าบางทีก็สามารถเลียนกันได้หรือว่าใกล้เคียงได้ ความสำเร็จไม่ได้อยู่ตรงนี้ เพราะมีอยู่อีกหลายขั้นตอน และขั้นตอนสุดท้ายอยู่ที่ขั้นการตลาด การผลิตเป็นธุรกิจมีขั้นตอนมาก

อีกประเด็นหนึ่งการจดสิทธิบัตรไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่ยื่นจดต้องเป็นสิ่งที่ทำขึ้นมาแล้วใช้ได้ สิทธิบัตรจำนวนไม่น้อยจดไปแล้ว ถ้าเราไปทำตามก็จะทำไม่ได้ เพราะว่าไม่สมบูรณ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญาเขารับจดให้หมด ถ้าไม่ไปซ้ำกับใครเขาจะไม่ถามเลยว่าสิ่งนี้ใช้ได้หรือไม่ ทำมาเป็นรูปร่างแล้วจะใช้งานได้หรือไม่เขาไม่สนใจ เพราะเขาไม่มีหน้าที่พิสูจน์

ORGANISATION MONDIALE DE LA PROPRIÉTÉ INTELLECTUELLE

PRIX OMPI
DIPLÔME

49e SALON MONDIAL DE L'INVENTION,
DE LA RECHERCHE ET DE L'INNOVATION INDUSTRIELLE
"BRUSSELS EUREKA'2000"
(Bruxelles, 14-20 novembre 2000)

L'OMPI ayant décidé
d'offrir un prix à la meilleure création
présentée par un **inventeur d'un pays en développement**

Sur recommandation du Jury International après examen et délibération,
la **médaille d'or de l'OMPI** est décernée à

pour son invention :

Bruxelles et Genève
novembre 2000

Kamil Idris
Directeur Général de
l'OMPI

นักประดิษฐ์บางคนเสนอสมาคม ฯ เป็นเรื่องที่ใช้งานไม่ได้ เช่น ประเภทสิ่งประดิษฐ์ที่ใช้การกระตุ้นครั้งเดียวหมุนตลอดกาลมีพลังงานจ่ายออกมาตลอด เราก็พยายามบอกเขาว่าผิดหลักวิทยาศาสตร์ เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ จะไปจดก็ได้แต่ว่าเสียเงินเปล่า เพราะฉะนั้นต้องพิจารณากันให้ดี

ต่อไปเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนกระบวนการผลิตและกระบวนการถ่ายทอดผลงานที่นักประดิษฐ์ทุกคนต้องผ่านด่าน คือการกำเนิดและพัฒนาความคิดใหม่ซึ่งมีอยู่ ๔ ประเด็น ที่มาของความคิดใหม่ ๆ เกิดจากปัญหาที่เราพบในการทำงาน ในการสังเกตต่าง ๆ จากปัญหาที่นำไปสู่การประดิษฐ์

คิดค้นทุกเรื่อง มีปัญหามาก่อน ทั้งนั้น เครื่องฉาย Overhead ก็เหมือนกัน เกิดปัญหาว่าจะทำอย่างไร ถ้ามีเอกสารจะแสดงให้ผู้อื่นทราบ ก็มีคนคิดเครื่องนี้ขึ้นมาเพื่อจะฉาย ต่อมาก็มี Opaque projector ไม่ต้องทำแผ่นใสใช้กระดาษธรรมดาก็ฉายได้ ซึ่งเป็นการปรับปรุงที่มีอยู่เดิมให้ดีกว่าเดิมหรือต่อยอด

รถยนต์เป็นตัวอย่างที่ชัดเจน มีการพัฒนากันมาเรื่อย ๆ ยุคข้างหน้ารถยนต์อาจเคลื่อนที่ด้วยระบบแซทเธลไลท์ นาวิเกชันโดยไปโยงกับระบบดาวเทียมอยู่ตำแหน่งใดรู้หมด บังคับให้วิ่งโดยอัตโนมัติตามแผนที่ซึ่งอยู่ในระบบความจำของรถ บางระบบมีการวางแนวสนามแม่เหล็กลงบนถนน รถก็จะวิ่งไปตามเส้นนั้นได้โดยไม่ชนกัน มีเรดาล็อกอยู่ ก้าวหน้าต่อไปเรื่อย ๆ แล้วแต่ว่าคนจะคิดอะไรได้ ความต้องการใหม่ ๆ บางทีก็สามารถทำให้เกิดสิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ ขึ้นมาได้

เรื่องการค้นสิทธิบัตรเป็นเรื่องจำเป็นอีกเรื่องหนึ่งสำหรับนักประดิษฐ์ ใครจะไปยื่นจดสิทธิบัตรต้องไปทำ Patent search ให้รู้ว่าคนอื่นเขาทำอะไรกันอยู่ เราเป็นส่วนไหน ไปต่อเข้าตรงไหน เหมือนกับงานวิจัยทั้งหลาย เราจำเป็นต้องบอกว่างานวิจัยเดิมมาจากไหน การค้นของเก่าเป็นจุดเริ่มต้นถ้าคิดจะทำอะไรใหม่ บางทีเราคิดว่าของเราใหม่เราเป็นคนแรกในโลกที่คิดได้ แต่ถ้า search สิทธิบัตรจะพบว่ามีมากที่คิดคล้ายๆ กับเรา อาจไม่เหมือนทั้งหมดแต่ใกล้เคียงกันมาก ต้องไปค้นตรงส่วนนี้บ่อย ๆ แล้วเราจะรู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อยลงไปมาก บางทีจะหมดความภูมิใจไปเลยก็ได้ มนุษย์เราในโลกมีมาก เพราะฉะนั้นอย่าหลงว่าเรารู้ดีเป็นเรื่องที่จำเป็น เมื่อเราค้นของเขามาดูมากเข้า เราอาจคิดต่อไปได้ว่าที่เขาทำนั้นสู้เราไม่ได้ เราลองไปศึกษาต่อดู นี่คือสิ่งที่เราต้องทำมิฉะนั้นเราจะหลงผิดไปนั่งคิด **"ทำวงล้อใหม่"** เสียเวลาเปล่า เพราะฉะนั้นเมื่อคิดอะไรขึ้นมาได้อย่าหลงคิดอะไรต่ออะไรให้ฟุ้งซ่าน ควรไปค้นเสียก่อน อยากทำอะไรก็ไปค้นก่อนว่าคนอื่นเขาทำอะไรดูคนอื่นเขาทำอะไรกันบ้างแล้วเราจึงจะคิดต่อเขาอีกที อย่างนี้คงสำเร็จ เป็นขั้นไปอย่างนี้ ควรใช้ internet วิธี search ก็มีมากมาย โดย patent โดยชื่อ โดยหมายเลขสิทธิบัตร และอื่น ๆ แล้วก็ต้องมาพัฒนาต้นแบบ

การทำต้นแบบสิ่งประดิษฐ์ส่วนมากต้องลงมือจริง จะมานั่งคิดอย่างเดียวไม่ได้ จะทำอะไรต้องลงทุน ตรงนี้นักประดิษฐ์มักจะพบปัญหามาก บางทีไม่มีทุนทรัพย์ บางคนก็ทำได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ความรู้มีจำกัด ส่วนมากนักประดิษฐ์ต้องพยายามมาก

คนที่ไม่มีความพยายามเป็นนักประดิษฐ์ไม่ได้ ต้องมีการทุ่มเท มีการทดสอบ ทำแล้วอย่าหลงผิดว่าดี ต้องทดสอบจนแน่ใจว่าใช้ได้ก่อน มีไม่น้อยเหมือนกันพอทดสอบจริงก็ใช้ไม่ได้ หรือแม้กระทั่งใช้งานได้ก็อย่าหลงว่านำไปขายได้ เพราะก่อนที่จะทำไปขายต้องทำให้ทนทาน น่าใช้หรือมีคุณสมบัติดี ๆ อีกหลาย ๆ อย่าง รถยนต์กระป๋องไม่มีใครซื้อ แต่ถ้ารูปร่างสวยคนสนใจ คนซื้อรถยนต์เพราะชอบรูปร่าง เรื่องนี้นักประดิษฐ์ไม่มีสิทธิคิดได้เอง ต้องอาศัยนักออกแบบ นักประดิษฐ์ก็ได้แต่หลักการ ต้องพึ่งนักออกแบบมาทำให้สวยงาม ฉะนั้นการที่นักประดิษฐ์จะทำให้สิ่งประดิษฐ์เกิดผลในเชิงพาณิชย์ด้วยลำพังตัวเองย่อมไม่สมบูรณ์

Prototype หรือต้นแบบก็ต้องทำ ขณะนี้สมาคมการประดิษฐ์ไทยมีเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับสมาชิกที่เป็นนักประดิษฐ์ที่จะทำ prototype โดยขอเงินรัฐทุกปี เพราะฉะนั้นคนที่เป็นสมาชิกของสมาคม ฯ ก็มีแต่ได้ประโยชน์ การเขียนสิทธิบัตรมีเทคนิคการเขียน สมาคมการประดิษฐ์ฯ ก็เคยจัดอบรมวิธีการเขียนสิทธิบัตร เขียนอย่างไรให้เข้าหลักกฎหมาย หลายคนต่อสู้ด้วยตนเองลำบากกว่าจะเขียนได้ มีสมาชิกหลายคนเป็นนักกฎหมายก็เชิญมาเป็นวิทยากรอธิบายเทคนิคที่ต้องรู้เอานักกฎหมายล้วน ๆ มาเขียนก็ไม่ได้ เพราะเขาไม่ได้รู้หลักการประดิษฐ์ ต้องร่วมมือกันระหว่างนักประดิษฐ์และนักกฎหมาย

การจดทะเบียนสิทธิบัตรมีคนบ่นว่าช้า ก็เป็นธรรมดาที่รัฐบาลไทยไม่ค่อยรู้เรื่องพวกนี้เท่าไร เรียกว่า หลับ ๆ ตื่น ๆ มาตลอด หลับ ๆ เสียส่วนใหญ่ เราตั้งสมาคมฯ มา ๑๐ กว่าปี เราล้าหลังญี่ปุ่นเป็น ๑๐๐ ปี ในเรื่องพวกนี้ รัฐบาลหลับเป็น ๑๐๐ ปี ไม่รู้เรื่องเลย คือ ประเทศทั้งหลายในโลกที่เขาเจริญแล้วทุกประเทศ เขาให้ความสำคัญกับเรื่องของการประดิษฐ์คิดค้นทั้งสิ้น ทุ่มเทเรื่องวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ อาจเป็นเพียงการประยุกต์ แต่เทคโนโลยีการประดิษฐ์ต้องทุ่มเทการประดิษฐ์ที่เหมาะกับเรา อย่าไปคิดสูงส่งให้มากนัก เลือกที่ง่าย ๆ ที่เหมาะกับเรา อย่าไปคิดให้วุ่นวาย บางทีไฮเทคเกินไปเราทำไม่ได้ ก็มีคนพยายามทำถ้าทำได้ก็ดี แต่บางเรื่องก็ไม่ควรทำ

แผ่นโซล่าร์เซลล์

เช่น โซลาร์เซลล์ Device เกี่ยวกับการนำโซลาร์เซลล์มาใช้ไม่ควรทำในเมืองไทย เพราะว่าจะทำให้เราเสียดุลการค้าเพิ่มขึ้นมาก เพราะทำโซลาร์เซลล์ไม่ได้เอง แต่ถ้าจะทำก็ควรเน้นไปที่โซลาร์เซลล์ ซึ่งเป็นการวิจัยที่ต้องลงทุนมหาศาล คิดว่ามันไกลเกินไป ควรวิจัยในเรื่องที่เหมาะกับเรา วิจัยหนักไปทางวัตถุดิบที่มีในประเทศดีกว่า เช่น การเกษตร หรือจะไปต่อยอดบางเรื่องที่เรามีสิทธิ์เข้าไปแทรกได้ เพราะมีพื้นฐานบางอย่าง อย่าไปคิดทำ เช่น พัฒนาเข็มให้มันดีขึ้น ในโลกนี้มีประเทศทำเข็มไม่กี่ประเทศ เข็มที่ว่าง่ายก็ไม่ใช่ทำได้ง่าย ถ้าจะให้สู้เขาได้ต้องทั้งถูกทั้งทนทานการเสียดสี ซึ่งเป็นเรื่องยาก ควรทำในสิ่งที่คิดว่าได้เปรียบจะได้ไม่เสียเวลา

เรื่องใหญ่ต่อไปคือ การตลาดสิ่งประดิษฐ์ นักประดิษฐ์คิดว่าพอทำ Prototype เป็นต้นแบบมาได้แล้วก็เอาไปขายได้ ซึ่งไม่จริงเสมอไป เพราะว่าขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ อย่างเช่นประเทศไทยตอบว่ายาก ต่างประเทศที่เจริญแล้วอาจจะง่ายกว่า เพราะว่าเขาซื้อความคิดง่ายกว่าเรา การพัฒนาความรู้ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทยยังอยู่ระดับต่ำ แม้แต่คำว่าสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ คนยังไม่รู้เรื่อง ยังแยกไม่ออกว่าต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร ส่วนมากคิดที่จะทำเลียนแบบ นี่เป็นปัญหาใหญ่ ขอสรุปตรงนี้ว่า เมื่อจดสิทธิบัตรไปแล้วต้องไปหาตลาดให้ได้ การหาตลาดเป็นเรื่องที่ยุ่งยากของนักประดิษฐ์ เพราะทำไม่เป็น ผู้ซื้อสิ่งประดิษฐ์ไปผลิตต้องคิดหนัก ในเรื่องความคุ้มค่า แต่นักประดิษฐ์มักจะคิดว่าสิ่งที่ตัวเองทำเป็นของดีวิเศษต้องขายแพง ๆ ต้องตักตวงผลประโยชน์ให้มากที่สุดจากสิ่งที่คิดค้นได้ คนที่จะมาลงทุนจะคิดอีกแบบว่าจะต้องเสี่ยงกับสิ่งที่ยังไม่มีใครขายมาก่อน ไม่ทราบว่าจะขายได้หรือไม่ จะแน่ใจได้อย่างไรว่าเอาไปผลิตขายแล้วสิ่งนั้นจะทนทาน มีคุณภาพ ก็ต้องลงทุนพัฒนาให้เข้าสู่รูปแบบที่จะผลิตได้ แล้วราคาต้องไม่สูง ต้องสร้างตลาดใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องยากต้องลงทุนมาก

ด้วยเหตุเหล่านี้สมาคมฯ จึงหาทางแก้ไข โดยจัดตั้งบริษัทขึ้นมาบริษัทหนึ่ง เรียกว่า **"บริษัทไทยส่งเสริมการประดิษฐ์"** เพื่อแก้ปัญหานี้ โดยบริษัทจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางช่วยหาคนมา

เครื่องผนึกสูญญากาศและเติมแก๊ส

"๒ กุมภาพันธ์ของทุกปีเป็นวันนักประดิษฐ์ไทย"

ลงทุนหรือไม่ก็ช่วยลงทุนให้ หรือร่วมมือกันหาวิธีผลิตขายให้ได้ คือเป็นตัวกลางระหว่างนักประดิษฐ์กับนักลงทุนอุตสาหกรรม เราได้ศึกษาว่าต่างประเทศเขาทำกันอย่างไรเราก็พยายามทำบ้าง ขณะนี้ก็ได้เริ่มกิจการไปบ้างแล้ว เราจะสร้างความสัมพันธ์กับบริษัท Venture capital คือใครมีทุนก็อาจจะมาร่วมทุนแล้วเราก็เป็นตัวกลางให้ เรื่องเหล่านี้เราทำเพื่อช่วยนักประดิษฐ์ แต่มีเงื่อนไขคือใครจะมาให้เราช่วยต้องมาเป็นสมาชิกสมาคมก่อน

การจดสิทธิบัตรต้องมีการติดตามดูแลผลประโยชน์ เมื่อมีการขายสิทธิต้องมีการตกลงเก็บค่าธรรมเนียมเป็นรายชิ้นหรือรายเหมาแล้วแต่ตกลงกัน แต่ต้องมีการดูแลผลประโยชน์ ไม่เช่นนั้นจะถูกละเมิด

ก่อนจบขอประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสมาคมฯ ว่าเราใช้สัญลักษณ์เป็นศีรษะมนุษย์และมีสมองอยู่ในมือคือนักประดิษฐ์ ความหมายคือ มือที่ไม่มีสมองคือทำโดยไม่มีคิด หรือคิดแต่ไม่ทำก็ไม่ใช่นักประดิษฐ์ ต้องทั้งคิดทั้งทำ เรายินดีบริการนักประดิษฐ์ทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ ผมเป็นคนเสนอไปยังรัฐบาล ให้เทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยกำหนดวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ทุกปี เป็นวัน **"นักประดิษฐ์"** นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ในขณะนั้นก็เห็นชอบด้วย จึงประกาศให้วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ทุกปี โดยเริ่มที่ปี ๒๕๓๗ เป็นวันนักประดิษฐ์ อนุมัติด้วยมติคณะรัฐมนตรีจากการเสนอของสมาคมฯ ปีนี้ก็จะมีการจัดอีกเราทำแทบทุกอย่าง เพื่อส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นของคนไทย แต่ก็ได้ผลช้า เพราะว่านักการเมืองขาดความรู้ จึงเห็นความสำคัญน้อย แต่เราก็ไม่หยุดความพยายามจนกระทั่งวันนี้

ถ้อยคำ สำนวนโวหาร สุภาษิตภาคใต้ (เมืองคอน)

เนาวรัตน์ ทองรมย์

เมืองคอนเหอ มีผ้าลายทองเป็นพับพับ
จัดเป็นสำรับ ประดับทองห่างห่าง
เจ้าจินุ่งก็ไม่สม เจ้าจิห่มก็ไม่ควรนะเอวบาง
ประดับทองห่างห่าง สำหรับขุนนางนุ่ง...เหอ

ฟังเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ โดยเฉพาะเมืองนครศรีธรรมราช จะเห็นว่า มีคำสอนใจแฝงอยู่ในบทเพลงนั้น เป็นการสอนให้คนรู้จักฐานะของตนเอง ไม่ทำตัว

เห่อเหิม ฟุ้งเฟ้อ เกินหน้าเกินตา เพลงบทนี้สอนว่า ผ้าลายทองนั้นเป็นของสำหรับขุนนางนุ่งห่ม ชาวบ้านธรรมดา ๆ ไม่บังควรนำมาใช้ เพลงบทนี้ใช้คำภาษาใต้อย่างแท้จริง ประโยคว่า

"เจ้าจินุ่งก็ไม่สม เจ้าจิห่มก็ไม่ควรนะเอวบาง"

จิ คือ **จะ** หมายความว่า พวกคนธรรมดาสามัญจะเอาผ้าลายทองมานุ่งก็ไม่เหมาะสม จะเอามาห่มเป็นผ้าสไบหรือคล้องคอก็ไม่ควร

ชาวเมืองนครศรีธรรมราช ได้ชื่อว่าเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนมาตั้งแต่โบราณ ด้นกลอนสดอย่างคล่องแคล่ว จะพูดจาสักประโยคก็ต้องใช้คำคล้องจองกัน แฝงด้วยคติสอนใจ เพื่อให้ลูกหลานปฏิบัติตาม แต่ก่อนจะพูดถึงสำนวนโวหารหรือพังเพย ขอกล่าวถึงคำบางคำในภาษาใต้เสียก่อน โดยเฉพาะคำที่ยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน เช่น

๑. อีเฒ่าแย้มปากตรกเหลือเหตุ

คำว่า **"เฒ่า"** ใช้แทนได้ทั้งผู้หญิงผู้ชาย

ปากตรก หมายถึง ปากบอน

เหลือเหตุ หมายถึง เหลือเกิน มากจริง ๆ

ประโยคนี้หมายความว่า ยายแก่แย้มปากบอนเหลือเกิน

๒. สาวหลวยเดินมาพล็องพล็อง

สาวหลวย - ฉลวย

พล็องพล็อง - อ้วยตุ๊ตะ บวมฉุ

หมายความว่า แม่สาวฉลวยเดินมาอ้วนตุ๊ตะ

๓. ไอ้เฒ่านี้เอิดเหลือเหตุ

เฒ่า นอกจากหมายถึงคนสูงอายุแล้ว ยังหมายถึงเด็กโดยทั่วไปด้วย

เอิด แปลว่า เหลิง

ประโยคนี้หมายความว่า ไอ้เด็กคนนี้เหลิงมาก

๔. ไอ้แด็กยันทุน

แด็ก - เด็ก ยันทุน - ไม่ดี หมายถึง เด็กไม่ดี

๕. ไซแค่ทำพันนี้ เพยจู้นิ

เพยจู้ = พิกล ผิดปกติ

แปลว่า ทำไมทำอย่างนี้ ดูมันผิดปกตินะ

๖. น้องเล่นซน ชอบลิวของ (ลิว - ขว้าง ปา)

แปลว่า น้องเล่นซุกซน ชอบขว้างปาสิ่งของ

๗. ไว ๆ ต้า ฉานกำมฺลังหล็อกหล็อก
หล็อกหล็อก - รีบร้อน กำมฺลัง - กำลัง อ่านควบกล้ำ
หมายความว่า เร็ว ๆ เข้าเถอะ ฉันกำลังรีบร้อน

๘. ไอ้แด็กคนนี้ หมันฉ็องด็องจ้าน
หมัน - มัน ฉ็องด็อง - ดื้อรั้น จ้าน - มากจริง ๆ
เด็กคนนี้ มันดื้อรั้นจริง ๆ

๙. นั่งดี ๆ ต้า อย่าทำกายหลาย
กายหลาย - ดิ้นรน
แปลว่า นั่งดี ๆ เถอะ อย่าทำดิ้นรนไปเลย

๑๐. แลต๊ะ ว่าแล้วยังทำตาคู้ลิบ ๆ
แลต๊ะ - ดูเถอะ คู้ลิบ - กระพริบตาปริบปริบ
แปลว่า ดูเถอะ ว่าแล้วยังทำตาปริบ ๆ อีก

๑๑. ปลาบอกต้มส้ม ทำเผล้งใหญ่โต
ปลาบอก - ปลากระบอก เผล้ง - หม้อดินขนาดใหญ่
แปลว่า ปลากระบอกต้มส้ม ทำหม้อใหญ่เบ้อเริ่ม

ยังมีคำภาษาใต้อีกมาก ที่ยังใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ และบางคำก็แทรกเข้ามาใช้ในภาษาภาคกลาง เช่น เหลวทั้งเพ *(เพ มาจาก สพฺเพ หมายถึง ทั้งปวง ทั้งหมด)*

ส่วนคำสำนวนโวหารก็มีมากมาย ดังเช่นที่ อังคาร กัลยาณพงศ์ ได้รวบรวมไว้ในหนังสือ "นครศรีฯ - สัมพันธ์ ชาวนครศรีธรรมราชสังสรรค์ ๓๔ ครั้งที่ ๔" ผู้เขียนจะขออธิบายสำนวนโวหารกำกับไปด้วย

ต่อไปนี้เป็นสำนวนโวหารที่น่าสนใจบางสำนวน

๑. สำนวนโวหารที่มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ เช่น

๑.๑ ผมเหมือนลูกโหนดวัวเลีย ลูกโหนด - ลูกตาล
หมายความว่า ผมบางเหมือนลูกตาลสุกที่ถูกวัวเลีย

๑.๒ ผมเหมือนลูกมุดดูด
ลูกมุด คือ มะมุด มีผลคล้าย ๆ มะม่วง เมื่อสุกมีกลิ่นหอมแรง บางคนไม่ชอบกลิ่น ต้องรู้จักวิธีฝานเนื้อ มิฉะนั้นจะมีเสี้ยนเด็ก ๆ ไม่เสียเวลาปอก ใช้วิธีกัดลอกเปลือกออกแล้วดูดเอาแต่น้ำและเนื้อ เหลือแต่เสี้ยนติดเมล็ด คล้าย ๆ ผมเด็กวัยรุ่นสมัยนี้ที่ทำผมเป็นกระจุกแหลม ๆ ฉีดสเปรย์จนแข็ง เหมือนหนามทุเรียน

สำนวนทางใต้จึงเปรียบเทียบผมอย่างนี้ว่า ผมเหมือนลูกมะมุดที่ถูกดูดเนื้อและน้ำออกไปแล้ว

๑.๓ ฝาตีนเท่าลูกขี้หอย

ฝาตีน - ฝ่าเท้า ลูกขี้ - ก้น เช่นเรียกก้นตะกร้าว่า ลูกขี้กร้า ลูกขี้หอย - ก้นหอย เปรียบเทียบเด็กทารกแรกเกิดว่า ฝ่าเท้าเท่าก้นหอย

๑.๔ พูดเหมือนนกยางขี้ใส่เล

นกยาง - นกกะยาง เล - ทะเล

นกยางขี้ใส่เล คือ นกกะยางถ่ายลงในทะเล มูลของมันก็ละลายไปในน้ำทะเล มองไม่เห็น เปรียบเทียบกับคนพูดไม่มีสาระจับใจความอะไรไม่ได้

๑.๕ แหลงตั้งเชอ เอาสักกะแล่งไม่ได้

แหลง - แถลง หรือพูด เชอ - กะเชอ

แล่ง - มาตราตวง ๑ แล่ง เท่ากับครึ่งทะนาน

หมายความว่า พูดมากมายแต่ได้ความนิดเดียว เหมือนสำนวนภาคกลางว่า น้ำท่วมทุ่งผักบุ้งโหรงเหรง

๑.๖ หลงใหลไก่คั่ว

หมายความว่า หลงใหลใครหรือหญิงใดก็หลงจนไม่ลืมหูลืมตา

๑.๗ กินเหมือนยัดบอก

บอก - กระบอก

หมายความว่า กินจุเหมือนใส่ข้าวยัดลงไปในกระบอกไม้ไผ่ยัดลงไปเท่าใดก็ไม่รู้จักเต็ม

๑.๘ จนเหมือนยนไม่ดัน

ยน - ตะบันหมาก จน - ในที่นี้หมายถึง จนท่า สิ้นท่า หรือยากจนก็ได้

หมายความว่า ถึงคราวอับจนทำอย่างไรก็ไม่กระเตื้อง เปรียบเหมือนตะบันหมาก ดันก้นเท่าไร ๆ หมากที่ตำไว้ก็ไม่ออกมาเสียที

๑.๙ เสียงเหมือนแมงภู่เข้าไห

แมงภู่ - แมลงภู่

หมายความว่า พูดหรือคุยกันเสียงดังขรมไปหมด เหมือนต้อน

แมลงภู่ เข้าไปอยู่ในไห เปรียบสำนวนภาคกลางว่า เสียงเหมือนนกกระจอกเข้ารัง

๑.๑๐ สั่นเหมือนไม้แทงน้ำ

เวลาเราเอาไม้แทงลงไปในน้ำ น้ำจะกระเพื่อมเป็นละลอกไหวพริ้วเป็นวงกว้าง เสมือนคนที่กำลังกลัวจนตัวสั่น เปรียบเทียบสำนวนภาคกลางว่า ตัวสั่นเหมือนลูกนกตกน้ำ

๑.๑๑ เหนื่อยเหมือนหาบลิงเป็น

ตามธรรมดาของลิงย่อมซุกซน ไม่อยู่นิ่ง ถ้าเราไปจับลิงที่ยังมีชีวิตอยู่มันก็ต้องดิ้นรน ยิ่งจับลิงมาผูกมัดกับคานหามมันก็ยิ่งดิ้น ทำให้คนหาบคนจับต้องเหน็ดเหนื่อยมาก

ความเปรียบกับเด็กซุกซนมาก ๆ คนเลี้ยงก็ยิ่งเหนื่อยมากขึ้น สำนวนภาคกลางว่า จับปูใส่กระด้ง

๑.๑๒ เหล็กกล้าท่ากับตาไม้ไผ่

ท่า หรือ ทะ - ปะทะ

หมายความว่า ถ้าเอาเหล็กกล้าไปตีที่ตาไม้ไผ่ ไม้ไผ่ก็ย่อมย่อยยับ เปรียบเสมือน คนมีกำลังมีอำนาจย่อมเอาชนะผู้อ่อนแอกว่าหรือผู้น้อยกว่าได้ เหมือนสำนวนภาคกลางว่า เอาไม้ซีกไปงัดไม้ซุง

๑.๑๓ ยืนงงเหมือนผีหลงเปรว

เปรว - ป่าช้า

ตามธรรมดาผีย่อมต้องมีป่าช้าเป็นของตนเอง ถ้าเกิดพลัดหลงไปที่ป่าช้าอื่น ก็ยืนงงกลับบ้านตัวเองไม่ถูก ตรงกับสำนวนภาคกลางว่า งงเป็นไก่ตาแตก

๑.๑๔ รำในวร

วร คือ จีวร หมายถึงพระสงฆ์ที่ทำผิดวินัย ร้องรำทำเพลง ทั้ง ๆ ที่ยังห่มจีวรอยู่

๑.๑๕ นายรักเหมือนเสือกอด

หมายความว่า นายหรือผู้บังคับบัญชามีทั้งคุณและโทษ ท่านจะโกรธหรือไม่พอใจขึ้นมาเมื่อใดก็ไม่สามารถหยั่งรู้ได้ ลูกน้องหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดนาย จึงต้องระวังตัว เพราะภัยมาถึงตนเมื่อใดก็ได้ ตรงกับสำนวนภาคกลางว่า **"ขุนนางใช่พ่อแม่ หินแข็งใช่ตายาย"**

๒. สำนวนโวหาร หมายถึงสิ่งที่ทนไม่ได้ เช่น

“เหานอนตาจี้ เจ็บพุงขี้ อยากข้าว”

เหานอนตาจี้ หมายถึง ง่วงนอนเต็มที่

เจ็บพุงขี้ หมายถึง ปวดท้องอึ

อยากข้าว หมายถึง หิวข้าว

ทั้งสามอย่างนี้ ถ้าเกิดขึ้นกับใคร ไม่มีใครทนได้ ถ้าง่วงจัดก็ต้องนอน มิฉะนั้นจะนั่งสัปหงก ปวดท้องอึก็ต้องรีบไปเข้าส้วม มิฉะนั้นของเสียก็จะพรวดพราดออกมา หิวข้าวก็ต้องกิน มิฉะนั้นท้องร้องแสบท้อง

๓. สำนวนโวหาร กล่าวถึงของที่ไม่ควรมี เช่น

“มีเงินให้เขากู้ มีความรู้ในใบลาน

มีเมียอยู่ต่างบ้าน มีไม่มีก็เหมือนกัน”

ของสามอย่างนี้ คือมีเงินแล้วไม่ได้ใช้ ให้คนอื่นกู้ยืมไป อาจจะสูญได้ มีความรู้อยู่แต่ในใบลานหรือในหนังสือ โดยที่เจ้าของไม่ได้อ่านหรือท่องจำได้ก็ไม่มีประโยชน์ มีเมียก็อยู่กันคนละบ้าน จะมีเมียไปทำไม จึงเป็นสำนวนว่าของทั้งสามสิ่งนี้ไม่ควรมี

๔. สำนวนโวหาร ที่ว่า ของอร่อย

คำว่าอร่อยในภาษาทางใต้ นอกจากเอร็ดอร่อย จริง ๆ แล้ว ยังหมายถึง ถูกใจ ถึงใจ สะใจ ได้ด้วย ดังสำนวนว่า

“นกร่วมพุ่ม กุมมือชู้ นะศัตรู เปิดปอเห็นแดง”

นกร่วมพุ่ม - นกตัวผู้ตัวเมียอยู่ในพุ่มไม้เดียวกัน ย่อมรักกันมีความสุข

กุมมือชู้ - หญิงชายที่รักกัน อยู่แนบชิดสนิทกัน

นะศัตรู - มีชัยชนะต่อศัตรู

เปิดปอเห็นแดง - ปอ คือการเล่น โป นั่นเอง เป็นการพนันชนิดหนึ่ง เครื่องเล่นทำด้วยทองเหลืองสี่เหลี่ยม มีลิ้นแดงขาวรูปเหมือนลูกบาศก์อยู่ข้างในใช้ปั่นเรียกว่า โปปั่น การเล่นคือเจ้ามือจะเปิดครอบให้เห็น แล้วปิดฝาครอบปั่นลูกโป แล้วให้คนแทง ลิ้นโปอยู่แต้มไหน คนแทงถูกก็ได้เงิน ทำให้ดีใจมาก ทั้งสี่อย่างนี้ ถือว่าเป็นสิ่งถูกใจ ทางภาคใต้เรียกว่า **“ของหรอย”** หรือ **“หรอยจังหู”** จึงถือว่าเป็นของอร่อย ของถูกใจ

๕. สำนวนโวหาร ที่ว่า สิ่งที่ทำให้เหน็ดเหนื่อย เช่น

“ขุดดิน ฟันไม้ เป่าปี่ สีไฟ”

ขุดดิน ฟันไม้ - ต้องใช้แรงมากจนเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า

เป่าปี่ - ต้องกลั้นลมหายใจนาน ๆ เป่าจนแก้มโป่ง ก็เหน็ดเหนื่อยเช่นกัน

สีไฟ - การจุดไฟด้วยการใช้ไม้สองอันมาสีกันจนกว่าไฟจะติด อย่างที่คนสมัยก่อนทำกัน ต้องใช้เวลานาน หนักแรง เหน็ดเหนื่อย การทำทั้งสี่อย่างนี้ทำให้เหนื่อยแรง

๖. สำนวนโวหาร ที่ว่า ของเจ็บ หมายถึงเจ็บช้ำน้ำใจ เช่น

(ก) **"เมียชั่ว เรือรั่ว แชงร้าย"**

เมียชั่ว เรือรั่ว คงไม่ต้องอธิบาย

แชงร้าย - คือ กระแชงที่เก่าแก่จนผุพัง

คำว่า ร้าย หมายถึง เก่า ไม่ดี เช่นคำว่า ผ้าร้าย แปลว่า ผ้าขี้ริ้ว คำผ้าร้ายนี้ พบในหนังสือไตรภูมิกถาด้วย

ของสามสิ่งนี้ ถ้าใครมีหรือประสบกับตนเอง ก็ช้ำใจ เจ็บแสบมาก ภาษาทางใต้ เรียกว่า ของเจ็บ

(ข) **"หนามแทงเล็บ เห็บเข้าหู เมียเล่นชู้ เป็นฝีหัวเข่า"**

ทั้งสี่อย่างนี้ ทำความเจ็บปวด ช้ำใจ ให้แก่ผู้ประสบ จึงเรียกว่าของเจ็บ

๗. สำนวนโวหาร ที่ว่า ของที่ขาดกันไม่ได้ เช่น

"คนยา ปลาเกลือ เรือขี้ชัน"

คนยา - คนขี้ยา ไม่ว่าจะติดบุหรี่ ฝิ่น หรือปัจจุบันติดยาเสพติดอื่น ๆ กลายเป็นคนติดยา จะขาดเสียมิได้ เรียกสั้น ๆ ว่า คนยา

ปลาเกลือ - ปลาสด ๆ ถ้าจะเก็บไว้นานต้องใส่เกลือ มิฉะนั้นปลาเน่า ปลาจึงขาดเกลือไม่ได้

เรือขี้ชัน - เรือที่ไม่มีชันยา เรือก็รั่ว เรือกับชันจึงขาดกันไม่ได้

อาจจะตรงกับสำนวนภาคกลางว่า น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า

๘. สำนวนโวหาร เกี่ยวกับของไม่สวย เช่น

(ก) **"สระไม่บัว หัวไม่ผม หญิงไม่นม หนมไม่ไส้ ชายไม่หนวด"**

สระไม่บัว - สระที่ไม่มีบัว

หัวไม่ผม - หัวที่ไม่มีผม

หญิงไม่นม - หญิงที่หน้าอกแบนราบ ไม่มีนม

หนมไม่ไส้ - ขนมที่มีแต่แป้งไม่มีไส้ก็กินไม่อร่อย

ชายไม่หนวด - ผู้ชายที่ไม่มีหนวด สังเกตว่า แต่โบราณผู้ชายพอมีอายุ หรือรับราชการเป็นใหญ่เป็นโตมักจะไว้หนวด ทั้งห้าสิ่งนี้ถ้าไม่มีสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ย่อมน่าเกลียด ไม่สวยงาม ไม่เหมาะสม

(ข) อีกสำนวนที่คล้ายคลึงกันว่า

"พานไม่ราว สาวไม่นม หนมไม่ไส้ รั้วไม่ไร่ ชายไม่หนวด"

พานไม่ราว - คือสะพานไม่มีราวจับ ย่อมไม่ปลอดภัยแก่ผู้สัญจรไปมา

รั้วไม่ไร่ - ทำรั้วแต่ไม่มีไร่หรือไม่ได้ทำไร่ ย่อมเปล่าประโยชน์

ความหมายเหมือนกันกับสำนวนในข้อ ๘ (ก)

๙. สำนวนโวหาร เกี่ยวกับของไม่ดี เช่น

"ยนเขี่ย เมียไม่ขอ ไม้ถ่อลอยน้ำ"

ยนเขี่ย - ตะบันหมากที่ดันก้นไม่ขึ้น ต้องใช้ไม้เขี่ยหมากตำออกมา

เมียไม่ขอ - เมียที่หนีตามกันมา ไม่สู่ขอ ผิดขนบประเพณี

ไม้ถ่อลอยน้ำ - เรือที่ไม้ค้ำถ่อลอยน้ำไปเสียแล้ว เรือก็ต้องลอยเท้งเต้งอยู่กลางลำน้ำ

สามสิ่งนี้ เป็นสิ่งไม่ดี ไม่ควรกระทำ หรือไม่ควรให้เกิดขึ้น

๑๐. สำนวนโวหาร ซึ่งเป็นเรื่องที่เชื่อไม่ได้ เช่น

"ฉวางบอกให้เสา นอกเขาบอกให้ช้าง
คนเมืองคอนอวดอ้างว่ากินข้าวเรือนฉาน"

ฉาน - คือ ฉัน

สำนวนนี้บอกให้รู้ว่า ผู้พูดชอบคุยโวโอ้อวด ว่าตัวเองมีดี หรือเป็นใหญ่เป็นโต ไปที่ใดก็มีคนให้ของดีมีราคา เช่น ไปที่อำเภอฉวางคนก็ให้เสาเรือน ไปนอกเขา ในที่นี้หมายถึงอำเภอลานสกา เขาก็ให้ช้าง ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้มีราคาแพง และการไปกินข้าวที่บ้านของผู้อื่นก็ต้องเป็นผู้ที่สนิมสนมกันเท่านั้น สำนวนโวหารนี้จึงมีความหมายว่า พูดในสิ่งที่เชื่อไม่ได้

๑๑. สำนวนโวหาร บอกถึงลักษณะของผู้เสพยาเสพติด ได้แก่สำนวนว่า

"เหล้าว่าเอาวา กัญชาว่าอย่าก่อน
ฝิ่นว่าคิดให้แน่นอน ท่มว่าหาบคอนยกให้ฉาน"

หมายความว่า ถ้าพูดถึงเหล้าให้เอามาเลย กัญชาอย่าเพิ่งเอามา ส่วนการสูบฝิ่นต้องคิดดูให้ดีก่อน แต่เรื่องหาบคอนอันเป็นงานหนักยกมาให้ฉันทำ

แสดงว่าคนสมัยก่อนมักเสพสุรา ส่วนกัญชาและฝิ่นต้องคิดไตร่ตรองก่อน แต่ก็มิได้ปฏิเสธ สักวันหนึ่งข้างหน้าอาจจะลองเสพดูก็ได้ แต่ถึงอย่างไร แสดงให้เห็นว่า เป็นคนรักความสบาย ไม่ยอมทำงานหนัก งานภาระหนัก ๆ ผลักไปให้คนอื่นทำ

๑๒. สำนวนโวหารที่หมายถึงสิ่งที่ทำได้ยากลำบาก หรือเป็นไปไม่ได้เลย เช่น

"ตีแรดให้กลองฟัง งมมหาสมุทรในเข็ม"

สำนวนนี้คงทำได้ยากกว่า ใครจะกล้าเสี่ยงเข้าไปตีแรดที่ดุร้าย และซ้ำยังตีให้กลองซึ่งไม่มีชีวิตจิตใจฟังเสียด้วย ยิ่งสำนวนงมมหาสมุทรในเข็ม ยิ่งเป็นไปไม่ได้เลย สำนวนนี้คงจะหมายถึง คนที่คิดทำการสิ่งใดพิลึกพิลั่นและทำในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้

๑๓. สำนวนโวหาร ที่หมายถึงรักความสบาย ได้แก่สำนวนว่า

"ได้เมียสาว กินข้าวขาว ขี้บนขอน นอนหวันสาย"

นอนหวันสาย - คือนอนจนตะวันขึ้นสายโด่ง บอกลักษณะของคนขี้เกียจรวมความแล้วว่า คนที่รักความสุขสนุกสบาย ขอให้ได้สี่ข้อคือ กิน กาม นอน ขับถ่าย ซึ่งคนส่วนมากก็ต้องการอย่างนี้ กิเลสจึงเข้าครอบงำจิตใจกันมากขึ้น

อันที่จริง คำคม สำนวนโวหารของคนภาคใต้ โดยเฉพาะของชาวนครศรีธรรมราช มีมากมายกว่านี้ แต่ยกมาบอกว่าเล่าพอเป็นตัวอย่างสังเขป ปัจจุบันนี้ผู้เฒ่าผู้แก่ในเมืองนครฯ ก็ยังพูดคำคม สำนวนเหล่านี้อยู่ แต่เด็ก ๆ ในปัจจุบันอาจจะไม่เข้าใจความหมายชัดเจน บางคนจึงทำเอาหูไปนา เอาตาไปไร่ ไม่สนใจสิ่งที่ผู้เฒ่าท่านสอน คำคมและสำนวนโวหารเหล่านี้ สมควรจะจารึกและจดจำไว้ไม่ให้สูญหายไป เพราะภาษาของทุกถิ่น ทุกภาค บ่งบอกให้รู้ถึงวัฒนธรรมและอารยธรรมของถิ่น จัดเป็นมรดกของลูกหลานต่อไปในภายภาคหน้า

ระบำวีรชัย

ปัญญา นิตยสุวรรณ
ภาคีสมาชิก สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน

รำเดี่ยว *รำคู่*

ความหมายของคำว่า ระบำ คือการร่ายรำเป็นหมู่ ต่างกับการรำที่มีเพียงรำเดี่ยว คือรำคนเดียว หรือรำคู่ที่เป็นการรำ ๒ คน ทั้งนี้คงจะไม่รวมถึงรำวง ซึ่งเป็นการละเล่นที่เกิดขึ้นในสมัยหลัง ถึงแม้ว่ารำวงจะมีผู้รำมากมายหลายคนรำพร้อมกันก็จริง แต่คนรำก็จะรำเป็นคู่ คู่ใครก็คู่คนนั้น ชายหนึ่งคนหญิงหนึ่งคน รำวงจึงน่าจะเป็นการรำคู่ ถูกต้องตามลักษณะของศิลปะการแสดงที่เรียกว่า “รำ”

พูดถึงเรื่องรำที่ผู้เขียนเล่าว่ามีการรำคู่กับรำเดี่ยวนั้น ถ้าท่านที่เคยดูรำโคม และรู้จักการแสดงรำโคมได้ดี ก็จะทราบว่ารำโคมใช้ผู้แสดงมากมายเป็นคู่ ๆ มือถือโคมออกมารำ ท่านก็คงจะแย้งว่า รำโคมก็มีคนแสดงมาก เหตุใดจึงไม่เรียกว่าระบำโคม ผู้เขียนก็เคยนึกสงสัยเช่นนี้เหมือนกัน แต่ก็หาคำตอบไม่ได้ เรียนถามท่านผู้รู้ ท่านก็ว่าเขาเรียกอย่างนี้มาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว ตั้งแต่เริ่มมีการแสดงชนิดนี้เขาก็บัญญัติศัพท์เรียกว่า **"รำโคม"** ไม่เคยเห็นมีใครอวดเป็นนักวิชาการให้ข้อจำกัดความว่ารำจะต้องมีผู้แสดงคนเดียวหรือสองคน และระบำจึงจะรำเป็นหมู่อย่างผู้เขียนว่าเลย ผู้เขียนได้ฟังแล้วก็เลยไม่มีข้อแก้ตัวยอมรับว่าท่านพูดถูก ใครหนอที่ให้คำจำกัดความว่ารำจะต้องรำคนเดียวหรือรำคู่และระบำจึงจะรำเป็นหมู่

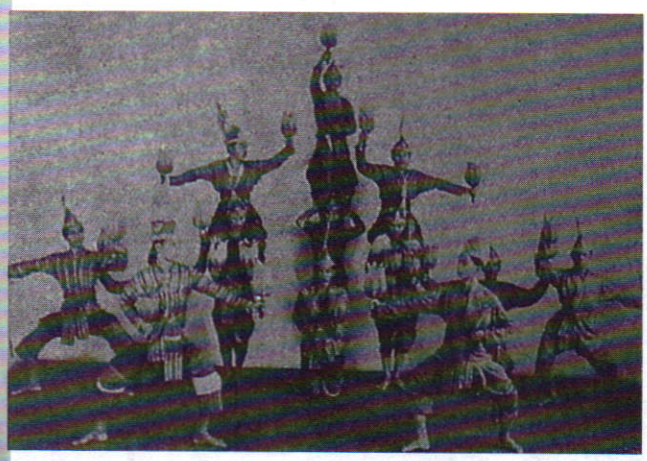

รำโคม

เอาละครับ เรายุติเรื่องรำกับระบำกันเพียงนี้ละนะครับ ขืนพูดมากไปก็ยิ่งมากเรื่อง ถ้าท่านผู้รู้จะกรุณาเล่าไปให้ผู้เขียนทราบบ้างก็จะเป็นพระคุณครับ ที่นี้ผู้เขียนก็เกิดมีความสงสัยขึ้นมาอีกว่าในสมัยโบราณท่านมีข้อจำกัดขอบเขตของการแสดงระบำหรือไม่ก็ไม่ทราบว่า ระบำจะต้องใช้ผู้หญิงเป็นผู้แสดง และร่ายรำอย่างสวยงาม มิใช่ออกมากระโดดโลดเต้นอย่างระบำวีรชัยที่ผู้เขียนจะเล่าต่อไป ระบำที่ใช้ผู้หญิงเป็นผู้แสดงในสมัยโบราณเท่าที่ยังนิยมแสดงกันมาจนถึงทุกวันนี้ก็คือ ระบำสี่บท ระบำดาวดึงส์ ระบำพรหมาสตร์ หรือ ระบำหน้าช้าง เป็นต้น ระบำที่กล่าวมานี้เป็นการแสดงที่ผู้แสดงหญิงแต่งกายยืนเครื่องพระนางออกมาร่ายรำเป็นหมู่ ๆ ด้วยลีลาท่ารำที่สวยงามทั้งสิ้น การแสดงระบำในสมัยโบราณไม่เคยเห็นมีผู้ชายแสดง เพิ่งจะเกิดมีผู้ชายแสดงระบำในสมัยที่ปรับปรุงระบำขึ้นมาอย่างหนึ่ง ใช้ในเวลายกทัพเรียกว่า ระบำวีรชัย

ก่อนที่จะเกิดระบำวีรชัย ซึ่งผู้เขียนคิดและเชื่อแล้วก็เลยทึกทักเอาว่า กรมศิลปากรเป็นผู้ให้กำเนิดระบำวีรชัยที่ใช้ในตอนยกทัพนี้ เดิมทีก็มีระบำในตอนจัดทัพและยกทัพเหมือนกัน โดยมีผู้แสดงออกมาพร้อมกันเป็นหมู่ ออกท่าและลีลาร่ายรำเหมือน ๆ กัน ก็น่าจะเรียกว่าระบำได้ แต่ในการร่ายรำตอนยกทัพสมัยก่อนไม่ได้เรียกว่า **"ระบำวีรชัย"** เรียกว่าออกกราวครับ เช่น กราวชัย ใช้ตอนยกทัพทหารไทยฝ่ายชาย และกราววีรสตรีตอนยกทัพสตรี โดยมีคุณหญิงมุก และคุณหญิงจันทร์เป็นแม่ทัพในเรื่องศึกถลาง เป็นต้น ที่เรียกว่า **"กราว"** ขึ้นต้นชื่อชุด ก็เพราะการแสดงชุดดังกล่าวบรรเลงเพลงกราวนอก เป็นเพลงหน้าพาทย์ให้ผู้แสดงรำ

ระบำวีรชัย ที่ใช้ในตอนยกทัพ เกิดขึ้นในสมัยที่กรมศิลปากรจัดแสดงละครเรื่องมโนห์รา ณ โรงละครศิลปากร เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๘ ละครเรื่องนี้มีผู้แต่งบทหลายคน ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยและศิลปินแห่งชาติ ปัจจุบันถึงอนิจกรรมแล้ว เป็นผู้แต่งบทฉากที่ ๒ ตอนพระสุธนจากนางมโนห์รายกทัพไปรบกับข้าศึก ท่านผู้หญิงแผ้ว ได้แต่งบทระบำให้กองทัพของพระสุธนออกมาร่ายรำ แบ่งทหารของพระสุธนออกเป็นสี่เหล่า มีทหารเกาทัณฑ์ ทหารหอก ทหารดาบ และทหารม้า ทหารแต่ละเหล่าจะออกมาร่ายรำตามบทร้องที่กล่าวถึงในทำนอง

เพลงกราวกลาง เพลงกราวกลางเป็นทำนองเพลงที่อาจารย์มนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากร และศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้แต่งทำนองขึ้นใหม่ ใช้ในการแสดงสำหรับทหารทั้งสี่เหล่าของพระสุธนโดยเฉพาะ และในบทละครเรื่องมโนห์ราที่ท่านผู้หญิงแผ้ว แต่งบทในฉาก ๒ นี้ ก็ระบุเอาไว้ว่า **"ทหารแต่ละเหล่าวิ่งลอดประตูเมืองออกมาเต้นระบำวีรชัยตามคำร้อง"**

ฉากประกอบการแสดงที่ใช้ในตอนพระสุธนยกทัพนี้ อาจารย์โหมด ว่องสวัสดิ์ ศิลปินแห่งชาติถึงแก่กรรมแล้ว เป็นผู้ออกแบบ ทำเป็นกำแพงเมืองมีประตูที่ตอนเริ่มเปิด ม่านยังปิดอยู่ พอเปิดม่านแล้วปี่พาทย์บรรเลงเพลงกราวกลาง ประตูก็เปิดออกคนถือธงนำทัพ ที่เรียกกันเป็นศัพท์ในการแสดงโขนละครว่า **"คนธง"** ก็ถือธงออกจากข้างในประตูไปเต้นที่เวทีบนแล้วลงไปเวทีล่าง ต่อจากนั้นนักร้องชายก็จะร้องเพลงกราวกลางคำแรกที่ว่า

"ทหารเหล่าเกาทัณฑ์ขยันยิ่ง
ขยันยิงแม่นยำไม่ย่อย่น"

ผู้แสดงเป็นทหารเกาทัณฑ์ แต่งกายนุ่งผ้าลายโจงกระเบน สวมเสื้อสีเหลืองแขนแค่ไหล่ มีผ้าคาดพุง ศีรษะสวมมงคล สะพายกระบอกใส่ลูกธนู และถือคันธนู จำนวน ๔ คน ออกมาจากข้างในประตูออกมาเต้นตามบทร้องและทำนองเพลง เสร็จแล้วก็เต้นเป็นคู่ ลงเวทีล่างแยกกันไปอยู่ ๒ ข้างเวที นักร้องก็จะร้องบทต่อไปว่า

"ทหารหอกถือหอกออกประจญ
แต่ละคนกล้าหาญชำนาญฤทธิ์"

ผู้แสดงเป็นทหารหอก จำนวน ๔ คน แต่งกายนุ่งผ้าลายโจงกระเบน สวมเสื้อสีเขียวแขนสั้นแค่ศอก มีผ้าคาดพุง ศีรษะโพกผ้า มือขวาถือหอก มือซ้ายถือดั้งก็จะออกมาจากข้างในประตู ทำท่า

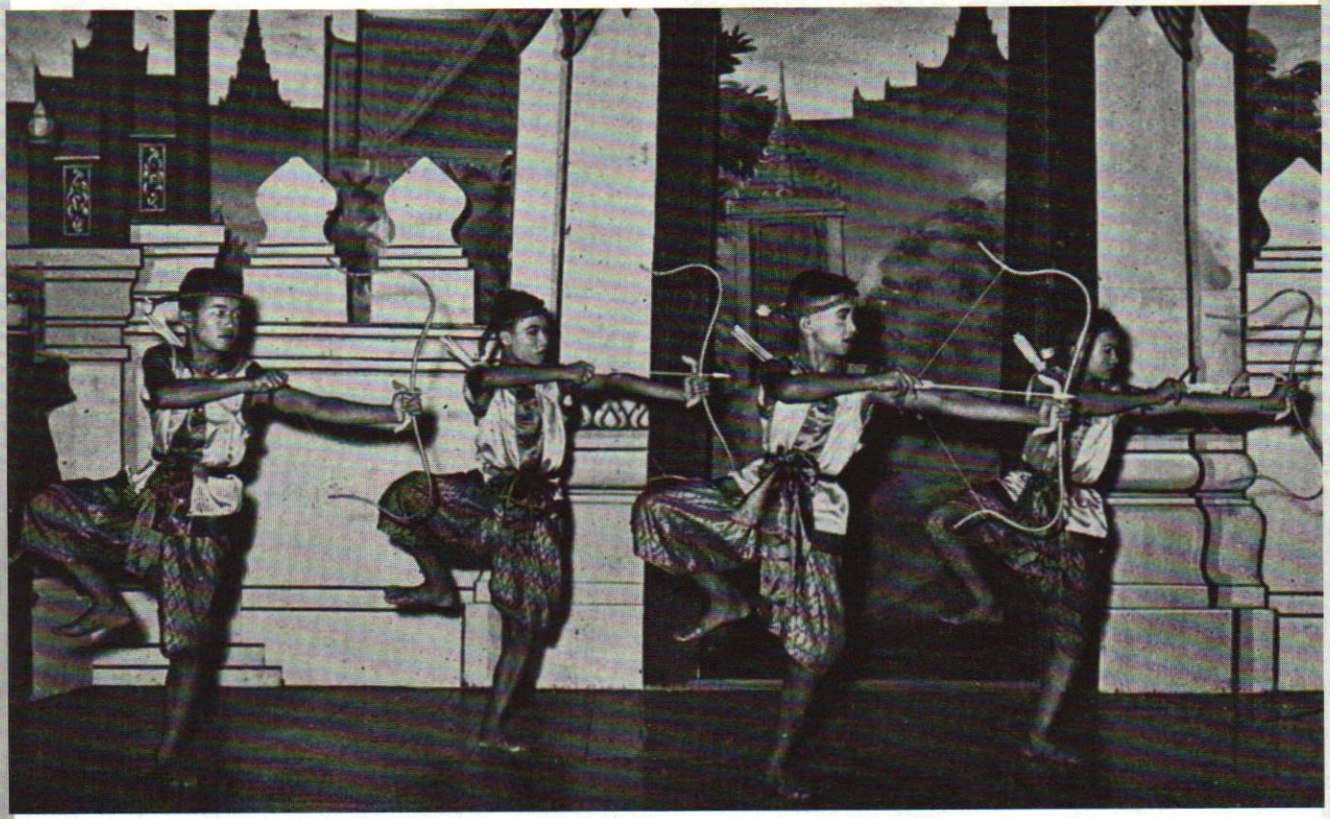

ทหารเกาทัณฑ์ ในระบำวีรชัยมโนห์รา

และเต้นตามบทร้องทำนองเพลงแล้วลงเวทีล่างไปอยู่ด้านหลังของทหารเกาทัณฑ์ ทหารเหล่าที่ ๓ ที่ออกมาเต้นตามบทร้องคือทหารดาบ นักร้องจะร้องว่า

"ทหารดาบถือดาบวะวาบแสง
ฟันแทงแต่ละทีไม่มีผิด"

ทหารดาบ ๔ คนที่ออกมาเต้น แต่งกายสวมกางเกงขาครึ่งแข้งเป็นลายตามยาว สวมเสื้อสีน้ำเงินแขนสั้นอยู่ชั้นใน สวมเสื้อกั๊กสีเขียวเขียนยันต์ทับด้านนอก คาดผ้าคาดพุง ศีรษะสวมหมวกหูกระต่าย มือขวาถือดาบ มือซ้ายถือโล่ เมื่อเต้นตามบทเสร็จแล้ว ทหารดาบก็จะลงเวทีล่าง ไปอยู่ข้างหลังทหารหอก นักร้องก็จะร้องเพลงกราวกลางคำสุดท้ายว่า

"ทหารม้าควบม้าดาประชิด
ปัจจามิตรย่นระย่อไม่ต่อตาม"

ทหารที่ออกมาเป็นเหล่าสุดท้ายคือ **"ทหารม้า"** ผู้แสดงจำนวน ๔ คน แต่งกายนุ่งกางเกงขายาว สวมเสื้อแขนยาวสีเหลือง มีกรองคอ และผ้าคาดพุง ศีรษะสวมหมวกทรงประพาสขี่ม้าแผงสะพายดาบ มือขวาถือทวน ทหารม้าจะเต้นตามบทร้องทำนองเพลงกราวกลาง เสร็จแล้วก็จะลงเวทีล่างไปอยู่ทางด้านหลังทหารดาบ เมื่อทหารพระสุธนทั้งสี่เหล่าออกมาครบแล้ว ก็จะเต้นตามบทร้องพร้อม ๆ กันในเพลงกราวดง ต่อจากนั้นทหารทั้งหมดและคนธงจะนั่งคุกเข่ารอให้พระสุธนออกมาตรวจพลแล้วจึงจะเคลื่อนทัพเข้าโรง

ทหารทั้งสี่เหล่าที่ออกมาเต้นตอนจัดทัพนี้เรียกว่า **"ระบำวีรชัย"** ในสมัยต่อมาเกิดมีระบำวีรชัยขึ้นมาอีกหลายชุด จึงมีผู้เรียกระบำวีรชัยชุดนี้ว่า ระบำวีรชัยมโนห์รา ระบำวีรชัยมโนห์ราที่แสดงร่วมอยู่ในละครเรื่องมโนห์รานี้ กรมศิลปากรจัดผู้แสดงเป็น ๒ ชุด ชุดหนึ่งใช้ผู้แสดงเป็นชาย ชุดสองใช้ผู้แสดงเป็นหญิง ผู้แสดงชายนั้นเมื่อแสดงระบำวีรชัยมโนห์ราเสร็จแล้วก็เลิกแสดงได้เลย แต่ชุดผู้หญิงเมื่อแสดงระบำวีรชัยเสร็จแล้ว จะต้องไปแสดงระบำไกรลาส

ทหารดาบ ในระบำวีรชัยมโนห์รา

นายธนิต อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร ผู้คิดชุดระบำวีรชัยยักษ์ ระบำวีรชัยลิง และระบำวีรชัยครุฑ

สำเริงในฉากสุดท้ายอีกด้วย และผู้แสดงระบำวีรชัยฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงก็ยังมีข้อแตกต่างกันอีก คือ ผู้แสดงที่เป็นผู้หญิงจะเรียบร้อย ครูผู้ควบคุมสั่งให้ทำอะไรก็จะทำตามแต่โดยดี ส่วนผู้แสดงระบำวีรชัยฝ่ายชายกระด้างกระเดื่องไม่ยอมทำตามครูผู้ควบคุมที่เป็นครูผู้หญิงสั่ง เดือดร้อนถึงท่านอธิบดีธนิต อยู่โพธิ์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองการสังคีต ต้องมีบัญชาให้ครูอร่าม อินทรนัฏ ครูผู้ใหญ่สอนโขนฝ่ายยักษ์มาเป็นผู้ควบคุมดูแลพวกผู้ชายที่แสดงระบำวีรชัยมโนห์รา ครูอร่าม เป็นครูที่นักเรียนโขนเคารพนับถือ ท่านมีจิตวิทยาในการอบรมสั่งสอนเด็กเป็นอย่างดี พวกผู้ชายที่แสดงระบำวีรชัยมโนห์ราจึงเคารพเชื่อฟังท่าน นับตั้งแต่ครูอร่ามมาควบคุมผู้แสดงระบำวีรชัยมโนห์รา ฝ่ายชายก็เรียบร้อย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดี จนกระทั่งการแสดงละครเรื่องมโนห์รายุติลงในอีกหลายเดือนต่อมา ละครเรื่องมโนห์รานับว่าแสดงนานที่สุด ณ โรงละครศิลปากร ในยุคนั้น

ระบำวีรชัยมโนห์ราเกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๘ และในปลายปีเดียวกันนั้น คือในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ก็เกิดมีระบำวีรชัยอีก ๓ ชุด คือ ระบำวีรชัยเสนายักษ์ ระบำวีรชัยสิบแปดมงกุฎ และระบำวีรชัยครุฑ ระบำวีรชัยทั้ง ๓ ชุดที่กล่าวมานี้ เกิดขึ้นในโอกาสเดียวกัน ซึ่งมีประวัติความเป็นมาดังที่ผู้เขียนจะเล่าให้ทราบต่อไปนี้

ในเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๘ ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับสหภาพพม่า โอกาสเดียวกันนั้นรัฐบาลก็กรุณาให้กรมศิลปากรนำการแสดงนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่สหภาพพม่า เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศด้วย เวลานั้น นายธนิต อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองการสังคีต มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดรายการแสดงทั้งหมด นายธนิต จัดโขนและละครชุดสั้น ๆ รวมทั้งการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทระบำ รำฟ้อน และการละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ ไปแสดง ในการจัดชุดแสดงครั้งนั้น นายธนิตได้คิดชุดแสดงใหม่ ๆ ขึ้นมาหลายชุด เช่น ระบำวีรชัยเสนายักษ์ ระบำวีรชัยสิบแปดมงกุฎ ระบำวีรชัยเสนายักษ์นั้นต่อมาเรียกกันสั้น ๆ เหลือเพียงว่า ระบำวีรชัยยักษ์ ส่วนระบำวีรชัยสิบแปดมงกุฎก็เปลี่ยนไปเรียกว่าระบำวีรชัยลิง เพื่อให้คู่กับระบำวีรชัยยักษ์

ระบำวีรชัยยักษ์กับระบำวีรชัยลิง เป็นการแสดงแสนยานุภาพของกองทัพฝ่ายยักษ์กับกองทัพฝ่ายวานรในตอนยกทัพ ระบำวีรชัยยักษ์นั้น นายธนิตมอบหมายให้ครูอร่าม อินทรนัฏ ครูผู้ใหญ่

ฝ่ายยักษ์ที่เดินทางไปร่วมปฏิบัติราชการพิเศษการแสดงนาฏศิลป์ไทย ณ สหภาพพม่าในครั้งนั้นด้วย เป็นผู้ออกแบบลีลาท่ารำและอำนวยการฝึกสอนระบำวีรชัยยักษ์ที่จัดแสดงครั้งแสดงมีจำนวน ๕ คู่ รำเพลงคุกพาทย์ กระบองกัน กราวใน และเชิด ผู้แสดงระบำวีรชัยยักษ์แต่งกายเครื่องเสนายักษ์ มือถือกระบองประดับกระจกสีเขียวสลับสีขาว แต่กระจกที่นำมาประดับกระบองยักษ์ทำด้วยกระจกแผ่นหนา ๆ เวลาประดับก็ไม่ประณีตเท่าที่ควร เพราะฉะนั้น หากเอามือจับที่กระบองโดยไม่ระมัดระวังอาจจะบาดมือได้

ส่วนระบำวีรชัยลิงนั้น นายธนิต อยู่โพธิ์ มอบให้ครูกรี วรศะริน ครูผู้ใหญ่สอนโขนฝ่ายลิง ซึ่งร่วมเดินทางไปกำกับการแสดง ณ สหภาพพม่า เป็นผู้ออกแบบท่าทางและอำนวยการฝึกสอนผู้แสดงชุดระบำวีรชัยลิงแต่งเครื่องสิบแปดมงกุฎ จำนวน ๕ คู่ มือถือตรี ออกด้วยเพลงกราวนอก ต่อด้วยเพลงเชิด ครูกรีได้นำเอาลีลาท่าทีของการออกท่าในเพลงกราวนอก ตอนยกทัพของฝ่ายลิงมาผสมผสานกับท่าใหม่ ๆ ที่ท่านประดิษฐ์ขึ้น ท่าระบำวีรชัยลิงจึงดูแคล่วคล่องว่องไวทันใจผู้ชม

มีเรื่องที่จะขอเล่าแทรกไว้เกี่ยวกับระบำวีรชัยยักษ์ และระบำวีรชัยลิงสักเล็กน้อย นับตั้งแต่ตอนที่เริ่มฝึกหัดกันเป็นต้นมา ผู้แสดงระบำวีรชัยยักษ์ในครั้งนั้น ซึ่งมีผู้เขียนร่วมแสดงเป็นคู่สุดท้าย จะไม่ค่อยขยันฝึกซ้อมเท่าที่ควร พอซ้อมไปสักเที่ยวสองเที่ยวก็ขอหยุดพักกันแล้ว ครูอร่ามเป็นครูใจดี พอพวกเราขอหยุดพัก ท่านก็อนุญาต ในระหว่างที่พวกแสดงระบำวีรชัยยักษ์หยุดพักกันนี้ พวกลิงเอ๊ย...พวกที่แสดงโขนเป็นลิง และแสดงระบำวีรชัย

ระบำวีรชัยลิง

ลิงก็ฝึกหัดอย่างขะมักเขม้น เพราะครูกรีผู้ฝึกสอนเอาใจใส่และเคร่งครัดต่อหน้าที่มาก ท่านเอาจริงเอาจัง จนผู้แสดงระบำวีรชัยลิงเหน็ดเหนื่อยไปตาม ๆ กัน พวกเราชาวระบำวีรชัยยักษ์ได้พักผ่อนก็ล้อเลียนพวกวีรชัยลิง และแล้วกรรมก็ตามสนองพวกระบำวีรชัยยักษ์อย่างทันตาเห็น นายธนิต อยู่โพธิ์ ซึ่งเป็นผู้ควบคุมและอำนวยการแสดง ทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาที่พวกเรากลัวกันเป็นที่สุด เดินมาถึงที่พวกระบำวีรชัยลิงกำลังหัดกันอยู่ แต่พวกระบำวีรชัยยักษ์หายกันไปหมด ท่านก็พูดออกมาดัง ๆ ว่า

"พวกลิงของครูกรีนี่ขยันดี ไม่เหมือนอ้ายพวกยักษ์ของครูอร่าม ขี้เกียจไม่ได้เรื่อง"

ได้ผลครับ พวกเราชาววีรชัยยักษ์รีบกลับมาเข้าที่แล้วซ้อมกันต่อไป นายธนิต เป็นคนมีความจำดี ท่านพบเห็นอะไรแล้วจะจดจำฝังใจท่านตลอดไป เพราะฉะนั้นเวลาซ้อมระบำวีรชัยยักษ์และระบำวีรชัยลิงครั้งใด ท่านก็จะชมวีรชัยลิงและตำหนิวีรชัยยักษ์อยู่เป็นประจำ ผู้เขียนพูดโดยไม่เข้าข้างผู้ใดว่าการที่นายธนิตกล่าวอย่างนั้นเป็นความจริงครับ ระบำวีรชัยยักษ์สู้ระบำวีรชัยลิงไม่ได้จริง ๆ ทั้งเวลาซ้อมและเวลาแสดง คงจะเป็นเพราะผู้เขียนเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เข้าไปทำให้ระบำวีรชัยยักษ์เขาใช้ไม่ได้

เมื่อกรมศิลปากรนำระบำวีรชัยยักษ์ หรือชื่อเดิมที่นำไปแสดงที่สหภาพพม่าคือ ระบำวีรชัยเสนายักษ์ และระบำวีรชัยสิบแปดมงกุฎ หรือชื่อที่เรียกกันในปัจจุบันว่า ระบำวีรชัยลิงไปแสดงที่สหภาพพม่า ก็ได้รับการชื่นชมจากชาวพม่าเป็นอันมาก ครั้นกลับมาเมืองไทยแล้ว รัฐบาลให้กรมศิลปากรนำการแสดงชุดเอก ๆ ที่เคยไปแสดงที่สหภาพพม่า มีชุดระบำวีรชัยเสนายักษ์และระบำวีรชัยสิบแปดมงกุฎรวมอยู่ด้วย จัดแสดงที่หอประชุมกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อให้ชาวไทยได้ชมเป็นเวลาแรมเดือนจึงยุติการแสดง ปัจจุบันนี้ระบำวีรชัยยักษ์และระบำวีรชัยลิงก็ยังแสดงอยู่และมีผู้นิยมชมชอบเหมือนเดิม ระบำวีรชัยลิงนั้น นอกจากจะแสดงเป็นชุดเอกเทศแล้ว บางครั้งยังนำไปแสดงตอนยกทัพของฝ่ายพระรามในการแสดงโขนได้อีกด้วย

ในการจัดชุดนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่สหภาพพม่าครั้งนั้น ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากร คิดระบำขึ้นมาชุดหนึ่ง คือระบำหงส์เหิน โดยนำเพลงไทยสากลของคณะสุนทราภรณ์มาเป็นเพลงประกอบการร่ายรำของระบำหงส์เหิน จากการที่ท่านผู้หญิงแผ้วคิดระบำหงส์เหินใช้ผู้หญิงแสดงขึ้นมาใหม่ ทำให้นายธนิตคิดหาระบำที่ใช้ผู้ชายแสดง และเป็นระบำ

ระบำหงส์เหิน

ที่เป็นสัตว์ปีกโบยบินด้วย เพื่อให้เป็นคู่กับระบำหงส์เหิน ท่านจึงจัดให้มีระบำครุฑ เรียกชื่อในสมัยนั้นว่า **"ระบำวีรชัยครุฑ"** โดยมอบให้ครูอร่ามเป็นผู้คิดประดิษฐ์ลีลาท่ารำของระบำวีรชัยครุฑ ด้วยการใช้เพลงตุ้งติ้งร้องบรรยายชมความงามและความเก่งกล้าสามารถของพญาครุฑ ครูอร่ามคิดเพลงหน้าพาทย์ที่จะใช้บรรเลงประกอบการแสดงของระบำวีรชัยครุฑ โดยให้ออกด้วยเพลงรัวสามลา เพื่อไม่ให้ซ้ำกับระบำวีรชัยเสนายักษ์ที่ออกด้วยเพลงคุกพาทย์ ต่อจากนั้นก็ร้องเพลงตุ้งติ้ง แล้วเต้นต่อไปในเพลงแผละและเพลงเชิด ผู้แสดงระบำวีรชัยครุฑในครั้งนั้น ใช้ผู้ที่แสดงระบำวีรชัยเสนายักษ์เป็นผู้แสดง

การนำระบำวีรชัยครุฑไปแสดงที่สหภาพพม่าไม่ได้ผลเท่าที่ควร เวลาแสดงร่วมรายการเดียวกับระบำหงส์เหิน คนดูจะชอบดูระบำหงส์เหินมากกว่าระบำครุฑ อีกประการหนึ่งถ้าวันไหนมีระบำวีรชัยยักษ์แล้ว ก็จะไม่มีระบำวีรชัยครุฑ เพราะใช้ผู้แสดงชุดเดียวกัน ดังนั้นการแสดงนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากร ที่สหภาพพม่าเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ จึงไม่ค่อยแสดงระบำวีรชัยครุฑบ่อยครั้งนัก และเมื่อกลับมาเมืองไทยแล้ว ทางรัฐบาลจัดการแสดงชุดที่ไปแสดง ณ สหภาพพม่าที่หอประชุมกระทรวงวัฒนธรรม ตามที่เล่ามาแล้ว กรมศิลปากรก็มิได้จัดระบำครุฑเข้าแสดงด้วย

ต่อมากรมศิลปากรได้นำระบำวีรชัยครุฑไปแสดงในงานต่างๆ และเรียกชื่อว่าระบำครุฑ ใช้ผู้แสดงที่เป็นชายและบางครั้งก็เปลี่ยนมาใช้ผู้หญิงแสดง ระบำครุฑจึงยังมีโอกาสได้เผยแพร่มาจนถึงทุกวันนี้

นางสาวสยาม สู่ นางสาวไทย

ตอนที่ ๑

ใหญ่ นภายน

ประเทศสยามนามประเทืองว่าเมืองทองของเรา เริ่มจะมีรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก ก็ด้วยการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราช ไปเป็นการปกครองในระบบแบบประชาธิปไตย โดยคณะนายทหารและพลเรือน ซึ่งขณะที่ศึกษาวิชาการต่าง ๆ อยู่ในต่างประเทศ ทั้งนี้โดยทุนของแผ่นดินในรัชสมัยของ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ เมื่อสำเร็จการศึกษากลับสู่พื้นแผ่นดินไทย ก็ร่วมกันทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองทันที เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ส่วนจะมีใครบ้างขอความกรุณาท่านช่วยหาอ่านเองก็แล้วกัน เพราะว่าประวัติการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ มีเป็นร้อย ๆ เล่มมีทั้งฉบับยาว ฉบับสั้น และก็ฉบับย่อ ซึ่งขณะนี้ท่านคงจะพอหาอ่านได้ ส่วนตัวผมเองในขณะนั้นเพิ่งจะมีอายุได้ ๙ ขวบ ก็ได้ยินผู้ใหญ่เขาพูดกันว่าทหารยึดอำนาจจากในหลวง ซึ่งตอนนั้นตัวผมเองก็ไม่เข้าใจ **“เรื่องยึดอำนาจ”**

นางสาวเรียม เพศยนาวิน นางสาวสยามคนที่ ๖ ปี ๒๔๘๒ (ใช้คำว่านางสาวไทยคนแรก)

จำได้แม่นว่าตอนเย็น ๆ เด็ก ๆ พวกเราที่วิ่งเล่นกันอยู่ที่สนามหญ้าหน้าโรงเรียนพาณิชยการวัดแก้วแจ่มฟ้า พวกเด็ก ๆ ที่กำลังวิ่งเล่นกันอยู่นั้นมองเห็นเรือบินมีปีก ๒ ชั้นสีขาว ๆ บินร่อนลงมาเตี้ย ๆ และก็โปรยแผ่นกระดาษลงมาพวกเราแย่งกันใหญ่ แต่ว่าอ่านไม่ค่อยออก โถ...มันจะไปอ่านหนังสือออกได้ยังไง สมัยผมนั้น อายุตั้ง ๗ - ๘ ขวบทางบ้านถึงจะส่งเข้าโรงเรียน ตอนนั้นเพิ่งเข้าเรียนชั้น ป.๑ ที่โรงเรียนสมบุญปัญญาซึ่งตั้งอยู่ในบ้าน **"จีนเจริญ"** ครูใหญ่ท่านเป็นสุภาพสตรีชื่อ **"คุณครูสนิท รัตนประยูร"** *(ต้องกราบขออภัยถ้าจำนามสกุลของคุณครูผิดไป)*

"เฮ้ย...ไปดูทหารมันยิงกันโว้ย ที่รถไฟหัวลำโพง"

ไม่รู้ว่าเพื่อนคนไหนมันตะโกนบอก จากนั้นพวกเราเด็ก ๆ ทั้งหลายก็พากันวิ่งออกทางตรอกหลังวัดแก้วฟ้า วิ่งตรงไปออกวัดตะเคียน *(มหาพฤฒาราม)* ออกถนนตัดใหม่ริมคลองผดุงกรุงเกษม *(ถนนตัดใหม่สมัยนี้เขาเรียกว่าถนนมหาพฤฒาราม)* ที่ยังเป็นถนนโรยกรวด วิ่งไปจนถึงสถานีรถไฟสายปากน้ำที่อยู่ตรงข้ามกับสถานีรถไฟหัวลำโพง คนยืนดูกันแน่น เพราะทหารเขาห้ามข้ามไปใกล้กับสถานีรถไฟหัวลำโพง ผมแหวกตามขาพวกผู้คนออกไปยืนดูข้างหน้าจนได้ ไม่รู้เสียงใครพูดขึ้นว่า

"เฮ้ย...เองเห็นมั้ยไอ้ที่เป็นกระบอกเหล็กยาว ๆ ตั้งอยู่บนขาเหล็ก ๓ ขานั้น เขาว่ามันเป็นปืนยิงทีหนึ่งกระสุนออกมาหลายนัด"

พวกเด็ก ๆ ทั้งหลายหูผึ่งอยากเข้าไปดูใกล้ แต่พวกผู้ใหญ่เขาเขกหัว

"เสือกออกไปทำไมประเดี๋ยวก็ถูกยิงตายหรอก"

พวกเราทั้งหมดจึงต้องจำใจยืนดูเขาอยู่ห่าง ๆ ตามองดูไปที่ตึกหลังคาสถานี ด้านริม ๆ ก็เห็นมันเป็นปืนตามที่ผู้ใหญ่เขาว่าแต่ว่าในใจตอนนั้นนึกอยู่ว่า **"ปืนอะไรวะ มันถึงได้ยิงกันทีละหลาย ๆ นัด"** โถ...ความคิดของเด็กสมัยนั้นมันเคยเห็นอะไรมากกว่าก็นี่แหละ นี่ก็บุญโขแล้ว และยังจำได้ติดหูติดตามาจนทุกวันนี้

ท่านที่เคารพ...ผมต้องขออภัยที่ **"เกริ่น"** ซะกว่าลงโรงได้ ยังกะยี่เกสมัยก่อนกว่าจะออกเพลงสิบสองภาษาเวลาก็ปาเข้าไป ๒ ทุ่ม และกว่าตัวพระเอกจะออก ก็ปาเข้าไปสามทุ่มพอดี นี่ก็เหมือนกันกว่าจะดำเนินเรื่องก็เปลืองกระดาษไปเกือบหน้า เสียเวลาไปเปล่า ๆ ปลี้ ๆ เอาละครับท่าน...เข้าเรื่องซะที

หัสเดิมเริ่มแรกนั้นเราได้ของแปลกจากในประเทศของเราอยู่ ๒ อย่าง เป็นที่น่าภูมิใจเป็นยิ่งนัก เราได้เพลงปีใหม่มาหนึ่งเพลงเรียกกันในสมัยนั้นว่าเพลงเถลิงศก ถ้าผมพูดไปอย่างนี้และไม่มีตัวอย่างให้เห็นบ้างท่านอาจจะไม่ทราบเลย ดังนั้น...ผมจึงนำเนื้อร้องของเพลงนี้มาเสนอท่านเพียงประโยคเดียว ท่านก็คงจะร้องกันได้ทั้งเพลง เนื้อร้องมีดังนี้

"ยิ้มเถิด ยิ้มเถิด นะยิ้มยิ้มแย้มแจ่มใส
สุขสำราญบาน ขอให้สวัสดี..."

ขอเพียงเท่านี้นะฮะ พอหอมปากหอมคอ

สำหรับสิ่งที่สอง ที่คนไทยสมัยนั้นลือกันทั้งเรื่องประกวดนางสาวไทยอยู่ดี ๆ เอาสุภาพสตรีมาเดินโชว์ซะนี่ ตอนนั้นไม่รู้ว่ามีลูกสาวหลานสาวใครบ้างที่จะใจกล้าไปเดินอวดโฉมให้คนตั้งร้อยตั้งพันชม เหตุการณ์ตอนนี้เกิดขึ้นในปี ๒๔๗๗ หลังจากที่ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาได้ ๒ ปี งานนี้เขาเรียกกันเป็นทางการว่า

"งานฉลองรัฐธรรมนูญ"

ตอนนั้นผมเป็นเด็กไม่รู้ว่าคำนี้เขาแปลว่าอะไรคือ **"รัฐธรรมนูญ"** นี่แหละ รู้แต่ว่าตอนอยู่

พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา

ในห้องเรียนนั้นครูท่านให้อ่านคำว่า **"พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็น นายกรัฐมนตรี"** ประเทศเรามีหลัก ๖ ประการ แต่ตอนนั้นคิดอยู่ในใจว่าเขาเอาหลัก ๖ ประการ นี่ไปปักไว้ตรงไหนจะได้ตามไปดู แล้วมาคุยอวดเพื่อน ๆ ว่า **"เฮ้ย...ข้าไปเห็นมาแล้วล่ะว่าหลัก ๖ ประการนั้นมันตั้งอยู่ที่ไหน"** เท่านี้ก็วางมาดได้แล้วว่าเป็นคนเก่ง

งานฉลองรัฐธรรมนูญนี่เป็นงานที่ยิ่งใหญ่มาก เห็นพวกผู้ใหญ่เขาคุยกันตามร้านกาแฟแทบทุกร้าน ไอ้คำว่าประกวดนางงามนี่เมื่อตอนเป็นเด็กเคยได้ยินบ่อย ๆ เช่น

"เฮ้ย...ลูกสาวยายขายขนมครกได้เป็นนางงามก่อพระเจดีย์ที่วัดเมื่อคืนนี้ว่ะ หรือ เฮ้ย...เอ็งจำลูกยายแจ่มได้มั้ยวะ มันเรียนอยู่ห้องเดียวกับมึงที่ชั้น ป.๒ อ้อ...นึกออกแล้ววะ มันชื่อตองอ่อนได้เป็นนางงามสงกรานต์ที่วัดข้างบ้านยังไงล่ะ นี่แหละเด็กสมัยก่อนรู้จักเพียงแค่นี้เท่านั้น"

งานฉลองรัฐธรรมนูญ เขาจัดขึ้นเป็นปีแรก มีงานที่ท้องสนามหลวงและก็ที่พระราชวังสราญรมย์ ในวันที่ ๘ ถึง ๑๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๗๗ โดยมี พระยานิติศาสตร์ไพศาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานการประกวด สวมมงกุฎเงินประดับเพชร กับถ้วยเงินเกียรติยศ **"นางสาวสยาม"** นี่แหละ...ที่ประเทศไทยเรามีการประกวดนางงามคนแรกของเมืองไทย เราใช้เรียกชื่อนางงามว่า **"นางสาวสยาม"** นางสาวไทยคนแรกที่ได้รับเกียรติสวมมงกุฎเป็นคนแรกก็คือ

"นางสาวกันยา เทียนสว่าง"

ชื่อของนางงามท่านนี้เลื่องลือไปทั่วประเทศ ขนาดผมเป็นเด็กยังรู้จักชื่อ **"นางสาวกันยา**

นางสาวกันยา เทียนสว่าง นางสาวสยามคนแรก ปี ๒๔๗๗

เทียนสว่าง" แล้วนำชื่อนี้มาล้อกันเล่นไปตามประสาเด็กไปต่าง ๆ นา ๆ

คณะกรรมการต่าง ๆ ก็ล้วนแต่เป็นผู้มีเกียรติทั้งนั้น เช่น

๑. พระยาสุนทรพิพิธ
๒. ขุนสมาหารหิตะคดี
๓. นายไต๋ ปาณิกบุตร

คณะกรรมการยังมีอีกชุดหนึ่งคือ

๑. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตยทิพอาภา
๒. พลเรือเอก เจ้าพระยารามราฆพ
๓. พระอนิรุทธเทวา
๔. หลวงกลการเจนจิตร์
๕. นางพิณพาทย์พิทยาเภท

ประกอบด้วยคนดังสังคมสยามสมัยนั้น เช่น นาย ต. เง็กชวน เจ้าของแผ่นเสียงตรากระต่าย นายชุณห์ ปิณฑานนท์ ผู้อำนวยการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ นายหลุย พนมยงค์ นางลิ้นจี่ ชยากร เป็นผู้หญิงไทยคนแรกผู้บุกเบิกสถานเริงรมย์ *(สถานที่แห่งนี้มีนักดนตรีศิษย์กับครูไปเล่นด้วยกัน ลูกศิษย์ครูแบ่งให้คืนละหนึ่งบาท คุณครูนารถ ถาวรบุตร เล่นเปียโน (ครู) คุณครูเอื้อ สุนทรสนาน เล่นไวโอลิน (ศิษย์) เบียร์ฮอล์ลแห่งนี้ตั้งอยู่แถวสะพานเหลือง)* ผู้ที่ทำหน้าที่เชิญชวนให้ส่งนางงามเข้าประกวด คือ หม่อมเจ้าชิดชนก กฤดากร และท่านหญิงหม่อมเจ้าหญิงฤดีวรรณ วรวรรณ *(อดีตเจ้าของวงดนตรี **"ประมวญศิลป์"** ซึ่งผมเคยเป็นนักดนตรีอยู่วงนี้ด้วย และนักร้องที่ร่วมวงในขณะนั้นก็มี สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ ชาลี (สง่า) อินทรวิจิตร และท่านหญิงยุ้งเป็นนักพาทย์ภาพยนตร์ด้วย*

หลังจากที่เธอพ้นตำแหน่ง **"นางสาวสยาม"** แล้ว เธอเข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ และเธอได้พบรักกับด๊อกเตอร์สุจิต หิรัญพฤกษ์ ด๊อกเตอร์หนุ่มอนาคตไกลแห่งกระทรวงการต่างประเทศ พิธีแต่งงานของเธอและเขามีขึ้นเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๒ โดยมี ฯพณฯ ดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผู้บังคับบัญชาของฝ่ายเจ้าบ่าวเป็นเจ้าภาพ ณ บ้านพักของท่าน ชีวิตการสมรสกับคู่ชีวิตและคู่ครองของเธอ มีบุตรธิดารวม ๕ คน มีชื่อเรียงกันดังต่อไปนี้ สุกันยา ทินกร สุจิตรา สุวิชา และสุชาติ

"นางสาวสยาม" คนแรกของประเทศสยาม ผู้มีรูปกายงาม และมีน้ำใจงาม น่าเสียดายเป็นที่สุด ท่านมาด่วนจากโลกอันแสนซิวิไลซ์ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๓ สิริรวมอายุได้ ๔๖ ปี ร่างอันไร้วิญญาณของเธอนอนสงบนิ่งอยู่ที่สุสานวัดมกุฎกษัตริยาราม เป็นเวลาอันยาวนานถึง ๒๑ ปี จึงได้ทำการฌาปนกิจ และพระราชทานเพลิงศพ พร้อมกับสามีของเธอคือ ด๊อกเตอร์ สุจิต หิรัญพฤกษ์ คู่ชีวิต เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๔ นี่แหละ...ชีวประวัติของ **"นางสาวสยาม"** คนแรกของประเทศสยาม

ผมได้นำชีวประวัติของนางสาวสยามคนแรกมาเล่าให้ท่านอ่านไปแล้ว ยังเหลือนางสาวสยามอีก ๔ ท่านที่ยังใช้ชื่อว่า นางสาวสยาม ข้อนี้แหละครับที่ทำให้ผมหนักใจมาก ถ้าจะนำชีวประวัติแต่ละท่านมาบรรยายเหมือนรายแรก คงจะเปลืองหน้ากระดาษไม่ใช่เล่น เมื่อมาพิจารณาดูแล้วเห็นว่าสมควรจะแนะนำเป็นบางท่าน ว่าได้ตำแหน่งปีไหน ชื่ออะไร และก็ขอเจาะลึกลงไปถึงท่านที่ตัวผมเองมีเกร็ดประวัติ บางท่านผมก็รู้จักมาสมัยเป็นเด็ก

สำหรับนางสาวสยามคนที่ ๒ ทางการได้จัดขึ้นในงานฉลองรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๔๗๘ ที่ท้องสนามหลวงเช่นเดิม และการประกวดนางงามก็คงไปจัดที่พระราชอุทยานสราญรมย์ ตั้งแต่วันที่ ๘ ถึง ๑๒ ธันวาคม ๒๔๗๘ แต่มีเหตุการณ์ขัดข้องเกิดขึ้นอย่างกระทันหันคือ ฝนตกกระหน่ำเทลงมาราวกับฟ้ารั่ว สถานที่จัดงานถึงกับน้ำท่วมนองไป

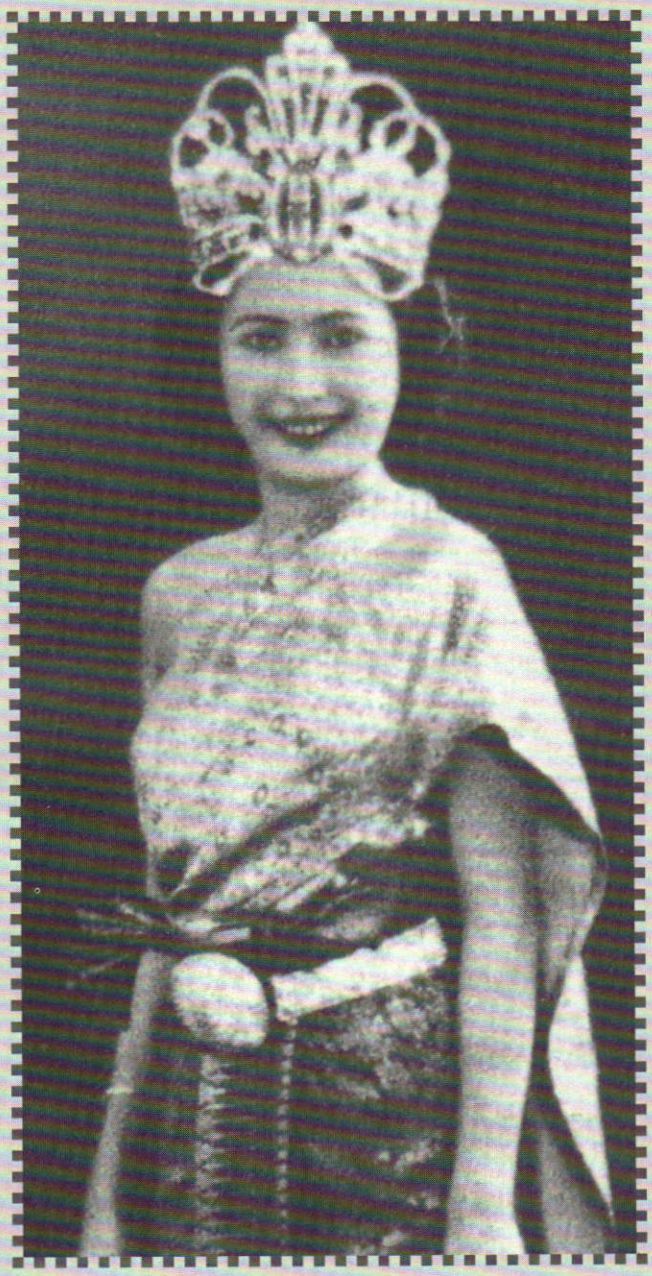

นางสาววณี เลาหเกียรติ นางสยามคนที่ ๒ ปี ๒๔๗๘

หมดต้องงดจัดงานแต่เลื่อนไปจัดในวันที่ ๑๐ - ๑๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๗๘

ในงานฉลองรัฐธรรมนูญปีนี้ของแปลก ๆ และเด่น ๆ อยู่ ๒ สิ่ง คือหนึ่งการออกล๊อตเตอรี่ *(สลากกินแบ่งรัฐบาล)* ที่เป็นของใหม่ และสอง การลีลาศเต้นรำ *(คนสมัยก่อนคงจะตำหนิอยู่ในใจว่า* ***"คนอะไรมากอดกันให้คนเขาดูกลางแจ้ง)*** **การแข่งขันเต้นรำในจังหวะ "แทงโก้" ผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศคือคู่เต้นของ" หม่อมเจ้าหญิงฤดีวรวรรณ *(วรวรรณ)* กฤดากร กับ นายวิเชียร แสงชูโต"** ส่วนนางสาวสยามคนที่ ๒ นั้น คือ **"นางสาววณี เลาหเกียรติ"**

เป็นอันว่า นางสาวสยามคนที่ ๒ พ.ศ.๒๔๗๘ จบแล้ว

เอาล่ะ...เป็นอันว่าเสร็จสิ้นขบวนความของนางสาวสยามคนที่ ๒ ไปเรียบร้อยแล้ว ตานี้ก็จะเป็นอันดับที่ ๓ เนื้อความก็คงจะคล้าย ๆ กันแต่มีเหตุการณ์ไม่เหมือนกัน และอีกอย่างหนึ่งที่ผมจะต้องขอโทษท่านผู้อ่าน "ต่วยตูน" ซึ่งเปรียบประดุจผู้คำจุนให้ผมมีที่เขียนเล่าเรื่องราวต่างๆมาให้ท่านอ่าน ตอนนี้ผมคิดว่าท่านผู้อ่านบางท่านคงจะคิดอยู่ในใจแล้วแหละ เอ๊ะ...ว่าทำไมผมถึงไม่นำชื่อรองนางสาวสยามมาลงไว้ ข้อนี้ผมต้องกราบขออภัย เพราะได้เกริ่นไว้ตั้งแต่ตอนแรกแล้ว ผมจะเจาะจงลงแต่ที่มีส่วนสำคัญ ๆ เท่านั้น นอกนั้นผมขออนุญาตผ่านไปเลย ทั้งนี้เป็นการกันมิให้ท่านเบื่อหน่ายที่จะต้องอ่านข้อความที่ซ้ำซาก ดังนั้นผมจึงต้องตัดเป็นวรรคเป็นตอน และพยายามหาข้อความที่เป็นเกร็ดทำให้ท่านผู้อ่านสนุกสนานได้ เหตุผลของผมก็มีเพียงเท่านั้นแหละครับ

ต่อจากนี้ไปก็จะเป็นผู้ที่เข้าประกวดครั้งที่ ๓ ของงานฉลองรัฐธรรมนูญในปี ๒๔๗๙ นี้ ครั้งนี้รัฐบาลท่านจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ เป็นพิเศษกว่าปีที่ผ่านมา จัดขึ้นที่พระราชอุทยานสราญรมย์ สโมสรคณะราษฎร์ โดยลงทุนไปทั้งสิ้นเป็นเงินหมื่นกว่าบาท เพื่อศักดิ์ศรีของงาน ส่วนค่าผ่านประตูที่เข้าไปดูงานและเที่ยวงานรวมทั้งหมด ๗ วัน ได้เงินทั้งสิ้นจำนวนสี่หมื่นสองพันกว่าบาท เฉพาะค่าชมการประกวดนางสาวสยาม ๕ คืน ได้เงินที่จำหน่ายบัตรทั้งสิ้นหกพันห้าร้อยกว่าบาท

ท่านทราบมั้ยว่าค่าผ่านประตูไปเที่ยวงานฉลองรัฐธรรมนูญในปีนี้ เรามีวิธีเก็บอย่างนี้ครับ คือ

"ถ้าเป็นสุภาพบุรุษหนึ่งคนเสีย ๑ บาท แต่สามารถพาสุภาพสตรีเข้าด้วย ๑ คน นอกจากนั้นเก็บคนละ ๕๐ สตางค์" วิธีการงานก็ดูแปลก ๆ ดี มีการเต้นรำบนเวทีลีลาศที่บนสโมสรคณะราษฎร์ มีวงดนตรีบรรเลงถึง ๒ วง *(ไม่ทราบว่าเป็นวงดนตรีอะไร)* เพราะในขณะนั้นวงดนตรี **"สุนทราภรณ์ - ดุริยะโยธิน - ทรัพย์สินฯ"** ยังไม่เกิด มีการแข่งขันเต้นรำ ๒ จังหวะ คือ จังหวะ **"วอลทซ์ กับ สโลว์"** โดยวงดนตรีคณะปรีดาลัยของ พระนางเธอลักษมีลาวัณ และที่น่าแปลกอีกอย่างคือบนเวทีเต้นรำ ยังมีละครร้องของคณะจันทโรภาสไปแสดงสลับบนเวทีอีก

"นางสาวสยามในปีนี้คือ น.ส.วงเดือน ภูมิรัตน์"

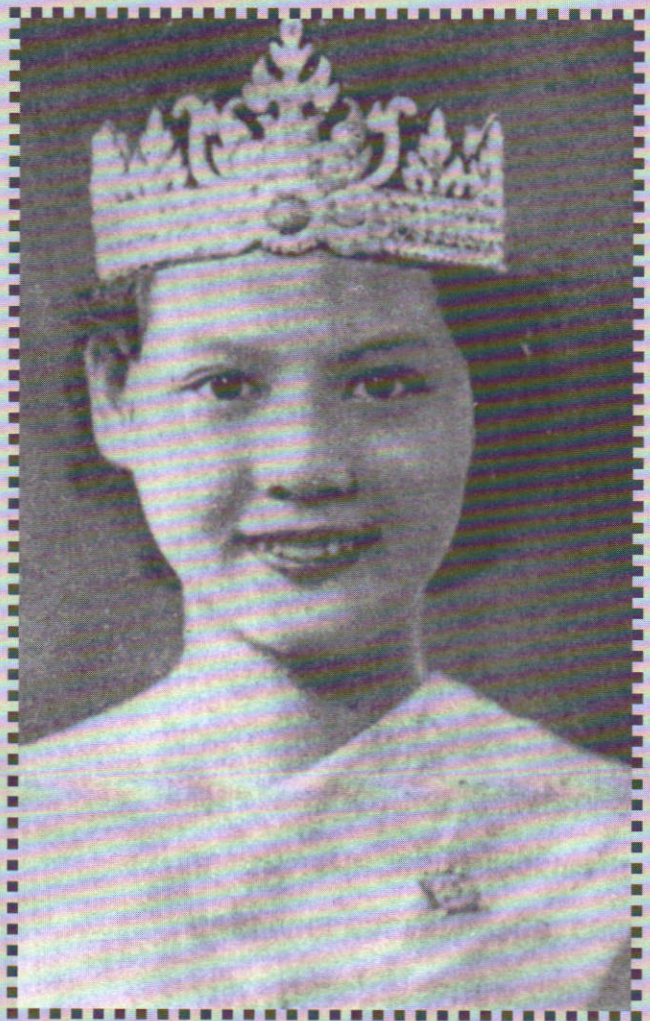

นางสาววงเดือน ภูมิรัตน์ นางสาวสยามคนที่ ๓ ปี ๒๔๗๙

ท่านสังเกตหรือเปล่าไม่ทราบ พอถึงงานฉลองรัฐธรรมนูญในปีหนึ่งปีใดก็ตามมักจะมีเหตุการณ์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เข้ามา อย่างในปี ๒๔๗๙ นี้ ก็จัดที่เดิมเวลาเดิม คือวันที่ ๘ - ๑๒ ธันวาคม ปี ๒๔๗๙ ที่พระราชอุทยานสราญรมย์ และก็ที่ท้องสนามหลวงสำหรับคนเบี้ยน้อยหอยน้อยได้ไปร่วมสนุกสนานกัน

ต่อมา **น.ส.วงเดือน ภูมิรัตน์** ก็ได้สมรสกับ **คุณเทียน ฉายะวรรณ** ที่ **"หยาดฟ้าภัตตาคาร"** *(ห้อยเทียนเหลาเดิมเป็นภัตตาคารแรกของกรุงสยามที่จัดให้มีสถานลีลาศบนดาดฟ้าภัตตาคาร)* ของชำร่วยวันสมรสเป็น **"จานรองแก้ว"** มีธิดา ๒ คน คือ น.ส.วรรณนภา และ น.ส.เทวี

ท่านผู้อ่านที่เคารพ...เรื่องที่ผ่านไปนี่ผมเพิ่งจะเสนอนางสาวสยามไปได้เพียง ๓ คนเท่านั้น ยังอยู่นางสาวสยามกับนางสาวไทยอีกหลายท่าน และถ้าขืนไปนำบรรดาชื่อรองนางสาวสยามกับรองนางสาวไทยมาเขียน หนังสือคงเล่มหนาเท่ากับทำวิทยานิพนธ์เป็นแน่แท้ อย่ากระนั้นเลย ผมขออนุญาตย่อยออกบางส่วนบางตอนที่ไม่สำคัญออกซะบ้าง เพื่อจะได้ทำให้ท่านไม่ต้องอ่านวกไปเวียนมาดีกว่านะขอรับ

สำหรับนางสาวสยามคนที่ ๔ เธอมีนามกรว่า **"นางสาวมยุรี วิชัยวัฒนะ"** งานนี้ก็เหมือนกัน เป็นการงานฉลองรัฐธรรมนูญขึ้นในวันที่ ๘ - ๑๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๑ งานจัดฉลองก็เหมือนเดิม ๆ คือมี ๒ แห่งด้วยกัน เพื่อแบ่งให้คนมีสตางค์มากกับคนมีสตางค์น้อยไปเที่ยวทั่วถึงกัน ทั้งนี้เพื่อบ่งบอกถึงประชาธิปไตยที่คนไทยเพิ่งจะได้มาใหม่ ๆ ถอดด้าม

ในระหว่างงานนี้มีข่าวอันยิ่งใหญ่อยู่รายหนึ่งคือ ที่ทำให้คนไทยทุกหมู่เหล่าต่างตื่นเต้นและยินดีมาก เนื่องด้วย **"พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงศ์ และพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าพีระพงศ์ภาณุเดช"** ซึ่งเดินทางมาจาก

ประเทศอังกฤษมาเยือนประเทศสยาม ทางราชยานยนต์สมาคมแห่งสยาม จึงได้จัดการประลองความเร็วขึ้น ที่คนไทยสมัยนั้นเรียกขานกันว่า **"พีระเจ้าดาราทอง"** *(แหม...สมัยนั้นผมยังจำได้ว่าบรรดาสุภาพสตรีวัยรุ่นกระเตาะเดาะชุด **"สีฟ้า"** กันทั้งเมือง)* นอกจากมีการแข่งรถประลองความเร็วแล้ว ทางโรงหนังพัฒนากรของหม่อมเจ้าอมรสมานลักษณ์ กิตติยากร ยังจัดฉายภาพยนตร์เรื่องแข่งขันขับรถยนต์ของ **"พระองค์เจ้าพีระ"** มีประชาชนแห่กันเข้าไปอุดหนุนจนเนืองแน่น เหมือนยังกะเปิดให้ดูฟรี จนโรงหนังพัฒนากรโป่งไปโป่งมาแทบว่าโรงจะแตก

นอกเหนือจากนี้แล้วในวันประกวดนางสาวสยาม ยังมีปรมาจารย์ทางการละครร้อง ผู้ปฏิวัติการแสดงแบบที่มีลูกคู่ร้องกับท่านกลับมาใช้วงดนตรีที่คนสมัยก่อนเรียกว่า **"วงดนตรีแย็สแบนด์"** โดยมีคุณครูพิมพ์ พวงนาค เป็นหัวหน้าวงดนตรี และเจ้าของเพลง **"น้ำเหนือบ่า"** ที่คุณมัณฑนา โมรากุล เป็นผู้อัดแผ่นเสียงเป็นคนแรก และในงานฉลองรัฐธรรมนูญปีนี้ยังจัดรายการพิเศษขึ้นมาอีกคือ คณะกรรมการประกวดนางสาวสยาม ยังได้ค้นหาสุภาพสตรีที่แต่งกายสวยที่สุดในบรรดาหญิงสาวที่เข้ามาชมนี้ ผลปรากฏว่า **น.ส.กันยา เทียนสว่าง** นางสาวสยามปี ๒๔๗๗ เป็นผู้ที่ได้รับตำแหน่งนี้

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่น่าจะนำมากล่าวไว้ว่า การประกวดนางสาวสยามในปี ๒๔๘๑ ปรมาจารย์ทาง **"ละคร และ ทางแต่งคำร้อง"** คือ **คุณครูพรานบูรพ์** หรือ **คุณจวงจันทน์ จันทร์คณา** ได้แต่งเพลงชมนางสาวสยามปีนี้ขึ้นเป็นพิเศษให้เป็น

ครูจวงจันทร์ จันทร์คณา (พรานบูรพ์)

นางสาวมยุรี วิชัยวัฒนะ นางสาวสยามคนที่ ๔ ปี ๒๔๘๐

เกียรติแก่นางงามด้วย

...ผมจะนำเนื้อเพลงที่ **"พรานบูรพ์"** ที่แต่งขึ้นเป็นเพลงแรกของการประกวดนางงาม ต่อมาถึงจะมีเพลงที่แต่งให้กับนางงามโดยคุณครูเอื้อ สุนทรสนาน กับ คุณครูแก้ว อัจฉริยะกุล ในนามวงดนตรีสุนทราภรณ์ ต่อมาภายหลัง ต่อไปนี้ผมจะนำเนื้อร้องที่ชมความงามของสตรีมาลงไว้ เพื่อจะได้ฟื้นความทรงจำเมื่อครั้งท่านยังเป็นวัยสะรุ่น เนื้อร้องมีดังนี้

สาวสยามสี่ พ.ศ.งามละออร่าง ทรงงามต่าง ๆ กันทุกสรรพ์ส่วน
ปีที่หนึ่งกันยาร่างระหงโปร่งสมควร เป็นน้ำนวลงามขำล้ำนารี
จึงสมควรเชิญชวนเป็นพี่ใหญ่ ละม่อมละไมน่าชมสมหน้าที่
ปีที่สองพริ้มเพราสาววณี งามท่วงทีอ่อนหวานตระการตา
หวานแสนหวานพิศผ่านงามหวานทั่ว ตลอดตัวน่านิยมสมหนักหนา
ปีที่สามนามวงเดือนเตือนอุรา กระจุ๋มกระจิ๋มหรูหราน่าเอ็นดู
ผุดผิวผ่องนวลปลั่งดังเดือนเพ็ญ งามเด่นเพียงวงเดือนเตือนใจอยู่
ปีที่สี่มยุรียอดพธู เจ้างามหรูสมนามมยุรี
แววงามนั้นงามเมื่อยามยิ้ม เพราพริ้มทั่วร่างสองค์ศรี
ชวนชื่นชมสมนามมยุรี รวมทั้งสี่ พ.ศ.ขอชมงาม...

เพลงประวัติศาสตร์เพลงแรกที่แต่งขึ้นเพื่อชมผู้ที่เข้าประกวดนางงามขึ้นในประเทศไทย ต่อไปก็คงจะมีผู้ที่ทำวิชาวิทยานิพนธ์ในวิชาดนตรีศาสตร์จะหาหลักฐานกันให้ยุ่งกันไปหมด ว่าเพลงไหนใครเป็นคนแต่งคนแรก ทีนี้แหละวิ่งหากันตาตั้ง ถ้ายังมีผู้พอที่รู้เรื่องก็ดีไป ถ้าผู้รู้ล้มหายตายจากก็หมดปัญญาที่จะไปหาหลักฐานได้ ดังนั้น...ผมจึงได้พยายามค้นหาประวัติเพลงมาลงเพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาได้บ้างไม่มากก็น้อย โถ...ไม่ได้ทวงบุญคุณดอกนะครับ...

สำหรับนางงามที่ใช้เรียกชื่อกันว่านางสาวสยามคนสุดท้ายในปี พ.ศ.๒๔๘๑ นี้ ยิ่งใหญ่กว่าทุก ๆ ปี มีการจัดตลาดนัดขึ้นที่พระราชอุทยานสราญรมย์มีการจัดตลาดนัดขึ้นในวันที่ ๗ ตั้งแต่เช้ามืด มีการจำหน่ายดอกไม้ พืชผัก ขนมนมเนย ผลไม้ต่าง ๆ และขายเนื้อสัตว์นานาชนิดกับเครื่องครัวต่าง ๆ สุดท้ายยังมีการประกวดการจัดดอกไม้และพวงมาลัย งานนี้เริ่มตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐ น. ของวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๑

งานฉลองรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๔๘๑ มีพิเศษสุดอยู่อย่างหนึ่งของงานฉลองรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๔๘๑ นี้ เนื่องด้วย **"สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘"** ทรงประทับอยู่ในประเทศไทย กษัตริย์พระองค์น้อยกับสมเด็จพระอนุชา *(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ ๙)* พร้อมด้วยสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยานิวัฒนา *(กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์)* และสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ *(สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี)* ทรงเปิดงานฉลองรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๑ เวลา ๑๕.๐๐ น.

ยิ่งไปกว่านั้นงานฉลองรัฐธรรมนูญในปีนี้นับว่ามโหฬารที่สุด เพราะว่ามีมิตรประเทศเพื่อนบ้านคือชาวพม่าอุตสาห์เหมาเครื่องบินของบริษัท เค.แอล.เอ็ม. ล้วนแต่ผู้มีเกียรติของประเทศพม่า เช่น สมาชิกสภาแห่งชาติ และประธานสมาคมหอการค้าบินเข้ามารอเที่ยวงานตั้งแต่วันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๑ ท่านที่เคารพ...ตอนนี้ผมขอออกนอกเรื่องซักนิด แต่ว่ามันเป็นเรื่องเดียวกันคือ ตอนนั้นบ้านผมอยู่หลังวัดแก้วแจ่มฟ้า สี่พระยา ตำบลนี้เรียกว่ามีชาวไทยใหญ่ซึ่งมาตั้งรกรากค้าขายพลอยอยู่เป็นจำนวนมาก และก็มีชาวพม่าเข้ามาซื้อขายพลอยอยู่บ้าง เขาก็มาเชิญชวนให้ไปต้อนรับผู้ใหญ่ของเขาพวกเราตอนนั้นกำลังเป็นหนุ่มคะนองใครมาชวนไปงานไปทั้งนั้น เขานัดให้พวกเราไปรอที่หน้าประตูพระราชอุทยานสราญรมย์ สโมสรคณะราษฎร์ ด้วยความตื่นเต้นและเห่อรีบตื่นตั้งแต่ตี ๓ พอตี ๔ ก็พากันไปยืนรอที่หน้าประตู พอถึง ๗ โมงเช้าพวกเขาจึงจะมากัน พวกกรรมการที่ชวนพวกเราไว้ก็เอาโบว์มาแจกแต่มีสีต่าง ๆ กัน เป็นสีธงชาติก็มี และก็สีเหลือง

สีเขียว และก็สีแดง พวกเราที่ไปกันทั้งหมดได้โบว์สีแดงรีบเอามาติดหน้าอกกันใหญ่ เดินผ่านเข้าประตูงานอย่างสง่าผ่าเผย เดินโชว์จนรอบงาน ขณะที่กำลังเดินชมสตรีที่มาเที่ยวงานกำลังเพลิดเพลิน ก็ได้ยินเสียงเขาประกาศทางลำโพงกระจายเสียงว่า

"พวกที่ติดโบว์สีแดงที่กำลังเดินอยู่ข้างนอก ขอให้มาช่วยกันยกเก้าอี้ที่สโมสร เพราะไม่พอต้อนรับแขก เจ้าประคุณเอ๋ย...หัวใจมันหลุดมาอยู่แค่ตาตุ่ม เมื่อได้ยินเขาประกาศทางลำโพงเสียงดังฟังชัด พวกเราที่ติดโบว์สีแดงเดินโก้รีบแกะโบว์สีแดงใส่กระเป๋ากางเกงกันอย่างรีบเร่ง กลัวคนอื่นเขามาเห็นอายเขาตายห่ะ โถ...นึกว่าเป็นโบว์คณะกรรมการที่ไหนได้กลายเป็น **"โบว์พวกกุลีแบกเก้าอี้"** ทีนี้ล่ะเข็ดจนตาย ใครมาชวนไปไหนต้องดูให้รอบคอบซะก่อนนะจ๊ะ..."

เอาล่ะ....ทีนี้ขอวกเข้าเรื่องเดิมต่อไป ในบริเวณงานนั้นมีการละเล่นหลายอย่าง มีการแข่งขันชกมวย มีงิ้วประชันกันหลายคณะ ตอนนั้นคนจีนยังไม่ใช้คำว่าเชื้อสายไทยยังชอบดูงิ้วกันทั้งนั้น พอมาถึงปัจจุบันนี้คณะงิ้วต่าง ๆ แทบจะไม่มีงานไปให้แสดง ปิดวิกก็แทบตายเพราะไม่มีคนดู เพราะว่าคนฟังภาษาจีนจริง ๆ นั้นเหลือน้อยเต็มทีแล้วใครล่ะจะฟังจีนออก ทีนี้...ผมก็อยากจะนำค่าบัตรผ่านประตูมาเล่าสู่กันฟังว่าเมื่อสมัยก่อนนั้นงานฉลองรัฐธรรมนูญเขามีวิธีเก็บสตางค์กันอย่างไร เขาเก็บเป็นเวลาที่จะเข้าไปเดินเที่ยวในงานที่พระราชอุทยานสราญรมย์ เขาเก็บดังนี้คือ

เริ่มตั้งแต่เวลา ๑๑.๐๐ น. จนถึงเวลา ๑๓.๐๐ น. เก็บค่าผ่านประตูคนละ ๑๐ สตางค์ *(ใครยังไม่อยากกลับบ้านก็อยู่ไปเรื่อย ๆ ไม่มีใครว่าอะไรถ้าทนอยู่ได้)* ทีนี้ถ้าถึงเวลา ๑๓.๐๐ น. เลยไปแล้วค่าผ่านประตูก็จะเพิ่มขึ้นเป็น ๓๐ สตางค์ต่อคน สุดแท้แต่จะเดินเที่ยวจนถึงสว่างก็ไม่มีใครมาว่าหรอก

ส่วนอัตราค่าที่นั่งดูการประกวดนางสาวสยามนั้นมีราคาเป็นขั้นเป็นตอนสุดแท้แต่ใครอยากจะนั่งดูนางงามใกล้ ๆ ก็แพงหน่อย ไกลออกไปอีกนิดก็ลดลงไปหน่อย ถ้าไกลพอมองเห็นนางงามเดินอยู่ไหว ๆ ก็ถูกหน่อย อันนี้มันอยู่กับว่าท่านมีสตางค์มากหรือสตางค์น้อยตามอัตภาพ ตอนนี้ขออนุญาตนำราคาค่าดูตั้งแต่สูงสุดไปจนถึงต่ำสุดดังนี้

เก้าอี้นั่งกันหมู่คณะ ๖ ที่นั่ง ถ้าซื้อเหมาตลอดงานราคา ๘๕ บาท นับว่าแพงเหลือหลายแล้วนะ สมมติว่าถ้าเป็นการประกวดตั้งแต่วันที่ ๘ หรือ ๑๑ เก้าอี้หมู่ชุดนั่งได้ ๖ คนนี้ คิดเป็นคน ๆ ละ ๑๕ บาท ทีนี้จะขอบรรยายราคาที่นั่งชั้นต่าง ๆ ตามวันและเวลาดังกล่าวมีดังนี้

ค่าชมการประกวดนางงามตั้งแต่คืนวันที่ ๘ - ๑๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๑

๑. ที่นั่งเดี่ยวชั้นที่ ๑ ราคา ๒ บาท
๒. ที่นั่งเดี่ยวชั้นที่ ๒ ราคา ๑ บาท
๓. ที่นั่งเดี่ยวชั้นที่ ๓ ราคา ๕๐ สตางค์
๔. ที่นั่งเดี่ยวชั้นที่ ๔ ราคา ๒๕ สตางค์

นี่แหละ .. ค่าชมการประกวดนางงามเมื่อสมัย ๕๐ - ๖๐ ปีมาแล้ว เป็นอย่างไรบ้างครับค่าของน้ำเงินสมัยโน้นกับสมัยนี้

ทีนี้ท่านลองไปดูค่าชมนางงามในคืนชิงตำแหน่งนางสาวสยาม ในคืนวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๑ ซิครับ ราคาที่นั่งดูชุดเก้าอี้หมู่ ๖ ที่นั่งเพิ่มขึ้นเป็นราคา ๓๕ บาท สมัยนั้นสายสร้อยคอหนัก ๑ บาท ราคา ๒๒ บาท รวมทั้งค่ากำเหน็จด้วย ถ้าดูตามราคาที่นั่งแล้วน่าจะซื้อสายสร้อยคอหนัก ๖ สลึงได้อย่างสบาย ๆ ตานี้ลองไปดูที่นั่งชั้นต่ำ ๆ ดูบ้างว่าขึ้นไปอย่างไรเช่น

๑. ที่นั่งเดี่ยวชั้นที่ ๑ ราคา ๕ บาท
๒. ที่นั่งเดี่ยวชั้นที่ ๒ ราคา ๓ บาท
๓. ที่นั่งเดี่ยวชั้นที่ ๓ ราคา ๒ บาท
๔. ที่นั่งเดี่ยวชั้นที่ ๔ ราคา ๑ บาท

เฉพาะคืนวันที่ ๑๒ คืนเดียวเก็บเงินค่าชม

นางสาวพิศสมัย โชติวุฒิ นางสาวสยามคนที่ ๕ ปี ๒๕๘๑

ได้ถึง ๕ หมื่นกว่าบาท ปลูกบ้านพร้อมที่ดินหลังใหญ่ ๆ ได้อย่างสุขโข แหม...ผมอยากให้กลับไปเหมือน เมื่อก่อนอีกซักครั้งจะมีบ้านหลังใหญ่ ๆ อยู่กับเขา นี่ก็ทนอยู่ **"กระต๊อบ"** มาชั่วชีวิตของความเป็นคนแล้ว

แหม...ลืมสิ่งสำคัญที่ควรจะนำมาเล่าก็เกือบลืมซะแล้ว คือที่ที่เขาใช้เป็นเวทีประกวดนางงามก็จัดขึ้นที่สนามด้านเหนือภายในบริเวณพระราชอุทยานสราญรมย์ริมสระจระเข้ *(ปัจจุบันถมหมดแล้ว)* เหมือนอย่างเดิมทุกปี **"นางสาวสยาม ปี พ.ศ.๒๔๘๑ นี้ เธอชื่อ นางสาวพิศมัย โชติวุฒิ"** ครับ

ท่านที่เคารพ...ผมมีเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับผมนางสาวสยามคนสุดท้ายคือ **คุณพิศมัย โชติวุฒิ** ครั้งหนึ่งพ่อผมซึ่งเป็นช่างเจียระไนพลอยฝีมือเยี่ยม และเคยเป็นช่างให้กับบริษัทฝรั่งที่นำพลอยจากต่างประเทศมาเจียระไนเหลี่ยมพลอยใหม่ในประเทศไทย พ่อผมเคยร่วมงานทางด้านเจียระไนพลอยและรับซื้อพลอยกับพี่สาวของคุณพิศมัยฯ ซึ่งตั้งบริษัท **"ซองกี"** อยู่ที่หัวมุมถนนสุรวงศ์ ผมได้ยินแม่ผมเรียกพี่สาวของคุณพิศมัยว่า **"คุณนายแม้น"** เมื่อตอนที่ผมเป็นเด็กนั้นพ่อเคยใช้ให้ผมนำพลอยประเภท **"พลอยทับทิม พลอยไพลิน พลอยบุศราคำ และพลอยเพทาย"** ไปส่งที่บ้านคุณพิศมัย ตอนนั้นต้องเดินข้ามสะพานคลองสีลมใกล้ ๆ กับสะพานเดโช *(ปัจจุบันคือโรงแรมนารายณ์โฮเต็ล)* ผมเรียกคุณพิศมัยว่า **"พี่"** เพราะว่าอายุแก่กว่าผมจนติดปาก จนมีความสนิทสนมเพราะว่าต้องเดินไปส่งพลอยบ่อยครั้ง สมัยนั้นผมจำได้ว่าไม่เคยนั่งรถสามล้อถีบเลย นอกจากรถราง แต่โดยมากจะเดินไปเพราะว่าใกล้นิดเดียว โถ...แค่ตรอกหลังวัดแก้วแจ่มฟ้าเดินแผล็บเดียวก็ถึงสะพานเดโชแล้วเดินข้ามสะพานเข้าตรอกไปนิดก็ถึงบ้านคุณพิศมัยแล้วต่อมาพ่อผมเล่าให้ฟังว่าคุณพิศมัยฝึกหัดเป็นช่างเจียระไนพลอยโดยพ่อผมเป็นผู้สอนให้

เช้าวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๑ พ่อบอกผมว่าคุณพิศมัยนั้นได้เป็น **"นางสาวสยาม"** ผมดีใจมากเมื่อได้ข่าวนี้เลยไปเที่ยวคุยให้พวกเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนประชาบาลวัดแก้วฟ้าล่าง เฮ้ย...ข้ามีพี่สาวได้เป็นนางสาวสยามโว้ย ผมโม้ไปยังงั้นเองขอจบเรื่องราวของนางสาวสยามคนสุดท้ายไว้เพียงนี้ ทีนี้ต่อไปก็จะถึง **"นางสาวไทย"** คนแรกว่าเป็นใครอดใจไว้ซักครู่นะฮะ

อ่านต่อฉบับหน้า

ศิลปะการพูดต่อที่ชุมชน

ไพรัช สร้างถิ่น
ประธานสถาบันพัฒนาบุคคลแห่งประเทศไทย

“วาทการนี้เป็นเช่นของสูง
เป็นเครื่องจูงใจ
คนดั่งมนต์ขลังเป็นทั้งศิลป์
ทั้งศาสตร์ทรงพลัง
อีกเป็นทั้งศาสตราและอาภรณ์
เราจะใช้วิชาล้ำค่านี้
เพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีเป็นนุสรณ์
เพื่อเกิดธรรมพัฒนาประชากร
เพื่อบ้านเกิดเมืองนอน
แผ่นดินไทย”

“ถ้ามือเราแบวางอยู่อย่างนี้
โลกจะหยุดในทุกที่และทุกหน
แต่ถ้ามือเรากำหมัดในบัดดล
โลกจะหมุนเริ่มต้นตามมือเรา”

ปากเป็นเอก เลขเป็นโท โบราณว่า...

อันว่า ปากของคนเรานั้นสำคัญไฉน โบราณได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า ปากนั้นเป็นเอก สุนทรภู่บอกว่า...จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจานั้นเป็นความจริง หลายคนได้ดีก็เพราะปาก และหลายคนเสียก็เพราะปาก คนที่ได้ดีเพราะปากก็ต้องมีปากดี คือ พูดดี ไม่ใช่พูดได้อย่างเดียว

การพูดต่อที่ชุมชน เป็นทั้งศิลปะ และศาสตร์ที่สามารถเรียนรู้ถ่ายทอดและฝึกฝนกันได้ทุกคนที่ไม่เป็นใบ้สามารถพูดได้ แต่บางคนเท่านั้นที่พูดดี คนที่พูดดี คือ คนที่รู้จักพูด พูดจาเข้าหูคน มีปิยวาจา พูดแล้ว คนฟังเชื่อถือ คล้อยตาม และปฏิบัติตาม

เพื่อที่จะให้มีความสามารถในการพูดต่อที่ชุมชน จำเป็นต้องรู้หลักเกณฑ์ที่สำคัญบางประการเสียก่อนคือ

องค์ประกอบของการพูด

การพูดมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ ผู้พูด ผู้ฟัง และเนื้อหา หรือเนื้อเรื่องที่พูด ซึ่งเรียงตามขั้นตอนดังนี้

อย่างไรก็ตาม ในการพูดนั้น ผู้พูดทุกคนต้องการความสำเร็จในการพูด คือ ผู้ฟังพอใจ ผู้ฟังได้ความรู้ และผู้ฟังคล้อยตาม เพื่อบรรลุความสำเร็จดังกล่าว ผู้พูดจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้

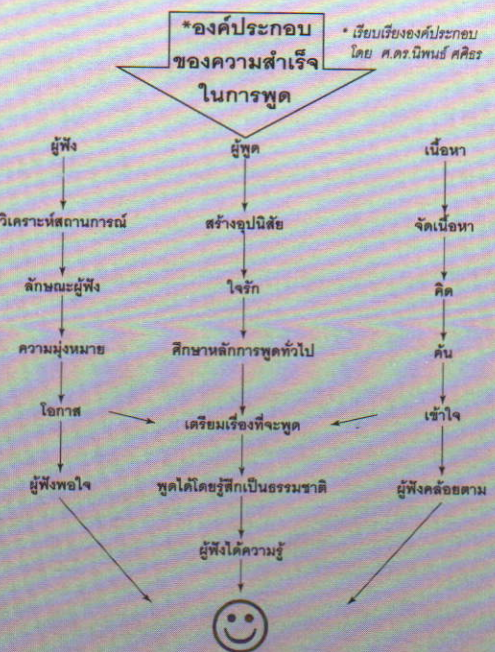

วัตถุประสงค์ในการพูด

ในการพูดทุกครั้ง ต้องมีวัตถุประสงค์ ซึ่งมี ๔ ประการ

๑. พูดจูงใจ ชักชวน เรียกร้องให้ปฏิบัติ

๒. พูดเพื่อการสอน การบรรยาย บอกกล่าวให้เข้าใจ

๓. พูดปราศรัยในโอกาสพิเศษ

๔. พูดอภิปราย ปาฐกถา โต้วาที ยอวาที

ฉะนั้น ในการพูดทุกครั้ง จึงต้องรู้เสียก่อนว่า ในการพูดครั้งนี้มีวัตถุประสงค์อะไร แล้วให้พูดตรงตามวัตถุประสงค์นั้น ความสำเร็จก็จะเกิดขึ้น เช่น

๑. พูดจูงใจ เป็นลักษณะการปลุกเร้าเพื่อเรียกร้องให้ผู้ฟังปฏิบัติ เห็นด้วย คล้อยตาม เช่น พูดหาเสียงเลือกตั้ง ส.ส. ส.จ. ส.ท. พูดปลุกระดมมวลชน เป็นต้น

๒. พูดเพื่อการสอน การบรรยาย นอกจากจะเตรียมการบรรยายดีแล้ว ผู้บรรยายก็ต้องมีลักษณะของนักพูดเข้าช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสียง สีหน้า สายตา และท่าทาง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจและเร้าใจตลอดเวลา

๓. พูดอภิปรายในโอกาสพิเศษ เช่น งานมงคลสมรส งานวันคล้ายวันเกิด งานขึ้นปีใหม่ งานเลี้ยงรับ งานเลี้ยงส่ง ฯลฯ ซึ่งเป็นงานมงคล ผู้พูดต้องพูดในเรื่องที่เป็นมงคล ยกย่องสรรเสริญเพื่อให้เกิดความชื่นชมยินดีแก่เจ้าภาพ และแขกผู้มีเกียรติทั้งหลาย

๔. พูดอภิปราย ปาฐกถา โต้วาที ยอวาที เป็นการพูดที่ให้ทั้งความรู้ ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินในการฟัง เป็นต้น ศิลปะชั้นสูงในการพูด โดยเฉพาะการโต้วาที และยอวาที เป็นการใช้ปฏิภาณไหวพริบในการพูดโดยตรง เป็นการหักล้างกันด้วยศิลปะอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ในการพูดทั้งหลายที่กล่าวมานี้ เพื่อเป็นหลักการวิธีการ ตลอดจนภาคปฏิบัติ ให้สมาชิกผู้เข้ารับการอบรมได้รู้ ได้เข้าใจ และเกิดทักษะในการปฏิบัติอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผล

แบบวิธีการพูด

ในการพูดต่อที่ชุมชน มีแบบวิธีการการพูดอยู่ ๔ วิธี คือ

๑. ท่องจำมาพูด
๒. พูดไปอ่านไป
๓. พูดตามหัวข้อ
๔. พูดไปนึกไป

๑. ท่องจำมาพูด วิธีนี้จะใช้ได้ผลก็ต่อเมื่อการพูดนั้นใช้เวลาน้อย พูดสั้น ๆ ไม่ยาว ผู้พูดต้องการใช้ภาษาที่สละสลวย ไพเราะ หรือใช้กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ เพื่อให้ฟังแล้วประทับใจ ก็อาจท่องจำได้ แต่ต้องท่องอย่างขึ้นใจ ถ้าไม่ขึ้นใจ การพูดก็จะสะดุด ไม่ชวนฟัง

๒. พูดไปอ่านไป เป็นการพูดจากข้อความที่บันทึกมา การพูดโดยวิธีนี้ใช้เฉพาะในงานที่เป็นพิธีการ เช่น การกล่าวรายงานต่อประธานในพิธี หรือการกล่าวตอบของประธาน ผู้อ่านพึงระลึกไว้เสมอว่าต้องพูดไปอ่านไป กล่าวคือ อย่าก้มหน้าก้มตาอย่างเดียว แต่ต้องมองประธานหรือผู้ฟังไปด้วย

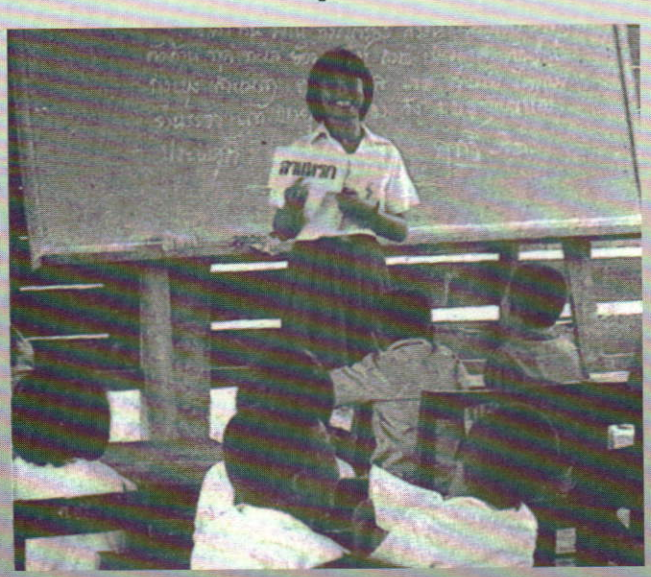

๓. พูดตามหัวข้อ วิธีนี้เหมาะในการบรรยาย หรือการสอนที่ต้องใช้เวลานาน โดยการจดเฉพาะแต่หัวข้อที่สำคัญเท่านั้น ส่วนรายละเอียดอยู่ในสมองของผู้พูด การพูดโดยวิธีนี้จะเป็นธรรมชาติ ขั้นตอนในการพูดดี ฟังแล้วเข้าใจ

๔. พูดไปนึกไป เรื่องใดก็ตามที่ผู้พูดเข้าใจดี มีประสบการณ์ หรือเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้พูด หรือมีความชำนาญในเรื่องนั้น ฯลฯ ใช้วิธีนี้ดีที่สุด ไม่ต้องท่องจำ ไม่ต้องจด ไม่ต้องอ่านอะไรทั้งสิ้น แต่พูดไปนึกไป ทำให้ผู้ฟังเข้าใจ ชื่นชอบ และคล้อยตาม

ฉะนั้น ในการพูดทุกครั้ง ผู้พูดต้องเลือกแบบวิธีการดังกล่าวให้เหมาะสมตามความเป็นจริงว่าควรจะใช้วิธีไหนถึงจะดี อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพูดและการฟังมากที่สุด

ลักษณะที่ดี ๑๐ ประการของผู้พูด

๑. เสียง ผู้พูดต้องพูดเสียงไม่เบา หรือดังเกินไป โดยคำนึงถึงสถานที่และจำนวนผู้ฟัง รู้จักใช้เสียงหนัก เบา มีท่วงทีลีลาและจังหวะในการพูด มีการเน้นย้ำให้สอดคล้องกับเรื่องที่พูด เป็นการกระตุ้นอารมณ์ให้ผู้ฟังสนใจตลอดเวลา

๒. สีหน้า ผู้พูดต้องแสดงถึงสีหน้าให้สอดคล้องกับเรื่องราวที่พูด พูดเรื่องเศร้า สีหน้าต้องเศร้า โกรธสีหน้าต้องโกรธ ฯลฯ ผู้ฟังจะคล้อยตามผู้พูด เมื่อสีหน้าผู้พูดแสดงความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ

๓. สายตา ตาเป็นหน้าต่างของหัวใจ ใจของผู้พูดเป็นอย่างไร ตาก็เป็นอย่างนั้น ผู้พูดต้อง

สบตาผู้ฟังให้ทั่วถึง ให้มีความรู้สึกว่าผู้พูดกำลังพูดกับผู้ฟังทุกคน

๔. ท่าทาง ผู้พูดต้องพูดจากใจ มีความจริงใจ พูดจากความรู้สึกจริง ๆ ท่าทางก็ออกไปโดยอัตโนมัติเป็นธรรมชาติ อย่าไปกำหนดท่าทางว่าพูดอย่างนี้อย่างนั้นแล้วต้องแสดงท่าทางอย่างนี้อย่างนั้น จะทำให้การพูดสะดุดไม่เป็นธรรมชาติ แต่พึงระวังในระหว่างที่กำลังพูด อย่าล้วงแคะ แกะเกา จะทำให้ผู้ฟังไปสนใจในกิริยาท่าทางดังกล่าวได้

๕. ภาษา ผู้พูดต้องพูดด้วยภาษาง่าย ๆ เข้าใจง่าย อย่าพูดไทยแปลไทย พูดด้วยภาษาที่ผู้ฟังรู้เรื่อง เข้าใจ ฝึกฝนพูดคำควบ คำกล้ำ ร ล ให้ถูกต้องชัดเจน เว้นการพูด เอ้อ อ้า เพราะทำให้การพูดขาดอรรถรสไป

๖. โครงเรื่อง การพูดทุกครั้งต้องมีโครงเรื่องที่ดี เรียงตามลำดับขั้นตอน ไม่สับสนวกวน โดยมีคำขึ้นต้น เนื้อเรื่องและคำสรุปจบ การกำหนดโครงเรื่องที่ดี จะทำให้การพูดบรรลุความสำเร็จอย่างไม่ต้องสงสัย

๗. คุณค่าของเรื่อง ผู้ฟังจะพอใจประทับใจผู้พูดมากน้อยอยู่ที่คุณค่าของเรื่องเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ เรื่องที่พูดให้ความรู้แก่ผู้ฟัง ให้ความเข้าใจ ให้สาระประโยชน์ที่ผู้ฟังอาจจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้พูดน้ำท่วมทุ่ง เพ้อเจ้อ พูดไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีเป้าหมายที่แน่ชัด เป็นการพูดที่สูญเปล่า หาค่ามิได้

๘. ความเชื่อมั่น ผู้พูดที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จะแสดงความประหม่าให้ผู้ฟังเห็น นอกจากการพูดจะไม่คล่องแล้ว ความประทับใจของผู้ฟังก็ไม่เกิดขึ้น ผู้พูดต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองคือ ต้องศึกษาหลักการพูด วิเคราะห์ผู้ฟัง เตรียมเนื้อหา และฝึกซ้อมจนพูดได้โดยรู้สึกเป็นธรรมชาติ ปราศจากความประหม่า ผู้ฟังก็จะชื่นชอบชื่นชม นิยมกันทั่วไป

๙. ความกระตือรือร้น ผู้พูดที่ดีต้องพูดอย่างมีชีวิตชีวา ไม่เนือย ไม่เฉื่อย เพราะทฤษฎีของการพูดมีอยู่ว่า **"ผู้พูดเป็นผู้กำหนดท่าทีของผู้ฟัง"** นั่นหมายความว่า **"หากผู้พูดพูดอย่างกระตือรือร้น ผู้ฟังก็จะสนใจและกระตือรือร้นในการฟัง"**

๑๐. ความมีอารมณ์ขัน ผู้ฟังทุกคนต้องการความรู้ ต้องการรู้เรื่องที่มีสาระ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องการความสนุกสนานด้วย หากผู้พูดมีอารมณ์ขัน และใช้อารมณ์ขันให้เหมาะสมกับเรื่องกับโอกาสแล้วจะประสบความสำเร็จในการพูดเป็นอย่างยิ่ง ผู้ฟังจะสนใจ ประทับใจ และมีอารมณ์ร่วมตลอดเวลา อารมณ์ขันจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้พูดมีอารมณ์แจ่มใส มองคนมองโลกในแง่ดี สะสมตัวอย่างตลกขำขันไว้มากมาย สามารถจะดึงมาใช้ได้อย่างไม่หมดสิ้น

โดยสรุปก็คือ การพูดนั้นไม่ยาก หากผู้พูดฝึกฝนให้มีอุปนิสัยรักการพูด ศึกษาทั้งทางทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ครบตามที่ได้ให้คำแนะนำไว้รับรองได้เลยว่าความสำเร็จจะมีแก่ผู้พูดอย่างแน่นอน

"เป็นการง่ายยิ่งได้ไม่ต้องฝืน
เมื่อชีพชื่นเหมือนบรรเลงเพลงสวรรค์
แต่คนที่ควรชมนิยมกัน
ต้องใจมั่นยิ่งได้เมื่อภัยมา"

การพัฒนาตนเอง

คนเรา ถ้าจะเก่งต้องประกอบด้วย ๓ เก่ง คือ

๑.เก่งตน
๒.เก่งคน
๓.เก่งงาน

เก่งตน หมายถึง เป็นผู้ที่ชอบศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันโลกทันคน อย่าลืมว่าโลกที่เจริญ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือจิตใจ ก็เพราะมนุษย์พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งนั่นเอง

เก่งคน หมายถึง ความสามารถที่จะทำตัวให้เข้าไหนเข้าได้ เป็นที่รักใคร่ชอบพอแก่ทุกฝ่าย นั่นหมายถึงมีมนุษยสัมพันธ์อันดีนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นมนุษยสัมพันธ์ในครอบครัวหรือในที่ทำงานก็ตาม สามารถจะทำตนให้เข้ากับคนได้ทุกคน เฉพาะในการทำงานหากมีผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาก็รัก หากมีลูกน้อง ลูกน้องก็รัก เพื่อนร่วมงานก็รัก บุคคลภายนอกหรือลูกค้าก็รัก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเองและธุรกิจเป็นอย่างยิ่ง

เก่งงาน หมายถึง เป็นผู้รักงาน ขยันทำงาน และรู้วิธีทำงาน

- *รักงาน* คือ พอใจในการทำงาน เห็นว่างานเป็นสิ่งดี เป็นสิริมงคลอันจะนำความเจริญมาสู่ตนเอง และวงศ์ตระกูล
- *ขยันทำงาน* คือ ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร มานะอดทน ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค
- *รู้วิธีทำงาน* คือ รู้ว่าจะทำงานอย่างไรโดยใช้เวลาน้อย เหนื่อยน้อยแต่ได้ผลงาน

เก่งตน

การพัฒนาต้องเริ่มจากตนเองเสียก่อน เมื่อตนเองได้รับการพัฒนาแล้ว ก็สามารถนำไปพัฒนาคนอื่นได้ต่อไป การพัฒนาตนเองนั้น พัฒนา ๓ ทาง คือ ๑. ทางกาย ๒. ทางวาจา ๓. ทางใจ

๑. ทางกาย การเป็นบุคลิกลักษณะภายนอกของมนุษย์ที่สัมผัสได้ด้วยสายตา การพัฒนาส่วนนี้ไม่ยาก องค์ประกอบที่สำคัญของส่วนนี้คือ

๑.๑ รูปร่าง
๑.๒ หน้าตา
๑.๓ อากัปกิริยา
๑.๔ การแต่งกาย

๑.๑ *รูปร่าง* มนุษย์เรารูปร่างไม่เหมือนกัน บ้างก็เตี้ย บ้างก็อ้วน บ้างก็ผอม แตกต่างกันไปโดยหลักการแล้วถือว่า รูปร่างจะเป็นอย่างไรก็ดีด้วยกันทั้งนั้น แต่ถ้าจะทำให้คนสูงดูแล้วไม่สูงนักก็ใช้การแต่งกายใช้เสื้อผ้ามีลายขวางลำตัว ก็ทำให้มองดูแล้วเตี้ยลง ในทางกลับกันคนที่เตี้ยต้องการให้

ดูแล้วสูง ก็สวมเสื้อที่มีลายตั้งขนานกับลำตัว จะทำให้ดูแล้วสูงขึ้น คนอ้วนก็ใส่เสื้อสีทึบ ๆ จะดูผอมลง คนผอมใส่เสื้อสีสดจะดูแล้วอ้วนขึ้น

๑.๒ *หน้าตา* ส่วนนี้ถือว่าสำคัญมาก เพราะคนเราเมื่อพบกันก็ต้องมองหน้ามองตากันก่อน ฉะนั้นความประทับใจครั้งแรกจะเกิดขึ้นหรือไม่ ก็อยู่ตรงหน้าตา การพัฒนาหน้าตาก็พัฒนาตั้งแต่ผมให้มีความสะอาด หวีให้เข้ารูปทรง อย่าให้มีขี้รังแคจะเป็นที่รังเกียจแก่คนอื่น ใบหน้าต้องสะอาดหมดจด สดชื่นแจ่มใส ปรากฏแต่รอยยิ้มตลอดเวลา ระวังอย่าให้มีกลิ่นปาก หรือมีขี้ฟัน เศษอาหารติดตามไรฟัน หรือยืนแคะขี้ฟันต่อสาธารณชน ทำให้เสียบุคลิกอันดีไป

๑.๓ *อากัปกิริยา* บุคลิกลักษณะส่วนนี้เป็นส่วนจะชี้ให้เห็นถึงภาวะจิตใจของบุคคลนั้น ๆ ว่ามีจิตใจที่เข้มแข็งหรือไม่ประการใด เพราะสภาพจิตใจจะแสดงออกมาทางอากัปกิริยา อากัปกิริยาที่ดีจะต้องแสดงออก ๒ ประการ คือ

๑. เข้มแข็ง แต่ไม่แข็งกระด้าง

๒. อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ

การยืน การเดิน การนั่ง ต้องแสดงออกถึงความมั่นใจ ไม่ยืนเหมือนคนขี้ยา หรือคอยหาหลักหรือยืนเป็นไม้ปักรั้ว การเดินก็ต้องเดินอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่เฉื่อยชา ดูแล้วเหมือนคนป่วย การนั่งก็ควรนั่งให้ตัวตรง ไม่ใช่ครึ่งนั่งครึ่งนอน จะพูดจากับใครก็ระวังเรื่องมือ อย่าล้วง แคะ แกะ เกา ทำให้ดูแล้วไม่สวยงาม

๑.๔ *การแต่งกาย* ถือหลักว่า แต่งกายให้สะอาด เหมาะสมกับเพศกับวัย เหมาะสมกับกาลเทศะ เหมาะสมกับรูปร่าง และผิวพรรณของตนเอง ไม่จำเป็นต้องประดับประดาให้ดูแล้วพิเศษพิสดารมากจนเกินไป การแต่งกายแสดงถึงรสนิยมและจิตใจของผู้แต่งด้วย ดังนั้นเพื่อเพิ่มความมีเสน่ห์แก่ผู้พบเห็นจึงต้องแต่งตัวให้สะอาดทั้งเสื้อผ้าและรองเท้าเพื่อเพิ่มบุคลิกอันดีงามให้กับตนเอง

๒. ทางวาจา โบราณกล่าวว่า ปากเป็นเอกเลขเป็นโท คำกลอนสุนทรภู่ที่ว่า

"ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรักรสถ้อยอร่อยจิต
แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา"

ที่กล่าวมานี้จะเห็นความสำคัญของวาจาว่ามีมากน้อยเพียงไร การพัฒนาการพูดเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่มนุษย์ทุกผู้ทุกนามจะต้องศึกษาและพัฒนา ต้องไม่ลืมว่า **"การพูดได้ กับการพูดดี"** นั้นต่างกัน คนเราพูดได้อย่างเดียวไม่พอ ต้องพูดดีด้วย การพูดดี คือเป็นคนมีปิยวาจา ดังคำกลอนที่ว่า **"อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูมิรู้หาย"** การมีปิยวาจาต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย ๔ ประการ

๑. พูดแต่ดี

๒. มีประโยชน์

๓. ผู้ฟังชอบ

๔. ทุกคนปลอดภัย

ก่อนพูดทุกครั้งต้องคิดก่อนพูด ไม่ใช่พูดก่อนคิด ในการคิดก่อนพูดนั้น ต้องคิดว่าเรื่องที่จะพูดนั้นเป็นเรื่องดีหรือไม่ เรื่องนั้นมีประโยชน์และเป็นเรื่องที่ทุกคนปลอดภัยหรือเปล่า เมื่อพิจารณาเห็นว่าเรื่องที่พูดเป็นเรื่องดี มีทั้งประโยชน์ ผู้ฟังฟังแล้วชอบ และทุกคนก็ปลอดภัยด้วย ก็พูดออกไปได้ เมื่อทุกครั้งที่พูดทำได้อย่างนี้ ต่อไปจะกลายเป็นนิสัยประจำตัว เป็นบุคลิกประจำตัว คือ จะเป็นคนพูดแต่ดี มีปิยวาจา เป็นลมปากที่หวานหูมิรู้หาย เป็นที่รักใคร่ชอบพอแก่ทุก ๆ ฝ่ายที่ได้ยินได้ฟัง

๓. ทางใจ พลังมหาศาลของมนุษย์ก็คือ **"ใจ"** ใจเป็นตัวควบคุมบุคลิกส่วนอื่นทั้งหมด ถ้าใจดีส่วนอื่นก็ดีตามไปด้วย แต่ถ้าใจบกพร่อง ส่วนอื่นก็พลอยบกพร่องตามไปด้วย การพัฒนาทางใจมีองค์ประกอบหลายประการ เช่น

๓.๑ *ความมั่นใจ* ผู้ใดก็ตามถ้ามีความมั่นใจในตัวเอง จะทำอะไรก็สำเร็จ จะทำมาค้าขายก็ก้าวหน้า จะเรียนจะศึกษาก็ไปได้ไกลการฝึกพูดต่อที่

ชุมนุมชน เป็นวิธีการที่ดีเยี่ยมที่จะเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้ตนเองเพราะถ้ากล้าพูดต่อหน้าคนมาก ๆ โดยไม่ประหม่าแล้วก็เสริมสร้างภาวะจิตใจให้กล้าหาญมั่นคงตลอดไป

๓.๒ ความจริงใจ คนที่น่าคบ คือ คนที่ปากกับใจตรงกัน ไม่ใช่เป็นคนปากว่าตาขยิบ หรือประเภทมือถือสาก ปากถือศีล หากมีความจริงใจต่อคนอื่นแล้ว จะเป็นคนที่ร่ำรวยมิตรพิชิตใจคน แต่ถ้าขาดเสียซึ่งความจริงใจมิตรก็จะเลือนหายไปจนหมดสิ้น

๓.๓ ความกระตือรือร้น ความกระตือรือร้น เป็นหนทางแห่งความก้าวหน้า จะคิด จะพูด จะทำอะไรต้องว่องไว กระฉับกระเฉง แจ่มใสมีชีวิตชีวา ไม่เป็นคนเฉื่อยชา ยืดยาด ขี้เกียจ เอาแต่นั่ง ๆ นอน ๆ เห็นงานแล้วหาว เห็นเหล้าแล้วชอบ เช่นนี้ ก็จะมีแต่ความต้อยต่ำ ยากจนข้นแค้น ไม่ทันโลก ไม่ทันคน

๓.๔ ความมานะพยายาม ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค ต้องระลึกไว้เสมอว่า

ชีวิต คือ การต่อสู้
ศัตรู คือ ยากำลัง
อุปสรรค คือ หนทางแห่งความสำเร็จอันดี

ชีวิตที่ไม่เคยประสบการต่อสู้ ย่อมเป็นชีวิตที่อ่อนแอ บุคคลที่ไม่เคยมีศัตรู จะเป็นผู้เข้มแข็งไม่ได้ งานที่สำเร็จราบรื่นไปโดยไม่มีอุปสรรค ย่อมเป็นงานที่ไม่หนักแน่นถาวร

ผู้ที่รักความก้าวหน้า ต้องพึงใจในการต่อสู้ ยินดีเผชิญหน้าศัตรู กล้าฝ่าฟันอุปสรรค ทำอย่างนี้ชัยชนะก็จะเป็นของคนนั้น

๓.๕ ความซื่อสัตย์สุจริต คำพูดที่ว่า **"ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน"** นั้นเป็นความจริง คนดีต้องเป็นคนซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อสถาบัน และต่อบุคคลอื่น ไม่เป็นคนคดในข้อ งอในกระดูก กระทำในทางที่ถูก ไม่เห็นผิดเป็นชอบ หรือเห็นกงจักรเป็นดอกบัว

๓.๖ ความสุขใจ คนที่ไม่รู้จักสร้างความสุขให้กับใจตน ย่อมจะมีแต่ความเศร้าหมองความคิดความอ่านไม่ก้าวหน้า ปัญญาก็ถดถอย ดังนั้นต้องพัฒนาจิตใจให้มองคน มองโลกในแง่ดี ไม่อิจฉาใคร ใครเก่งก็จงยกย่องเขาแล้วเอาความเก่งของเขามาปฏิบัติ ทำได้อย่างนี้ก็จะนำความสุขมาสู่ตนเองชั่วนิจนิรันดร์

๓.๗ ความอดกลั้น โบราณกล่าวว่า คนฉลาดปากอยู่ที่ใจ คนโง่ใจอยู่ที่ปาก สิ่งนี้เป็นความจริง คนเก่งต้องมีความอดกลั้นได้ ไม่ยอมให้อารมณ์มาเป็นเจ้า แต่ต้องเป็นเจ้าของอารมณ์ คือ สามารถควบคุมอารมณ์ได้นั่นเอง โกรธก็ไม่แสดงว่าโกรธ กลัวก็ไม่แสดงว่ากลัว

๓.๘ ความมีเหตุผล ผู้นำหรือผู้บริหารที่ดีต้องเป็นคนมีเหตุมีผล จะพูดจะทำดูแล้วเป็นหลักเป็นฐานน่าเชื่อถือ ไม่เป็นคนดื้อรั้นขาดเหตุผล

๓.๙ ความจำ คนที่มีความจำดีจะทำให้มีบุคลิกดี ความจำแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

- จำชื่อและเรียกชื่อผู้อื่นอย่างถูกต้อง
- การพัฒนาสมรรถภาพในการจำ

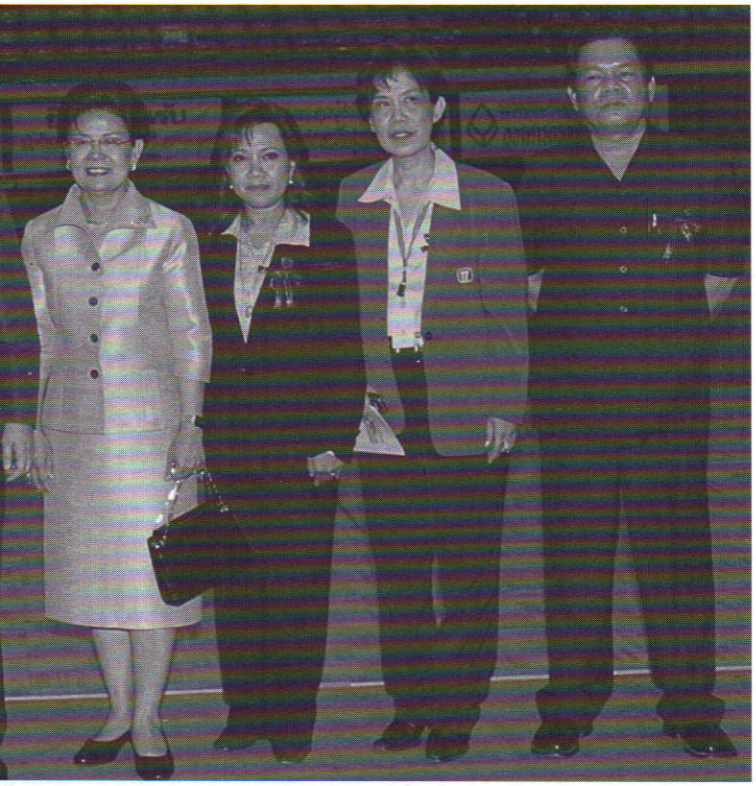

ทั้ง ๒ อย่างนี้เป็นศิลป์ และศาสตร์ที่จะต้องศึกษาและฝึกฝน ซึ่งสถาบันพัฒนาบุคคลสามารถที่จะพัฒนาให้กับสมาชิกผู้เข้ารับการอบรมจนมีความสามารถทั้ง ๒ อย่าง ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาย

๓.๑๐ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติล้ำค่าของมนุษย์ รู้อะไรมา ฟังอะไรมา เห็นอะไรมา ก็นำมาคิดประยุกต์พัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น กล้าเสี่ยง กล้าทำ ประกอบกับคิดค้นหาเหตุผลนำมาประยุกต์ ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย คนยากจนแต่สามารถร่ำรวยหรือกลายเป็นคนมีชื่อเสียงได้ในภายหลัง ก็เพราะมีคุณสมบัติความคิดสร้างสรรค์นี้เอง

เก่งคน

ในสหรัฐอเมริกา เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีการสุ่มตัวอย่างสอบถามหนุ่มสาวในมหาวิทยาลัยว่าต้องการอะไรมากที่สุดในชีวิตการทำงาน ปรากฏว่าคำตอบที่มาเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ **"ทำอย่างไรจึงจะเข้ากับคนอื่นได้อย่างผสมกลมกลืน"** ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่า เรื่องของมนุษยสัมพันธ์หรือสัมพันธภาพอันดีนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งของมนุษย์

เราทั้งหลายต้องอยู่ร่วมกับคน ทำงานกับคน จะทำอย่างไรถึงจะอยู่ร่วมกันและทำงานอย่างเป็นสุข เพราะคน หมายถึง **"ยุ่ง"** คนน้อยยุ่งน้อย คนมากก็ยุ่งมาก อย่างไรก็ตาม หากทุกคนมีหลักมนุษยสัมพันธ์ตามที่ได้แนะนำเอาไว้และนำไปใช้อย่างสุจริตใจ ใช้จนเกิดเป็นอุปนิสัยแล้วความสำเร็จก็จะเป็นของผู้นั้นอย่างไม่ต้องสงสัย

มนุษยสัมพันธ์ในครอบครัว พื้นฐานความสุขของมนุษย์ คือ ครอบครัว ถ้าครอบครัวมีความสุข สามี - ภรรยา เข้าใจกันดี รักใคร่ไม่จืดจาง สามี - ภรรยาต่างก็รักซึ่งกันและกันเหมือนรักตนเอง นอกจากนั้น พ่อ - แม่ รู้หลักจิตวิทยาในการปกครองลูก ให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูก เป็นตัวอย่างอันดีแก่ลูก ลูกไม่ทำตนเป็นปัญหาให้พ่อ - แม่ต้องปวดหัว ก็จะสมดังคำที่ว่า **"บ้านคือวิมานของเรา"** เมื่อบ้านเป็นวิมาน สามี - ภรรยา ก็อยู่ในสวรรค์ จิตใจเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข สมองปลอดโปร่งแจ่มใส ความคิดความอ่านก็ปราดเปรื่องบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ทุกคนหวังความเจริญในการทำงานแต่หลายคนก็มีอุปสรรคในการบริหารงาน เพราะไม่รู้หลักการเป็นผู้นำและการบริหารงานบุคคล กฎอันล้ำค่าสำหรับปฏิบัติในการทำงาน เพื่อที่จะได้เป็นที่รักแก่ทุก ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา ลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลภายนอกก็ตาม ซึ่งจะนำความเจริญมาสู่ตนและหน่วยงานในที่สุด

เก่งงาน

คนที่ทำงานอะไรแล้วมีความเจริญก้าวหน้าต้องมีองค์ประกอบ ๓ อย่างคือ

๑. ชอบ

๒. มีวิชาการ

๓. มีประสบการณ์

หากมีครบ ๓ ประการดังกล่าวแล้ว ก็จะเจริญก้าวหน้าอย่างไม่ต้องสงสัย แต่อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะที่สำคัญของคนที่เก่งงาน หรือทำงานเก่ง เพื่อเป็นประทีปส่องชี้นำสู่ความสำเร็จและเจริญรุ่งเรืองในการทำงาน ดังต่อไปนี้

๑. รักงาน ต้องรักงานที่ทำ ต้องคิดเสมอว่างานเป็นสิ่งที่ดี ก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเองต่อครอบครัว

๒. ขยันทำงาน ความขยันหมั่นเพียรนำมาซึ่งความสำเร็จ มีความมานะพยายาม อดทนในการทำงาน ต้องเป็นคนที่เรียกว่า **"ทนงาน"** หนักเอาเบาสู้ ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค

๓. รู้วิธีทำงาน คนขยันแต่โง่ ย่อมไม่ก้าวหน้า คนที่ก้าวหน้า คือ ขยันและฉลาด คนฉลาดคือคนที่รู้วิธีการ รู้หลักในการทำงาน รู้ว่าสิ่งไหนควรทำก่อนทำหลัง จัดลำดับความสำคัญให้ถูกต้อง มองหาข้อดีและข้อเสียในการทำงาน ปรับปรุงงานให้สอดคล้องกับหลักการตลอดเวลา

๔. ก้าวล้ำนำหน้า ประเทศญี่ปุ่นเจริญรุ่งเรือง สินค้าติดตลาดโลก คนนิยมกันทั่วโลก เพราะญี่ปุ่นพัฒนางาน พัฒนาสินค้าให้ก้าวล้ำนำหน้ากว่าชาติอื่น คนที่ทำงานเก่งต้องพัฒนาการทำงานของตน ไม่ว่าจะเป็นสินค้าหรือการบริการให้ก้าวล้ำนำหน้าตลอดเวลา ทำได้อย่างนี้ก็จะเป็นผู้พิชิตตลอดไป

๕. ตรงต่อเวลา คุณสมบัติอันล้ำเลิศของคนเก่งงาน คือ การรู้จักบริหารเวลาให้เป็นประโยชน์โดยการตรงต่อเวลา และบริหารเวลาให้มีคุณค่าจริง ๆ ไม่ปล่อยเวลาว่างให้ไร้ประโยชน์ แสวงหางานทำ ทำอย่างสนุก ทำอย่างเพลิดเพลิน อย่านั่ง ๆ นอน ๆ พักผ่อนมากเกินไป จนกลายเป็นคนเฉื่อยชา เกียจคร้านไปในที่สุด

๖. ใฝ่หาคนเก่ง เราต้องยอมรับความจริงคนที่เก่งกว่าเรายังมีอีกมาก แต่คนที่จะเป็น **"ยอดเก่ง"** คือ คนที่เสาะแสวงหาคนเก่งกว่าตัว ศึกษาว่าเก่งตรงไหน เก่งอย่างไร แล้วนำเอาความเก่งของเขามาปฏิบัติ จงจำไว้ว่า **"อย่าอิจฉาคนเก่ง แต่จงยกย่องคนเก่ง"** หากเราทำได้อย่างนี้เราจะเป็น **"ยอดเก่ง"** ได้อย่างแน่นอน

๗. ใฝ่สูงในงาน ความใฝ่สูงเป็นคุณสมบัติอันล้ำเลิศของมนุษย์ นั่นหมายถึงว่า การทำงานต้องตั้งเป้าให้สูง อย่าตั้งเป้าไว้ต่ำ หากตั้งเป้าไว้สูง แม้พลาดเป้าบ้างก็นับว่ายังสูงอยู่ดี หากตั้งเป้าไว้ต่ำ พลาดเป้าไปก็ยิ่งต่ำลงไปอีก จำไว้เสมอว่า **"การใฝ่สูงเป็นสิ่งที่ดี แต่อย่าใฝ่สูงให้เกินศักดิ์"**

๘. มีศิลปะในการพูด การทำงานทุกอย่างต้องใช้การพูดทั้งนั้น หากมีศิลปะในการพูดด้วยแล้ว ก็จะยิ่งเพิ่มความเก่งในการทำงานมากขึ้นอีก การพูดได้อย่างเดียวยังไม่พอ ต้องพูดดีด้วย คือ การพูดอย่างมีศิลปะ พูดจาเข้าหูคน ใครได้ฟังแล้วชื่นใจ เป็นการครองใจ คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ เพื่อให้มีศิลปะการพูด จึงได้กำหนดหลักสูตร **"ศิลปะการพูดต่อที่ชุมชน"** เพื่อให้ผู้ที่รักความก้าวหน้าได้ฝึกฝนให้มีศิลปะในการพูดอย่างแท้จริง

"คนเห็นคนรักคนทักคนชม กว้างขวางในวงสังคม
ประชานิยมกันทั่วไป การทำมาหากินก็ก้าวหน้า
ชาวประชาสนับสนุนกันยกใหญ่ ชื่อเสียงเกียรติยศปรากฏไกล
ประสงค์ใดก็สมดังจินตนา"

"เมื่อพูดไปเขาไม่รู้กลับขู่เขา ว่าโง่เง่างมเงอะเซอะหน้าหนา
ตัวของเราทำไมไม่โกรธา ว่าพูดจาให้เขาไม่เข้าใจ"

กลวิธีเตรียมการพูด

ปัจจัยสำคัญของนักพูดที่ประสบความสำเร็จก็คือ การเตรียมการพูด การเตรียมการพูดเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้พูดพึงตระหนักและเข้าใจอย่างถ่องแท้ มักจะเคยเห็นกันอยู่เสมอว่า นักพูดบางคนเตรียมตัวมาแล้ว แต่เมื่อขึ้นเวทีพูดก็ยังเกิดความผิดพลาดและความล้มเหลวอยู่ดีที่เป็นเช่นนี้เพราะการเตรียมนั้นยังไม่สมบูรณ์หรือไม่ถูกต้อง **"การเตรียมตัวที่ดีและถูกต้อง ย่อมนำไปสู่ความสำเร็จในการพูด"**

ขั้นตอนการเตรียมการพูด

ขั้นตอนการเตรียมการพูดที่สัมฤทธิ์ผลมี ๓ ขั้น ที่สำคัญดังนี้ คือ

ขั้นที่ ๑ การเตรียมตัว
ขั้นที่ ๒ การเตรียมเรื่อง
ขั้นที่ ๓ การทดสอบความพร้อมความมั่นใจ

การเตรียมตัว

การเตรียมตัวเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพูดทุกครั้ง หัวใจของการเตรียมตัวที่สำคัญ ขอให้ฟังคำถามและหาคำตอบดังนี้

๑. ผู้พูดเป็นใคร ? หมายถึง การวิเคราะห์ตัวผู้พูด ๒ ประการ ดังนี้

๑.๑ ผู้พูดเป็นใครสำหรับผู้ฟัง ต้องวิเคราะห์ว่าตัวเราเป็นดังนี้หรือไม่

- รู้จักกับผู้ฟังดี
- เป็นคนมีชื่อเสียง
- ผู้ฟังเคยฟังหรือติดตามการพูดมาก่อน

> **"ศิลปะทั้งผองต้องฝึกหัด**
> **ตามบรรทัดฐานเห็นเป็นปฐม**
> **วาทศิลป์เลิศล้ำคำนิยม**
> **คมเหนือคมอาวุธใดในปฐพี**
> **ครูอาจารย์การพูดพิสูจน์แล้ว**
> **อันดวงแก้วแจ่มจำรัสรัศมี**
> **ถึงแรกมัวสลัวฟ้าเหมือนราคี**
> **เช็ดขัดดีขึ้นมาจึงน่ายล"**

- ไม่เคยได้ยินชื่อเสียงมาก่อนเลย

ถ้าผู้ฟังรู้จักหรือพอจะรู้จัก ย่อมถือเป็นข้อได้เปรียบในการพูด

๑.๒ ผู้พูดมีความถนัดในเรื่องที่พูดมากน้อยแค่ไหน มีบุคลิกลักษณะการพูดอย่างไร

- เป็นนักพูดสนุกสนานสร้างบรรยากาศ
- เป็นนักพูดเอาจริงเอาจัง
- เป็นนักพูดวิชาการ

- เป็นนักพูดแบบพูดไปเรื่อย ๆ

๒. พูดกับใคร ? หมายถึง การวิเคราะห์ผู้ฟัง ดังคำกล่าวที่ว่า **"รู้กำลังเขา รู้กำลังเรา รบร้อยครั้ง ชนะทั้งร้อยครั้ง"** องค์ประกอบในการวิเคราะห์ผู้ฟังมีดังต่อไปนี้

๒.๑ เพศ ผู้ฟังแบ่งออกเป็น ๒ เพศ คือ

- เพศหญิง
- เพศชาย

ความสนใจและแนวโน้มทางจิตวิทยา มีความแตกต่างกัน ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

เพศหญิง โดยส่วนใหญ่มักจะชอบความละเอียดอ่อน ประณีต ชื่นชมความสวยงาม พิถีพิถันการแต่งกาย ให้ความสนใจกับสังคม ชอบแฟชั่น ศิลปะการแสดง ฯลฯ นอกจากนี้ผู้หญิงมักเคร่งครัดในระเบียบวินัย จุกจิกมากกว่าผู้ชาย ผู้หญิงมักไม่กล้าแสดงออกในบางประการ เนื่องจากมีความเขินอายตามประเพณีนิยม

เพศชาย โดยส่วนใหญ่มักชอบความสบาย ทำอะไรแบบง่าย ๆ ไม่ชอบยุ่งยาก สนใจในเรื่องท้าทายความสามารถ สนใจการเมือง ชอบคบเพื่อนฝูง การเที่ยวเตร่ การสังสรรค์ ชอบการตัดสินใจ ไม่ชอบการดูถูกเหยียดหยาม ฯลฯ

ผู้พูดที่ดีต้องวิเคราะห์ผู้ฟังว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศอะไร เพื่อเลือกแนวการพูดให้ใกล้กับความสนใจของผู้ฟังโดยส่วนใหญ่

๒.๒ *วัยหรืออายุ* ผู้ฟังโดยส่วนใหญ่มีวัยอยู่ในระดับใด วัยของผู้ฟังแบ่งออกได้ดังนี้

- วัยเด็ก อายุตั้งแต่เกิดถึง ๑๕ ปี มักให้ความสนใจในเรื่องความสนุกสนาน ไม่หนักสมอง โดยเฉพาะเรื่องแปลก การผจญภัยที่ให้ความตื่นเต้น การละเล่นที่น่าสนใจ ชอบการมีส่วนร่วม ฯลฯ
- วัยหนุ่มสาว อายุตั้งแต่ ๑๕ ปี ถึงประมาณ ๓๐ ปี ให้ความสนใจในเรื่องความรัก ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความสะดวกสบาย ในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ สนใจในสิ่งแปลก ๆ และวิวัฒนาการที่มีความก้าวหน้า ชอบการศึกษาการเรียนรู้ ฯลฯ
- วัยกลางคน อายุตั้งแต่ ๓๐ ปี ถึงประมาณ ๕๐ ปี มักต้องการความมั่นคงในชีวิต รักการทำงาน ทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับงาน มีความจริงจัง ตระหนักถึงความรับผิดชอบ ชอบการวางแผนอย่างสุขุมรอบคอบ สนใจในเรื่องชีวิตครอบครัว อยากเห็นความเจริญก้าวหน้าของลูกหลาน ฯลฯ
- วัยชรา อายุตั้งแต่ ๕๐ ปีขึ้นไป มักเป็นคนอนุรักษ์นิยมมากขึ้น มีความมัธยัสถ์ เก็บหอมรอมริบทรัพย์สมบัติ นึกถึงความหลังความสำเร็จในชีวิตที่ผ่านมา ภูมิใจในความสำเร็จของลูกหลาน ฯลฯ

ถ้าผู้พูดวิเคราะห์วัยของผู้ฟังใกล้เคียง จะสร้างความศรัทธาและเลือกเรื่องได้เหมาะสม ถ้าความแตกต่างของวัยมีมาก ต้องพูดเรื่องที่ผู้ฟังทุกวัยฟังได้และสนใจ

๒.๓ *การศึกษา* ระดับการศึกษามีส่วนต่อระดับความเข้าใจของเรื่องที่พูด การพูดที่ดีนั้นต้องมีความสอดคล้องกับพื้นฐานการศึกษาของผู้ฟัง อาทิ ผู้ฟังเป็นผู้มีระดับการศึกษาสูง แนวการพูดที่เป็นวิชาการมีเหตุมีผลชัดเจนย่อมเป็นสิ่งที่ผู้ฟังพอใจและเข้าใจ แต่ถ้าผู้ฟังมีการศึกษาน้อย แนวการพูดต้องเป็นแบบง่าย ๆ ฟังแล้วเข้าใจ ไม่เป็นวิชาการ

มากจนเกินไป การวิเคราะห์ในเรื่องการศึกษานี้ถือว่าสำคัญ ถ้าวิเคราะห์ผิดพลาดผู้ฟังอาจดูถูกภูมิปัญญาของผู้พูดได้ ถ้าระดับการศึกษาแตกต่างกัน ควรสรรหาวิธีการพูดให้ผู้ฟังทุกระดับฟังแล้วรู้เรื่องและเข้าใจ

๒.๔ อาชีพ ผู้ฟังที่มีอาชีพอะไรก็มักสนใจไปในแนวทางอย่างนั้น การฟังเรื่องอะไรมักไปเปรียบเทียบกับเรื่องที่ตนเองประกอบอาชีพอยู่ หรือประสบการณ์มาก่อน ความแตกต่างของภูมิประเทศทำให้เกิดความแตกต่างของอาชีพ การพูดในแต่ละสถานที่ การยกตัวอย่างหรือถ้อยคำสำนวนควรสอดคล้องกับอาชีพของผู้ฟังโดยส่วนใหญ่ ถ้าผู้ฟังมีหลายกลุ่มหลายอาชีพ ไม่ควรให้ความสนใจหรือเน้นเฉพาะอาชีพใดอาชีพหนึ่ง

๒.๕ ทัศนคติ และความเชื่อ ผู้ฟังอาจมีความแตกต่างกันในเรื่องทัศนคติ และความเชื่อถือ

- นับถือศาสนาต่างกัน
- ความเชื่อทางการเมืองต่างกัน
- ทัศนคติต่อสังคมต่างกัน

ถ้าผู้ฟังสามารถวิเคราะห์ได้อย่างลึกซึ้งถึงความเชื่อและทัศนคติของผู้ฟังได้จะช่วยให้การพูดง่าย ไม่เกิดปรปักษ์ในระหว่างการพูด สร้างความศรัทธาจากผู้ฟังได้ง่าย

๓. พูดอะไร ? ผู้พูดต้องทราบถึงรายละเอียดของการพูดอย่างชัดเจน ต้องทำความเข้าใจกับหัวข้อที่จะพูดอย่างชัดเจนเพื่อใช้ในการเตรียมการพูด นักพูดที่มีความพิถีพิถันในการพูด มักไต่ถามผู้จัดว่าจะให้พูดในรายละเอียดไปทางด้านใดบ้าง ผู้ฟังอยากรู้อะไรเป็นพิเศษเพื่อความสะดวกในการเตรียมการพูดตรงกับความต้องการของผู้ฟัง บางครั้งผู้พูดรับทราบหัวข้อการพูดไปไม่ชัดเจนนำไปเตรียมตัวตามความเข้าใจของตนเอง อาจทำให้ผิดวัตถุประสงค์ของผู้จัดอย่างสิ้นเชิง

๔. พูดเมื่อไร ? การวิเคราะห์โอกาสและเวลาในการพูด เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ความล้มเหลวในการพูดอาจมีสาเหตุมาจากโอกาส และเวลาของการพูดไม่เหมาะสมก็ได้ แนวทางในการวิเคราะห์ควรพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

๔.๑ ความสนใจพิเศษของผู้ฟังมีหรือไม่ การพูดในช่วงที่ผู้ฟังมีความสนใจอะไรอยู่เป็นพิเศษ ผู้พูดควรดึงเอาเหตุการณ์ที่ผู้ฟังสนใจมาประกอบกับเรื่องที่พูดอย่างผสมผสานจะเพิ่มความสนใจในเรื่องที่พูดมากยิ่งขึ้น

๔.๒ พูดเนื่องในโอกาสอะไร เพื่อเตรียมรับสถานการณ์การพูดได้อย่างถูกต้อง

๔.๓ ลำดับรายการเป็นอย่างไร ก่อนหน้าที่จะมีการพูดรายการนี้ มีรายการอะไรมาก่อน ผู้ฟังประทับใจหรือไม่น่าสนใจ รายการต่อจากการพูดเป็นที่น่าสนใจของผู้ฟังมากน้อยแค่ไหน รายการก่อนหลังนี้มีผลกระทบถึงจิตใจและอารมณ์ของผู้ฟังให้เปลี่ยนแปลงไปได้

๔.๔ เวลาที่พูดเป็นเวลาอะไร บรรยากาศในแต่ละช่วง เวลามีความแตกต่างกัน การพูดในตอนเช้าผู้ฟังยังมีความสดใสกระปรี้กระเปร่า พูดเวลากลางวันอากาศมักร้อนผู้ฟังบางคนหิวมีอาการกระสับกระส่าย เวลาพูดเวลาบ่ายผู้ฟังมักง่วงเหงาหาวนอน พอตอนเย็นผู้ฟังมักห่วงภาระทางบ้านและอยากพักผ่อน พูดตอนกลางคืนผู้ฟังมักไม่อยากจะฟัง

อยากจะนอน หรืออยากไปเที่ยว การรู้เวลาการพูดจะช่วยให้ผู้พูดปรับวิธีการพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์เวลาในช่วงนั้น

๕. พูดที่ไหน ? ผู้พูดรู้จักและทำความคุ้นเคยกับสถานที่ที่จะพูดพอสมควร การวิเคราะห์สถานที่ ควรยึดหลักต่อนี้

๕.๑ บรรยากาศของสถานที่ ร้อนอบอ้าว หรือมีเครื่องปรับอากาศ มีพัดลมเย็นสบาย ความร้อนอบอ้าวย่อมทำลายสมาธิของผู้ฟังไปส่วนหนึ่ง

๕.๒ อุปสรรครบกวน เช่น มีคนพลุกพล่านผ่านเข้าออกตลอดเวลา เสียงรบกวนจากภายนอก เช่น เสียงรถ เสียงเรือ เสียงเครื่องจักร ฯลฯ

๕.๓ ความสำคัญของสถานที่เพื่อสะดวกในการแต่งกาย การวางตัว

๕.๔ ความพร้อมของสถานที่ ในเรื่องเครื่องเสียง อุปกรณ์ประกอบการพูดมีครบถ้วนหรือไม่

๕.๕ ความคุ้นเคยกับสถานที่ ถ้ามีความคุ้นเคยอยู่บ้างย่อมได้เปรียบ แต่ถ้าไม่คุ้นเคยควรหาเวลาไปสำรวจก่อนการพูด

๖. พูดอย่างไร ? เมื่อทราบถึงหัวข้อการพูด วิเคราะห์ผู้ฟังทราบเวลาและสถานที่พูดเรียบร้อยแล้ว ผู้พูดพึงตัดสินใจว่าจะพูดไปในแนวอย่างไร วัตถุประสงค์การพูดที่สำคัญมี ๔ ประการ คือ

๖.๑ พูดเพื่อการจูงใจ เรียกร้องให้ปฏิบัติตาม

๖.๒ พูดเพื่อการสอน การบรรยาย

๖.๓ พูดเพื่อความสนุกสนาน

๖.๔ พูดเนื่องในโอกาสพิเศษ

ผู้พูดที่มีความคล่องในสถานการณ์ย่อมสามารถที่จะปรับการพูดให้เป็นไปได้ทุกรูปแบบ ถ้าบรรยากาศไม่ดีผู้ฟังเบื่อหน่าย อาจแก้ปัญหาการพูดให้สนุกสนานปลุกความสนใจ ถ้าการพูดเสียเวลามามากอาจตัดตอนให้สั้นลงหรือถ้าผู้ฟังสนใจและมีเวลาเหลืออยู่อาจขยายความให้มากขึ้น

การเตรียมเรื่อง

การเตรียมเรื่องมีวิธีปฏิบัติตามลำดับดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลประกอบการพูด เมื่อทราบถึงหัวข้อการพูดแล้ว ผู้พูดต้องรวบรวมข้อมูลหรือวัตถุดิบเพื่อประกอบการพูด ผู้พูดที่ดีควรมีข้อมูลมากพร้อมที่จะพูดได้ทุกเรื่อง ทุกหัวข้อ การรวบรวมข้อมูลได้จากวิธีการ

- รวบรวมจากประสบการณ์ของตนเอง จะเป็นข้อมูลที่หยิบยกมาใช้ได้ง่ายที่สุด มีความมั่นใจมากที่สุด
- รวบรวมจากการคิดเพิ่มเติม โดยอาศัยความรู้หรือทฤษฎีประกอบ
- รวบรวมจากการอ่าน เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ เรื่องเขียนนิตยสาร ตำรับตำรา ฯลฯ การอ่าน ไม่จำเป็นต้องจดจำได้หมดเสมอไป จดจำเพียงเรื่องที่คิดว่าสนใจหรือน่าจดจำก็พอ
- รวบรวมจากการสังเกตจดจำ พบอะไรแปลกน่าสนใจก็จดจำไว้
- รวบรวมจากการฟัง รายการอภิปราย ปาฐกถา บรรยาย บันเทิง ฯลฯ
- รวบรวมจากการสนทนาหรือสัมภาษณ์จากผู้รู้

๒. วางโครงเรื่องและกำหนดขอบเขตของเรื่อง เมื่อมีข้อมูลประกอบการพูดแล้ว ควรวางโครงเรื่องให้แน่นอนตามหลักการสร้างโครงเรื่อง ซึ่งมี ๓ ส่วนที่สำคัญคือ

- คำนำ หรือคำขึ้นต้น
- เนื้อเรื่อง
- สรุปจบ

การกำหนดขอบเขตของเรื่องมีความสำคัญมาก ถ้าการพูดนั้นใช้เวลายาวนาน เช่น การสอน การบรรยาย ควรเขียนหัวข้อใหญ่ ๆ ที่ต้องการพูดไว้ตามลำดับ รายละเอียดเสริมจากความรู้ความเข้าใจ การ

พูดที่ดีควรครอบคลุมจุดมุ่งหมายและให้รายละเอียดตามหัวข้อที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนและเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลาที่กำหนดให้พูดด้วย การเตรียมขอบเขตของเรื่องไว้เช่นนี้จะช่วยให้การพูดไม่ออกไปนอกประเด็น

๓. บรรจุเนื้อหาถ้อยคำและตัวอย่าง

- เนื้อหาได้จากข้อมูลที่มีอยู่นำมาพิจารณาเลือกเฉพาะที่เหมาะสม เมื่อเรียบเรียงให้สอดคล้องกับหัวข้อการพูด

- ถ้อยคำจะช่วยให้เกิดความสละสลวยในการพูดมากขึ้น การใช้ถ้อยคำที่ผิดพลาดอาจจะทำให้ความหมายของเรื่องที่พูดผิดไปหรือผู้ฟังไม่เข้าใจ คำพูดซ้ำซากเป็นสิ่งที่พึงจะหลีกเลี่ยง ถ้าผู้พูดมีการเตรียมและขัดเกลาถ้อยคำให้เหมาะสมจะทำให้เรื่องกระชับและเข้าใจง่าย น่าสนใจ

- ตัวอย่างประกอบการพูด จะช่วยเสริมสร้างความหนักแน่นในเนื้อหาของเรื่องที่พูด ตัวอย่างที่ดีต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้ฟังเข้าใจง่าย ไม่เพิ่มความสับสนของเรื่อง

การทดสอบความพร้อมความมั่นใจ

ขั้นตอนการทดสอบความพร้อมความมั่นใจนี้จะช่วยให้ผู้พูดมีความมั่นใจในการพูดและพูดได้ตรงตามความตั้งใจมากที่สุด โดยทั่วไปมักพบว่าการพูดมีอุปสรรคที่สำคัญคือ **"สิ่งที่เตรียมมาไม่ได้พูด แต่สิ่งที่พูดไม่ได้เตรียม"** หรือ **"พูดไม่ครบตามเนื้อหาที่เตรียมไว้"** ปัญหานี้ย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ผู้พูดที่ดีพึงระมัดระวังไม่ให้ปัญหานี้เกิดขึ้นโดยวิธีดังนี้

๑. ฝึกซ้อมพูด การฝึกซ้อมพูด อาจทำได้ ๒ วิธี แล้วแต่ความเหมาะสม

- ฝึกซ้อมคนเดียว ในสถานที่ที่เหมาะสม ไม่มีใครรบกวน เช่น ฝึกซ้อมในห้องนอนคนเดียว ในห้องน้ำ ในรถยนต์ ฯลฯ

- ฝึกซ้อมกับเพื่อนฝูง ครอบครัว โดยสมมุติว่าคนในครอบครัวหรือเพื่อนฝูงเป็นผู้ฟัง การซ้อมแบบนี้จะได้สภาพการพูดใกล้เคียงความเป็นจริง

๒. แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่ยังบกพร่อง เมื่อผ่านขั้นตอนการฝึกซ้อมแล้ว ผู้พูดที่ดีควรทบทวนว่ายังมีส่วนใดที่ยังบกพร่อง ถ้อยคำไม่สละสลวย ขาดความต่อเนื่องหรือไม่ ถ้ามีต้องปรับปรุงเพิ่มเติมจะช่วยให้เนื้อเรื่องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นักพูดที่ดีไม่ว่าจะไปพูดที่ใดก็ตาม ควรยึดหลัก **"กลวิธีเตรียมการพูด"** ตามขั้นตอนดังกล่าวนี้ ไม่มียอดนักพูดใดที่สามารถพูดได้ประสบความสำเร็จในการพูดทุกครั้งโดยไม่ได้เตรียมตัว

อยากจะเป็น นักพูดดี ต้องมีหลัก
ต้องรู้จัก กลวิธี มีแบบแผน
คือเตรียมการ อย่างมั่นใจ ไว้เป็นแกน
ไม่คลอนแคลน จากขั้นตอน จึงนอนใจ
ขั้นที่หนึ่ง พึงเตรียมตัว ไม่มัวช้า
ขั้นต่อมา เตรียมเนื้อเรื่อง เข้าเงื่อนไข
ขั้นที่สาม หาความพร้อม ย้อมฤทัย
พูดเมื่อไร ก็เยี่ยมยอด ตลอดกาล

"พูดทิ้งทีถ้าไม่มีบรรยากาศ ก็เหมือนขาดยากำลังนั่งง่วงเหงา
แทรกสนุกขบขันช่วยบรรเทา พูดที่ไหนไม่ชอบเชาเข้าท่าเอย"

ท้ายเล่ม

"วารสารไทย" ฉบับนี้ พอดีตรงกับช่วงวันสำคัญอีกวาระหนึ่งของชาติไทยเรา คือในวันที่ ๕ ธันวาคม นี้ เป็นวันสำคัญยิ่งของปวงประชาชนชาวไทยทั่วทั้งประเทศ ที่มีโอกาสพิเศษได้ร่วมใจกันถวายพระพรชัย แด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ด้วยกิจกรรมและพิธีการต่าง ๆ ตามแบบอย่างเอกลักษณ์ไทยเรา ที่ได้ร่วมใจกันจัดให้มีขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ พร้อมกันทั่วประเทศในวาระพิเศษนี้ด้วย

สิ่งที่แสดงออกด้วยประการต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงและจริงใจ ของพี่น้องประชาชนชาวไทยทั้งชาติในวาระนี้ ก็เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี และความเคารพเทิดทูนอย่างสูงส่ง ที่พสกนิกรทั้งปวงได้มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ท่านทรงเป็นผู้ที่ทุกชีวิตของคนไทยทั้งผอง ทุกเพศทุกวัย ต่างก็ได้มีความสำนึกที่ดีถวายแด่พระองค์ท่าน เทิดไว้สูงสุดเหนือหัว แม้ด้วยชีวิตปวงประชาชนก็ยอมพลีเพื่อพระองค์ท่านได้เสมอ

จึงเป็นประเพณีทุกปีมา ก่อนที่จะถึง **"วันที่ ๕ ธันวามหาราช"** นี้ ก็ได้มีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ที่บรรดาพสกนิกรทั่วประเทศ รวมทั้งคณะรัฐบาล ก็ได้พากันจัดกิจกรรมเฉลิมฉลอง เทิดพระเกียรติพระองค์ท่านให้เป็นที่ปรากฏตลอดมา ด้วยความชื่นชมโสมนัสของปวงประชาชนทั้งชาติ

ผมจำได้ว่าเมื่อปีที่แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปยังแปลงปลูกป่า เอฟพีที ๒๙ ของ ปตท. ซึ่งทางบริเวณด้านหน้าพลับพลาพิธีได้ทรงตัดแถบแพรปลูกต้นโกงกางใบใหญ่ ต่อจากนั้นก็ประทับรถไฟฟ้าพระที่นั่งปลอดมลภาวะเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการเจริญเติบโตของต้นไม้ในพื้นที่แปลงปลูกป่า เอฟพีที ๒๙ กับแปลงเอฟพีที ๒๙/๓ และแปลงตัวอย่างระบบนิเวศป่าชายเลนด้วย

จากนั้นได้ทรงประทับรถไฟฟ้าพระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรนิทรรศการโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ในส่วนของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และการพัฒนาคุณภาพชีวิตรอบพื้นที่แปลงปลูกป่า ในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำรัส เกี่ยวกับแนวทางการปลูกป่าประเภทต่าง ๆ และได้ทรงแนะเคล็ดลับการปลูก **"หญ้าแฝก"** คลุมดิน เพื่อรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ พระราชทานเป็นความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ ด้วย

ท่านผู้อ่าน **"วารสารไทย"** ทั้งหลายก็คงจะทราบดีว่า การผันแปรของอากาศ เป็นกรรมวิธีที่สามารถแก้วิกฤติที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติส่วนหนึ่งได้ซึ่งไทยเราก็ถือว่าเป็นที่หนึ่งในศาสตร์นี้ทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติการ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทยเรา ก็ได้รับการยกย่องจากชาวโลกปัจจุบันนี้เป็นพิเศษอยู่ด้วย

แต่กว่าที่จะเข้ามาสู่ความเป็นผู้นำชั้นยอด ของกลุ่มประเทศอาเซียนในกิจกรรมนี้ได้ ไทยเราต้องใช้เวลาศึกษาทดลองและปฏิบัติการ มานานนับสิบปีจนเกิดความชำนาญ คือเริ่มอย่างจริงจังขึ้น เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำริให้มีการค้นคิดการทำ**ฝนหลวง** หรือ**ฝนเทียม**ขึ้น เพื่อแก้วิกฤติเอาชนะความผันแปรไม่แน่นอนของธรรมชาติ

ซึ่งมีเนื้อความในพระราชบันทึกว่า **"...เมื่อมีฝนเทียมก็มากเกินพอ จนเกิดปัญหาน้ำท่วม เมื่อหมดฝนก็เกิดปัญหาภัยแล้งตามมา นี่จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของความยากจนของประชาชน...**

เมื่อแหงนมองฟ้าเห็นมีเมฆมาก แต่ลมพัดพาผ่านไปไม่ตกเป็นฝน น่าจะมีวิธีบังคับให้ฝนตกลงมาสู่พื้นที่แห้งแล้งได้...”

จากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงคิดค้นและมอบหมายให้ **หม่อมราชวงศ์เทพฤทธิ์ เทวกุล** เป็นผู้สนองพระราชดำริในการนี้ โดยที่พระองค์ ได้ทรงศึกษาติดตาม และพระราชทานคำแนะนำในการพัฒนากรรมวิธีการทำฝนหลวงนี้อย่างใกล้ชิด ทำให้ผลงานการค้นคว้าทดลองและวิจัย ประสบความสำเร็จก้าวหน้าเป็นที่น่าพอใจ และให้ปฏิบัติการสืบทอดมาได้จนกระทั่งปัจจุบันนี้

คุณวราวุธ ขันติยานันท์ ผู้อำนวยการส่วนฝนหลวง สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร ที่อยู่ในส่วนงานฝนหลวงมากว่า ๒๕ ปี ได้บอกเล่าให้ผมฟังถึงการปฏิบัติของหน่วยงานนี้ ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการ นักบิน นายช่างและพนักงานเคมี ทุกคนต้องเสี่ยงภัยและประสานงานกันอย่างพร้อมเพรียง ทุ่มเทสติกำลังอย่างหนักเพื่อให้การปฏิบัติลุล่วงและสำเร็จ ตามแผนงานที่ได้รับพระราชทานแนะนำมานั้นให้ดีที่สุด

ก่อนที่ภัยแล้งจะคุกคามทุกปี ทีมงานฝนหลวงจะถูกส่งไปยังพื้นที่ เพื่อเยียวยาช่วยเหลือปรับบรรยากาศบังคับกลุ่มเมฆ ให้กำเนิดฝนตกลงมาสลายปัญหาภัยแล้ง ตามตำรา **“ฝนหลวงพระราชทาน”**

ฝนหลวงนี้สามารถทำได้ทุกฤดูกาล ประโยชน์มิใช่เพียงเพื่อช่วย **“ข้าวคอยฝน”** เท่านั้น หากแต่ยังช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ยากของประชาชนที่ขาดน้ำ อันเป็นผลกระทบต่อทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ป้องกันภัยจากฝนทิ้งช่วง และเติมน้ำในเขื่อนเก็บกักน้ำต่าง ๆ ด้วย

ฝนหลวงในปีหนึ่ง ๆ จะช่วยให้ความชุ่มชื้นกับแผ่นดินหลายล้านไร่ เพื่อลดบทบาทการใช้น้ำจากแหล่งเก็บกัก คืออ่างและเขื่อนเก็บกักน้ำต่าง ๆ ทั้งยังช่วยลดโอกาสการเกิดไฟป่า และยังใช้ทำฝนดับไฟป่าได้ด้วย ช่วยให้ป่าไม้และพืชผลการเกษตรได้อยู่รอดปลอดภัยได้ดีขึ้น

ในวาระครบ ๔๘ ปี ของฝนหลวง ในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ นี้ ซึ่งมีกำเนิดขึ้นมาจากการริเริ่มตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว **“พระบิดาแห่งฝนหลวง”** ปัจจุบันหน่วยงานนี้ได้ขยายพื้นที่การดำเนินการไปทั่วประเทศ โดยตั้งศูนย์ปฏิบัติงาน ๙ แห่ง คือ ที่เชียงใหม่ นครสวรรค์ ขอนแก่น นครราชสีมา จันทบุรี ประจวบคีรีขันธ์ *(หัวหิน)* สงขลา *(หาดใหญ่)* และกาญจนบุรี และยังมีศูนย์เฉพาะกิจเสริมในบางจังหวัดอีกด้วย

ซึ่งมีความพร้อมที่จะแก้ปัญหาภัยแล้งช่วยเหลือเกษตรกร ปัจจุบันนี้เกิดมีภัยแล้งรุนแรงที่ไหนให้แจ้งที่ โทร. ๐-๒๕๖๑-๓๐๒๗ หรือที่ศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวงในเขตจังหวัดของท่านได้นะครับ

แต่ทั้งนี้ ท่านทั้งหลายจะต้องช่วยกันดูแลปลูกและรักษาป่าไม้ไว้ให้ดีด้วย อย่าปล่อยให้มีลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งขณะนี้ก็ยังมีอยู่หลายแห่ง อย่างเช่นทางป่าสาละวิน หรือทางดงพญาเย็นเขาเขียว ปากช่อง เหล่านี้ขออย่าให้มีเกิดขึ้นอีก และควรช่วยกันปลูกป่าให้มากขึ้นด้วยจึงจะดี อย่างไรในปีนี้ประชาชนทั้งชาติก็ได้มีแผนร่วมใจกันปลูก **“ต้นราชพฤกษ์”** จำนวน ๙ ล้านต้น ทูลเกล้าฯ ถวายพระองค์ท่านเป็นกรณีพิเศษด้วย ตามโครงการ ๕ ปี ที่ควรจะช่วยกันให้เต็มด้วยนะครับ

ในระบบการเกษตรธรรมชาตินั้น จะมีน้ำได้ดีต้องมีป่าไม้ที่สมบูรณ์ ดังนั้น การปลูกป่าทดแทนจึงเป็นสิ่งจำเป็น เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ที่แล้วมานี้ คณะรัฐมนตรีก็ได้มีความเห็นชอบให้พสกนิกรทั่วประเทศเข้าร่วมกิจกรรมปลูกต้นราชพฤกษ์เฉลิมพระเกียรติ เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นราชสักการะจำนวน ๙ ล้านต้นนี้ด้วย

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุน ริเริ่ม และกระตุ้นให้เยาวชนและประชาชนชาวไทยทั้งปวง ได้ตระหนักในความสำคัญของการปลูกต้นไม้ และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ให้ความรู้แก่พสกนิกรได้ตระหนักในคุณค่าของต้นราชพฤกษ์ อันเป็นต้นไม้ประจำชาติ และเป็นต้นไม้ที่มีคุณประโยชน์หลายหลาก มีคุณค่าทั้งในทางสมุนไพรและเป็นต้นไม้มงคล ใช้ประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เป็นมงคลตามนามพื้นบ้านของต้นไม้นี้ที่เรียกกันว่า **"ต้นคูณ"** ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีดอกเป็นสีเหลืองสดใส อันเป็นสีประจำวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ ในการรับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการนี้ ในการจัดหาต้นกล้าราชพฤกษ์เพื่อจ่ายแจกให้กับส่วนราชการและภาคเอกชน ตลอดจนบรรดาประชาชนที่ต้องการสนับสนุนต้นกล้าราชพฤกษ์นี้ โดยวางแผนในการปฏิบัติการไว้ ๕ ปี คือ ในปี ๒๕๔๖ นี้ถือเป็นปีแรกได้ปลูกจำนวน ๑ ล้านต้น ปี ๒๕๔๗ จะปลูกเพิ่มอีก จำนวน ๒.๑ ล้านต้น ปี ๒๕๔๘ ปลูก ๔.๑ ล้านต้น ปี ๒๕๔๙ ปลูกจำนวน ๑.๘ ล้านต้น และปี ๒๕๕๐ จำนวน ๔ แสนต้น เพื่อปลูกซ่อมแซมในบางต้นที่ตาย หรือเจริญเติบโตไม่ดีเท่าที่ควร ก็จะได้ครบเต็มจำนวนตามเป้าหมาย

ซึ่งขณะนี้ทางราชการก็ได้นำร่องโครงการนี้แล้ว ด้วยการเอาต้นราชพฤกษ์ไปปลูก ณ พื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหลวงราชินี อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อันเป็นพื้นที่รับผิดชอบของ **"สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๔"** จำนวน ๙,๙๙๙ ต้น เป็นประเดิมแล้วละครับ

ในวันที่ ๕ ธันวาคมนี้ ซึ่งเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์ท่าน **"วารสารไทย"** เราก็ใคร่ขอเชิญชวนพี่น้องประชาชนทั่วประเทศ ให้ร่วมแรงร่วมใจปลูกต้นราชพฤกษ์กันด้วย หากปลูกไม่ทันในเดือนนี้ เพราะยังไม่มีต้นกล้าไม้ ก็ให้ติดต่อขอได้จากหน่วยราชการสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติฯ ทุกแห่งที่อยู่ใกล้บ้านท่านได้เสมอ ในเวลาราชการนะครับ ช่วยกันปลูกทั่วประเทศให้ครบ ๙ ล้านต้นเลยนะครับ ปีนี้ปลูกไม่ทันต้นฤดูฝนปีหน้านี้ก็ปลูกได้เหมาะดี

เนื่องในวโรกาสศุภวาระอันเป็นมิ่งมหามงคล คล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ซึ่งได้เวียนมาถึงอีกวาระหนึ่งในวันที่ ๕ ธันวาคมนี้ เหล่าข้าพระพุทธเจ้าคณะผู้จัดทำ **"วารสารไทย"** จึงใคร่ขอพระบรมราชานุญาตกราบบังคมทูลถวายพระพรชัยในพระบรมราชวโรกาสอันสำคัญยิ่งนี้

ขออาราธนาอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในพิภพนี้ ได้โปรดทรงถวายพระพรชัย และอภิบาลรักษา ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว **"ภูมิพลมหาราช"** องค์พระประมุขของพวกเราชาวไทยทั้งปวง ได้ทรงมีพระชนมายุเจริญยิ่งยืนนาน ทรงเป็นมิ่งขวัญหลักชัยของชาติไทยสืบไปชั่วกาลนานเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า นายชาคริต จุลกะเสวี และคณะอนุกรรมการจัดทำ "วารสารไทย"
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ปิดดวงตรา
ไปรษณียากร
๓ บาท

กรุณาส่ง

ฝ่ายจัดทำ **"วารสารไทย"**
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล
เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

(แนวพับ)

(แนวพับ)

เรียน ท่านผู้อ่านวารสารไทย

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์วารสารไทย เพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน และเพื่อเป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เราได้เปิดโอกาสให้ท่านผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับวารสารไทย หรือหากท่านต้องการให้เรานำเสนอเรื่องใดที่ท่านคิดว่าน่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อส่วนรวมและชาติบ้านเมือง คอลัมน์นี้เป็นเวทีของท่าน ขอได้โปรดเสนอความคิดเห็นส่งมาในใบตอบรับนี้ และกรุณาอย่าลืมปิดดวงตราไปรษณียากรด้วย

ขอขอบคุณ

ใบตอบรับ **วารสารไทย**	ได้รับ วารสารไทย ฉบับที่ ..... เรียบร้อยแล้ว	วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ๒๕ .....
ชื่อผู้รับ		
ที่อยู่/สถานที่ทำงาน:		
คำถาม/ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นต่างๆ:		

พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมชนกนาถ แห่งรัชกาลที่ ๑ ณ วัดสังกัสรัตนคีรี จังหวัดอุทัยธานี

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก พระนามเดิม ทองดี พระชนกในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เดิมทรงรับราชการในแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ *(พระเจ้าบรมโกศ)* ได้ดำรงตำแหน่งพระอักษรสุนทร เสมียนตรากรมมหาดไทย ถึงรัชกาลสมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ *(พระเจ้าเอกทัศ)* พม่ายกกองทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยา เกิดการระส่ำระสายแตกความสามัคคีในพระนคร จึงทรงอพยพครอบครัวไปรับราชการกับเจ้าเมืองพิษณุโลก ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพระยาจักรีศรีองครักษ์ สมุหนายกอัครมหาเสนาบดี อภัยพิริยปากรมพาหุ ต่อมาทรงพระประชวร สิ้นพระชนม์ในเมืองพิษณุโลก

ภาพ : เมธี เผือนทอง
เรื่อง : ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง

ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ริมถนนไร่ฝ้าย ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง บริเวณทางเข้ามีมังกรพันเสาขนาดใหญ่ เดิมเรียกว่า **"ศาลเทพารักษ์หลักเมือง"** เดิมเป็นศาลไม้ทรงไทย มีเทวรูปพระอิศวร และพระนารายณ์สวมหมวกเติ๊ก *(หมวกทรงกระบอก)* สลักด้วยหินสีเขียว ปัจจุบันได้สร้างศาลเป็นรูปวิหารและเก๋งจีนขนาดใหญ่ครอบวิหารทรงไทยไว้ เจ้าพ่อหลักเมืองนี้เป็นพุทธปฏิมากรรมสลักบนแผ่นหินแบบนูนต่ำในพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน พระนามว่า พระโพธิสัตว์ อวโลกิเตศวร หรือที่เรียกกันว่า พระนารายณ์สี่กร เป็นที่เคารพบูชาทั้งชาวไทยและชาวจีน

ภาพ : สมบัติ สุธรรมรักษ์
เรื่อง : ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือ